

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio II. De modo vnionis verbi incarnati quo ad ipsam vnionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

¶ Super quest. secunda articulum primum.

IN ar. 1. q. 2. declarandus esset titulus, nisi in corpore articuli de clararetur.

¶ In corpore articuli sunt duae partes principales in prima declaratur titulus, declarando quid significet in proposito ly natu

ra. Vbi nota quod Auctor discurrendo per diversas significaciones, ordine quodam convenientes nomini naturae, decernit in hac quaestione naturam significare essentiam rei: & ex hac determinatione ut clarificatum reliquit titulum articuli. Et vere sic est: quoniam ex hoc ipso, quod Naturae nomine essentiam intelligimus, clare constat, quid est uniri in natura, scilicet uniri ad essentiae integritatem; ut expresse Auctor deduxit ex eodem praesupposito in quarto contra Gent. capitulo quadragesimo primo.

Quaerere igitur an unio uerbi incarnati sit facta in natura, est quaerere an uerbum & humana natura sint unita in una essentia, an conueniant ad integrandam unam essentiam. In secunda parte corporis respondetur quaesito negative unica conclusione. Impossibile est unionem uerbi incarnati esse factam in natura. Haec autem conclusio tali modo & ordine in litera probatur. Primo ponitur distinctio trimembris de modo, quo aliquid unum ex pluribus constitui potest: primus modus est: quod aliquid unum fiat ex pluribus perfectis, remanentibus in sua integritate secundus modus est, quod aliquid unum fiat ex pluribus perfectis, quidem, sed non permanentibus, sed transmutatis tertius est, quod aliquid unum fiat ex pluribus permanentibus quidem, sed imperfectis. Et iuxta singulos modos seruato ordine quo recitatae sunt, probat conclusionem propositam tripliciter, ut patet clare in litera.

¶ Circa illam literam rationem, qua probatur, non posse aliquid conuerti in di-

QVAESTIO III.

De modo unionis uerbi incarnati, in duodecim articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de modo unionis uerbi incarnati. Et primo, quod ad ipsam unionem. Secundo, quantum ad personam assumptam. Tertio, quantum ad naturam assumptam.

¶ Circa primum quaeruntur duodecim.

¶ Primo, Vtrum unio uerbi incarnati sit facta in natura.

¶ Secundo, Vtrum sit facta in persona.

¶ Tertio, Vtrum sit facta in supposito uel hypostasi.

¶ Quarto, Vtrum persona uel hypostasis Christi post incarnationem sit composita.

¶ Quinto, Vtrum sit facta aliqua unio animae & corporis in Christo.

¶ Sexto, Vtrum natura humana fuerit unita uerbo accidentaliter.

¶ Septimo, Vtrum ipsa unio sit aliquid creatum.

¶ Octauo, Vtrum sit idem quod assumptio.

¶ Nono, Vtrum sit maxima unio.

¶ Decimo, Vtrum unio duarum naturarum in Christo fuerit facta per gratiam.

¶ Undecimo, Vtrum eam aliqua merita praecesserint.

¶ Duodecimo, Vtrum gratia unionis fuerit homini Christo naturalis.

¶ ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum unio uerbi incarnati sit facta in natura.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod unio uerbi incarnati sit facta in una natura. Dicit enim Cyrillus, & inducitur in gestis concilii Chalcedonensis. * Non oportet intelligere duas naturas: sed unam naturam Dei uerbi incarnatam. Quod quidem non esset, nisi unio fieret in natura. Ergo unio uerbi incarnati facta est in natura.

¶ 2. Pre. Atha. ¶ dicit, Sicut animalis, & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus: sed animalis & caro conueniunt in constitutione unius naturae humanae. Sic ergo Deus, & homo conueniunt in constitutione unius naturae, ergo unio facta est in natura.

A unam naturam, quia est ingenerabilis, aduerte quod dupliciter potest intelligi aliquid conuerti in aliud. Primo per transubstantiationem: sicut panis in sacramento altaris conuertitur in corpus Christi, secundo per transmutationem: sicut alimentum conuertitur in corpus animalis, quod nutritur; & similiter elementa conuertuntur in mistum, secundum opinionem tenentium elementa non remanere secundum suas substantias in misto. Non est in praesenti ratione sermo de conuersione primo modo, quoniam non ualeret ratio; quia in hoc, quod aliquid est ingenerabile, non sequitur quod non habeat materiam. In symbolo fidei ubi dicitur, quod unum est in ipsum: quoniam potest de facto in corpus Christi gloriosum, quod est in corruptibile & ingenerabile, conuertitur panis in Eucharistia: sed est sermo de conuersione secundo modo: quia de tali dicitur in secundo modo, quo ex pluribus perfectis transmutatis fit unum, ut patet in litera.

¶ 3. Pre. Duarum naturarum una non denominatur ex altera, nisi aliquo modo inuicem transmutetur: sed diuina natura & humana in Christo ab inuicem denominatur, dicit enim Cyrillus diuinam naturam esse incarnatam, & Greg. Nazanzenus dicit humanam naturam esse deificatam, ut patet per Dam. I ergo ex duabus naturis uidetur esse facta una natura.

B SED CONTRA est, quod dicitur in determinatione concilii Chalcedonensis. * Confitemur in nouissimis diebus filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabiliter agnoscendum, nunquam sublata differentia naturarum propter unionem, ergo unio non est facta in natura.

RESPON. Dicendum, quod ad huius quaestiones euentiam oportet considerare quid sit natura. Sciendum est ergo, quod nomen naturae a nascendo est dictum: unde primo est inpositum hoc nomen ad significandum generationem uiuentium, quae natiuitas uel pullulatio dicitur, ut dicitur natura quasi nascitura. Deinde translatum est nomen naturae ad significandum principium huius generationis. Et quia principium generationis in rebus uiuentibus est in principio, ulterius deriuatum est nomen naturae, ad significandum quodlibet principium intrinsecum motus, secundum philosophum dicit in 2. Physi. * quod natura est principium motus in eo, in quo est per se & non secundum accedens. Hoc autem principium uel forma est, uel materia: unde quaeque natura est forma, quandoque uero materia. Et quia finis generationis naturalis est in eo quod generatur, essentia spiritus, quam significat definitio, inde est quod huiusmodi essentia spiritus uocatur et natura. Et hoc modo Boetius naturam definit in libro de Duabus naturis dicens, Natura est una quaeque rem informans specifica differentia, quae complet definitionem speciei. Sic ergo nunc loquimur de natura, scilicet in quod natura significat essentiam, uel quod quid est, siue quidditatem speciei. Hoc autem modo accipiendum naturam, impossibile est unionem uerbi incarnati esse factam in natura.

¶ Tripliciter. n. aliquid unum ex duobus uel pluribus constituitur. Vno modo ex duobus integris, perfectis

in 2. pagina princ. lib.

Nazanzenus dicit in hoc, quod aliquid est ingenerabile, non sequitur quod non habeat materiam.

In symbolo fidei ubi dicitur, quod unum est in ipsum: quoniam potest de facto in corpus Christi gloriosum, quod est in corruptibile & ingenerabile, conuertitur panis in Eucharistia: sed est sermo de conuersione secundo modo: quia de tali dicitur in secundo modo, quo ex pluribus perfectis transmutatis fit unum, ut patet in litera.

Circa rationem illam, quia diuina natura & humana non possunt constituere aliquid per modum formae & materiae, nota duo. Primum est, quod praesertim corpori: dicit enim hoc Auctor ad praesertim sermonem suum ab informatione secundum esse intelligibile. Dicitur enim in 1. libro, quod diuina essentia potest esse forma intelligibilis intellectus creati: sed alterius rationis ac ordinis est esse formam in esse intelligibili intellectus creati, & conuenire cum aliquo corporeo per modum formae & materiae ad constituendum aliquam naturam. hoc enim maxima imperfectio est & informatio rei secundum esse materiale ponere in diuina natura: illud autem nullam imperfectionem aut informationem secundum esse ponit in diuina essentia, ut ibi patet. Secundum est, quod sequentia, in litera subiuncta, scilicet, sequeret enim quod species resultans esset communicabilis pluribus, fundatur super illa propositione: Ois natura

in 2. pagina princ. lib.

Infr. ar. 2. & 6. cor. & 12. ad 1. & q. 50. ar. 2. & 3. di. 1. ar. 2. ar. 1. & di. 6. q. 1. ar. 2. & 3. & 4. com. 237. 37. & 41. & uer. q. 1. ar. 1. c. & unio. ar. 1. & op. 3. cap. 211. 212. & 215. Actio. post epist. Cyrilli ad Io. epist. Ambrosio non procul. In symbolo fidei sur.

natura composita ex materia & forma, est communis pluribus, quae ex primo Caeli sanatur. Quae propositio vera dicitur, quantum est ex se: potest enim aliunde pura ex hoc, quod constat ex tota sua materia non inueniri, nisi in uno natura illa, ut de mundo ibi deca dicitur. Est igitur omnis natura ex materia & forma composita, secundum se communis pluribus, & de facto potest inueniri in pluribus, nisi constet ex tota sua materia. Et quia natura illa resurgens in Christo ex diuina natura, ut forma, & humana, ut materia non constaret ex tota sua materia (ut patet: quia multae aliae naturae humanae singulares inueniuntur ultra illam, quae est in Christo) sequitur quod de facto posset natura illa resurgens purificari: ac per hoc posset esse plures. In primo infiniti Christi eiusdem speciei specialissima.

In eodem primo articulo in responsione ad secundum circa similitudinem ab Athanasio datam, perspicue quod similitudo, dicitur tenere quantum ad hoc, id est quantum ad unitatem suppositi utrobique. Nec aliud sonant verba Athanasij, nisi similitudinem quod ad unitatem suppositi: dicens, sicut anima rationalis & caro vnus est homo, nam vnus homo vnus suppositum manifeste significat, & non ponit similitudinem quod ad unitatem naturae, nec quod ad modum constituendi vnum suppositum: neque enim illo modo vnum suppositum Christi constat ex diuina, & humana natura, sicut vnus homo constituitur ex anima & corpore: quoniam vnus homo, puta Petrus, constituitur ex anima & corpore, ut veris partibus componentibus ipsum Petrum: est enim persona Petri composita ex hac anima & hoc

remanebit. Quod quidem fieri non potest nisi in his, quorum forma est compositio, vel ordo, vel figura: sicut ex multis lapidibus absque aliquo ordine adunatis, per solam compositionem fit aceruus: ex lapidibus autem, & lignis secundum aliquem ordinem dispositis, & etiam ad aliquam figuram redactis, fit domus. Et secundum hoc posuerunt aliqui rationem esse per modum confusionis, quae scilicet est sine ordine, vel per modum commassationis, quae scilicet est cum ordine. Sed hoc non potest esse. Primo quidem: quia compositio, vel ordo, vel figura non est forma substantialis, sed accidentalis. Et sic constitueretur, quod vnio incarnationis non esset per se, sed per accidens, quod infra improbabitur. Secundo, quia ex huiusmodi non fit vnus simpliciter, sed sim quid: remanent enim plura actu. Tertio, quia forma talium non est natura, sed magis ars: sicut forma domus. Et sic non constitueretur vnus natura in Christo, ut ipsi volunt.

Alio modo fit aliquid vnum ex perfectis, sed transmutatis: sicut ex elementis fit mixtum. Et sic aliqui dixerunt vnionem incarnationis esse factam per modum complexionis: Sed hoc non potest esse. Primo quidem, quia natura diuina est omnino immutabilis, ut in parte dictum est: vnde nec ipsa potest conueniri in aliud, cum sit incorruptibilis: nec aliud in ipsam, cum ipsa sit ingenerabilis. Secundo, quia id quod est commixtum, nulli miscibilium est idem species: differt enim caro a quolibet elementorum specie. Et sic Christus non esset eiusdem naturae cum patre, nec cum matre.

Tertio, quia ex his quae plurimum distant, non potest fieri commixtio: soluitur enim species vnus eorum, puta si quis guttam aquae amphorae vini apponat. Et si in hoc vnus natura diuina in infinitum excedat humanam naturam, non potest esse mixtio: sed remanebit sola natura diuina. Tertio modo fit aliquid ex aliquibus non permixtis vel permixtis, sed imperfectis: sicut ex anima & corpore fit homo: & similiter ex diuersis membris, vnum corpus constituitur. Sed hoc dici non potest de incarnationis mysterio. Primo quidem, quia vtraque natura est per rationem suam perfecta, diuina scilicet & humana. Secundo, quia diuina natura humana non potest constituere aliquid per modum partium quantitatarum, sicut membra constituunt corpus: quia natura diuina est incorporea. Neque per modum formae & materiae: quia di-

uina natura non potest esse forma alicuius, praesertim corporei. Sequitur. n. quod species resultans esset communicabilis pluribus. & ita essent plures Christi. Tertio, quia Christus non esset humane naturae, neque diuinae naturae. Differentia enim addita variat speciem, sicut unitas numerum, sicut dicitur in 8. Metaph. 7

AD PRIMUM ergo dicendum, quod auctoritas Cyrilli exponitur in 5. Synodo sic. Si quis unam naturam uerbi Dei incarnatam dicens, non sic accipiat, sicut patres docuerunt, quia ex diuina natura & humana unione secundum subsistentiam facta, sed ex talibus uocibus natura vnus siue substantia diuinitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Non ergo sensus est, quod in incarnatione ex duabus naturis sit una natura constituta, sed quod natura uerbi Dei, carnem uniuertibi in persona.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex anima & corpore constituitur in unoquoque nostrum duplex unitas naturae & personae. Naturae quidem secundum quod anima unitur corpori, formaliter perficiens ipsum, ut ex duobus fiat una natura, sicut ex actu & potentia, uel materia & forma. Et quoniam ad hoc non attenditur similitudo, quia natura diuina non potest esse corporis forma, ut in primo probatum est. Vnitatis uero personae constituitur ex eis in quantum est vnus aliquis subsistens in carne & anima. Et quantum ad hoc attenditur similitudo: vnus enim Christus subsistit in diuina natura & humana.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Damasus dicit, Natura diuina dicitur incarnata, quia est unita carni personaliter, non quod sit in natura carnis conuersa. Similiter & caro dicitur deificata (ut ipse dicit) non per conuersionem, sed per unionem ad uerbum, saluis suis proprietatibus naturalibus, ut intelligatur caro deificata, quia facta est Dei uerbi caro, non quia facta sit Deus.

ARTICVLVS II.

Utrum unio uerbi incarnati sit facta in persona.

AD SECUNDUM sic proceditur. Vt quod unio uerbi incarnati non sit facta in persona. Persona enim Dei non est aliud a natura ipsius, ut habitum est in primo. Si ergo unio non est facta in natura, sequitur quod non sit facta in persona.

Præter. Natura humana non est minoris dignitatis in Christo, quam in

corpore, ut partibus suis. Christus autem non constituitur in suo esse personaliter, utramque naturam, diuinam scilicet & humanam, ut infra patebit. Intelligitur igitur similitudinem quantum ad ipsam unitatem inpositi, ut ubi que subsistentis in duobus, ubi in natura anime rationalis & carnis, hic in natura Dei & hominis: diuersimode tamen iuxta diuersas conditiones eorundem. Diuigentur autem per facta illa uerba literae. Vnitatis uero personae constituitur ex eis, scilicet anima & corpore unitis, in quantum est vnus aliquis subsistens in carne, & animae oportet nomenque habet seruari in quarta articulo. Secundo, ubi inquiritur, & definitum est quid persona humana, puta Petrus, addit supra suam, hoc est singularem humanitatem, quae est hic homo.

Super Questione secunda articulum secundum.

In articulo secundo eiusdem secundae questionis praedictae randus esset titulus, nisi in corpore articuli declararetur.

In corpore igitur articuli tria sunt, primo declaratur per personam. Secundo ly uniri in persona, per haec enim duo titulus patet. Tertio respondetur quaestio unice conclusione affirmatiua. Vnio uerbi incarnati est facta in persona, ita quod non in natura.

Primum sic declarando differentiam inter personam & naturam, ex diuersa significatione nominum naturae & personae. Vbi scito quod persona & natura nominibus non intelligimus haec uocabula, & natura, & persona, quae important naturam & personam in actu signato, sed nomina quae significant naturam & personam in actu exercito, ut humanitas, & hic homo, seu Sortes, & cetera sic de aliis, ita quod ex eo, quod aliud

p.p. q. 9. art. 1.

p.p. q. 1. art. 1.

Li. 3. c. 1. ad palem

Li. 3. c. 1. in con. stantia. & fur. illi. cil. 9. gl.

Habet concilio in synodo Nestor & cetera loco art. p. in arg. contra

p.p. q. 3. art. 1.

Li. 3. ordi. c. 6.

Loche in 1. c. 1. d. 1. d. 1.

p.p. q. 3. art. 1. Aliquid a pri. m. & cetera 1. p. p.

significat humanitas, & similia nomina naturarum, & aliud significat Sortes, & alia nomina personarum, monstrat differentiam in rebus significatis, scilicet natura & persona. Procedit autem littera ex differentia inter naturam & suppositum, ad differentiam inter naturam & personam, a communioribus tradens doctrinam. Suppositum enim cum idem sit quod prima substantia, commune est omni naturae generis substantiae, persona autem in sola rationali seu intellectuali natura invenitur: ita quod si cur suppositum significat primam substantiam, in quacunque specie substantiae sit, ita persona significat primam substantiam in genere intellectualis substantiae. Et propterea in littera dicitur, quod differentia assignata inter naturam & suppositum, intelligenda est etiam inter naturam & personam: contrahitur enim per personam, natura ad rationalem: & perinde est ac si diceretur suppositum naturae rationalis.

Et quoniam diversimode in diversis invenitur aliud & aliud, quod significatur nominibus naturae & personae: quia in quibusdam invenitur aliud secundum rem, in quibusdam aliud secundum rationem tantum: idem in littera post propositam differentiam significat per naturam a significat per personam, quatuor facit. Primo ostendit quare in quibusdam, scilicet rem distinguuntur natura & suppositum dicens hoc ideo esse, quia naturae potest inveniri aliquid conjunctum, praeter id quod de ratione sua formalis est. Et hanc rationem ita ponderat Auctor, ut ex affirmatione affirmationem, & ex negatione negatione inferat, hoc est, quod in illis, in quibus nil invenitur praeter naturam speciem, suppositum & natura non distinguuntur secundum rem: & in illis, in quibus nil invenitur praeter naturam speciem, suppositum & natura non distinguuntur secundum rem. Secundo explanat in quibus substantiis manifeste sublimi potest distinctio rationalis secundum rem vel non distinctio, & dicit, quod in substantiis compositis ex materia & forma, in quibus inveniuntur & accidentia & principia individuantia praeter naturam speciem, suppositum & natura distinguuntur secundum rem. Tertio declarat, qualiter distinguuntur secundum rem, & dicit, Distinguuntur non tanquam duae res separatae, sed tanquam eadem superaddens aliqua alia. Vbi notandum distinguuntur, quod distinguuntur secundum rem contingit simpliciter primo, sicut dicitur res, quarum una nihil est alterius, ut albedo & dulcedo, ut Sortes & Plato, & alio modo sicut una res includit totam aliam, & superaddat ei aliquid aliud, & hoc modo suppositum distinguuntur a natura secundum rem: quia, si includit naturam, & addit aliqua alia, et ne hoc voluntarie dici videatur, ex duobus effectibus hoc probat, primo ex modo significandi: quia hinc provenit, quod significat suppositum per modum totius, & natura per modum partis formalis, perfective suppositi. Secundo, ex negatione praedicatione quia hic non est sua humanitas, ex hoc, a. p. Sortes est ut totum quoddam respectu naturae & aliorum superadditorum, provenit utrumque, & quod sic significatur ut totum & natura ut pars, constituta in se ipsa, & q. falsa sit affirmatio naturae de Sorte, v. p. p. de toto. Quarto sub alio membro sublimi substantia divinam, in qua natura & suppositum sola ratione distinguuntur: quia nihil in Deo ultra suam naturam invenitur.

¶ Sed occurrunt circa haec multa dubia. Primum est, an differentia realis posita hic inter suppositum & naturam, habeat locum in angelis. Et est ratio dubii: quia in prima parte quest. 3. art. 3. dicit Auctor in substantiis separatis suppositum esse idem secundum rem, quod natura: ita quod Gabriel est sua Gabrielitas: cuius oppositum dicitur hic de Sorte, quod scilicet non est sua humanitas. In oppositum autem est: quia hic dicitur, quod in quibus invenitur aliquid praeter naturam speciem, suppositum differt secundum rem a natura: quia in supposito includitur natura speciei, & quaedam alia quae sunt praeter naturam speciei. Constat autem in angelis inveniri multa praeter naturam speciei, ut existentia actualis, & alia accidentia: quoniam non inveniantur in eis principia individuantia, ergo &c.

¶ Secundum dubium est illud, quod suppositum dicitur ad

dere supra naturam, oporteat esse ens reale, an sufficiat quod sit negatio aliqua secundum doctrinam Auctoris. ¶ Tertium dubium est, an illud, quod addit suppositum supra naturam, oporteat esse intrinsecum supposito: an sufficiat quod sit extrinsecum. Et est sermo de supposito & natura singulari: hoc est de Sorte & hac sua humanitate. Et est ratio dubii difficultas videntur quid est illud intrinsecum, & differentias opinionum, & nostrum, etiam dictum in Commentariis Primae partis in loco allegato, ubi diximus quod non differunt intrinsece. ¶ Quorum dubium est quid sit illud quod suppositum creatum, addit intrinsecum sibi supra hanc naturam suam. Et est ratio dubii: quia hinc non apparet quid sit illud & propter, rei obscuritatem & propter varias opiniones, inde aut cogimur aliquid dicere: quoniam dicimus & affirmamus verbum Dei non assumptisse personam humanam, sed assumptisse hanc humanitatem, & dicimus quod persona humana est inassumptibilis: haec autem natura assumpta est.

¶ Quintum dubium est circa illud, quod in Deo nihil invenitur praeter rationem suae speciei: quoniam in Deo consistuntur personales proprietates realiter inter se distantes, praeter univacum, absolutam ac communem omnibus divinis personis essentiam. ¶ Ad primum dubium dicitur, quod essentia litterae istius procul dubio locum habet in angelis, ut patet inferius in quest. 4. artic. primo ad tertium, ubi natura angeli absque angeli personalitate assumptibilis a divina ponitur persona (quod constat non esse intelligibile si suppositum, & natura essent omnino idem secundum rem) & quod in angelis propter hanc litteram rationem, quam Auctor etiam in Quolibet, 2. quest. 2. artic. 2. tractat, suppositum differt secundum rem a natura: non tamen omni modo quo differunt haec in compositis ex materia & forma, ut ibidem dicitur: quia suppositum in substantiis materialibus differt a natura etiam, quia includit singularitatem naturae, quam non includit natura, talis autem differentia non saluatur inter suppositum & naturam in substantiis separatis: sed illa differentia, quae ponitur hic, communis est omnibus substantiis creatis, scilicet, quod suppositum includit naturam etiam hanc, & addit quaedam alia: natura autem etiam haec non includit illa. Nec obstat doctrina habita in Prima parte: quoniam ibi est sermo de identitate reali & intrinseca reali designatio naturae, ita quod cum pluribus modis possit contingere distinctio suppositi a natura, ibi non est sermo, nisi de illo modo, quo differunt penes aliquid reale intrinsecum designatum naturae: quo modo clare patet suppositum differre ab essentia per definitionem significatam in substantiis materialibus. Sortes enim manifeste differt ab humanitate: quia includit principia individuantia, quae determinant naturam, scilicet humanitatem, constituenso humanitatem esse hanc: quamvis non differat per hoc solum Sortes ab humanitate: sic enim in angelis non differunt suppositum & natura. Nec propterea Auctor tunc ibi diminutus, aut falsus excluso illo modo distinctionis suppositi a natura, concludens identitatem suppositi & naturae in substantiis materialibus, & consequenter in Deo: quoniam est processus iste solus reprehendi possit: nullus tamen articulus sequentibus irreprehensibilis fuit, quoniam ex sequentibus, in illamet quest. articulis excluduntur a Deo (e quo est principalis questio) alii modi, quibus potest suppositum secundum rem distinguere a natura, excludendo enim compositionem ex essentia & esse & quocumque accidente, & quacumque componibilitate, clare patet, quod essentiae illi nihil praeter rationem speciei unctum est, ac per hoc omnes modi, quibus suppositum potest distinguere a natura, exclusi ibi inveniuntur a Deo, non autem ab angelis de quibus non erat tunc questio. Sentus ergo doctrinae illius est, quod in substantiis immaterialibus suppositum & natura sunt idem, secundum rem intrinsece, ita quod ly intrinsece, referatur ad naturam etiam hanc: an autem referatur etiam ad suppositum, sub dubio relinquatur: quoniam inferius discutendum est.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod procul dubio oportet esse

li. 3. esp. 11. & lib. 1. cap. 11. ad sensum hancem.

Habetur in concilio ephe sine in epi. synodi ad Nestorium. & etiam in loco citato art. preced. in arg. sed contra.

p. 34

3. ordi

che m

p. 34

signat

i 17

Ar. pr

cus

ens reale quod suppositum dicit supra naturam: quia est illud, quo differet secundum naturam. Constat enim quod differetia secundum rem tota est alia non est, nisi ratione alicuius entis realis: in hac autem hiera dicitur quod est differentia secundum rem, igitur oportet quod sit secundum aliquam realitatem.

Ad tertiam & quartam dubium respondendum in eis lo. qu. 2. artic. 2. qui melius intelligi poterunt dicenda, postquam tota de persona interim discussa aperta fuerint.

Ad quintum dubium dicitur, quod in Deo prater rationem suam naturam nihil aliud inuenitur: aliud autem sicut non solum realiter, sed formaliter loquendo de formalitate est diuina natura: prout ipsa in se ex se est. Deitas namque si definitur secundum suam meritam, et dicitur in ratione sua formalissima & simplicissima, non solum quod est sapientia, intellectus uoluntatis, & reliquarum absolutarum perfectionum: sed quod est paternitas, filiationis, ac processions. Sed quia noster intellectus non potest illius celsitudinem capere, more nostro distinctas rationes formales essentie & personalis proprietatis formamus, sicut in re unica, excellenti re, & quod dicitur, virtualiter continere has distinctas rationes, quas formamus.

Secundum autem, quid scilicet est unum in persona, declaratur ponenda unam ueritatem, Omne quod inest alicui persone, siue pertinet ad naturam eius, siue non, unum est in persona. Vbi scito latitudinem unionis in persona habere triplicem gradum. Ad cuius clarificationem recolendum est, quod alicui persone quatuor attribuntur, primo extrinseca, ut uelut & locus: secundo accidentia inhaerentia, ut albedo & humilmodi tercio, partes, ut manus & reliqua membra: quarto essentia ipsa etiam singularis, ut haec humanitas habet enim Sortes u. scilicet, albedinem, manum, & hanc suam humanitatem. Sed primum horum non est unum Sorti in persona, quia constat aliud esse suppositum uelutis, & aliud suppositum persona uelutis illa uelutis suppositum enim uelutis est substantia panni, non homo qui uelutitur. Reliqua uero tria ununtur Sorti in persona, nam subiectum accidentium, Sortis est ipse Sortes: & similiter Sortes est qui integratur ex suis membris, & qui constituitur in esse suo specifico individuato per hanc suam humanitatem. Est autem inter istos tres modos unionis in persona distinctas magnas: quoniam accidentia ununtur quidem Sorti in persona, sed non ut pertinent ad integritatem persona, ut patet. Partes uero ununtur in persona Sortis, ut integrantes ipsius personam. Natura autem singularis ununtur persona Sortis, ut constitutiva ipsius Sortis: ita quod tam partes, quam natura ununtur Sorti in persona substantialiter, sed partes secundum esse substantiale partiale: natura uero secundum esse substantiale totius natura. Et quia in hoc articulo sola quaestio de unione in persona tractatur, & inferius discutienda est in articulo. An humilmodi unio in Christo sit substantialis uel accidentalis: ideo presenti proposito sufficit in distincte determinare, quod unio est in persona, non curando de modo seu gradu unionis personalis. Et propterea in littera dicitur, quod omne quod inest alicui persone, siue pertinet ad naturam eius, siue non, unum est in persona. Et per haec patet titulus articuli.

Conclusio responsiua probatur sic. Verbum habet naturam humanam sibi unitam, & non ad suam naturam diuinam pertinentem, ergo unio est facta in Verbi persona & non in natura. Antecedens patet ex fide. Consequentia probatur: quia si non ununtur ei in persona, nullo modo ununtur ei, ac per hoc tota fides subuertitur. Assumptum fundatur super illa maxima. Omne quod inest alicui persone, siue pertinet ad naturam eius, siue non, unum est in persona. Ex hoc enim patet, quod negare

unionem naturam humanam in persona uerbi Dei est negare naturam humanam inesse uerbo Dei, quod est negare incarnationem. Sed est circa processum hunc quaestio, quoniam maxima illa: Omne quod inest alicui persone, siue pertinet ad naturam illius siue non, unum est in persona: autem intelligitur, quod ly inest, uelut ueritate ut pro quo, unumque modo inessendi, aut de aliquo seu alicuius modis inessendi. Si intelligitur latissime pro quocumque modo inessendi, falsum comprobatur: cum etiam uelutis dicitur esse in persona uelutis, quam constat non unum in persona: Si intelligitur restricta ad aliquem, uel ad aliquos essendi modos (puta ut forma in subiecto, aut pars in toto, aut secundum esse substantiale uel accidentiale) probanda esset Minor, scilicet, quod uerbum Dei habere naturam humanam unitam sibi ita modo. Processus ergo iste autem deficit in illa maxima, aut in probatione sublimptorum.

Ad hoc dicitur quod in illa maxima, Omne quod inest alicui persone, &c, lumitur inesse persona proprie, ut in esse distinguitur contra extrinsecus adiacere: quemadmodum uelutis, locus, tempus & alia humilmodi adiacent nobis & non sunt secundum ueritatem in nobis. Unde non oportet descendere ad determinatos modos essendi in persona: sed sufficit, quod uere inest persona quocumque modo illud ueritate ut. Et quia secundum fidei doctrinam uerbum Dei factus est homo secundum rem, ideo non oportet probare, sed supponere ueritatem sublimpti, scilicet quod natura humana inest uerbo Dei secundum rem: exitit siquidem humanitas Christi non per se ipsam, sed in uerbo Deum quantum modus, quo existit in illo, non sit manifestus. Procedit igitur ratio litterae efficaciter ad conclusionem intentam.

In responsione ad primum eiusdem secundi articuli dubium occurrit, quoniam quaestio & argumentum est de rebus, scilicet de unione naturam humanam ad diuinam personam uel naturam: responsio autem recurrit ad distinctionem rationis secundum modos significandi. Hoc autem non licere patet ex eo, quod abstractendo ab omnibus modis significandi, qui ad uoces spectant & contemplando intellectualiter mysterium incarnationis sicut angeli, constat quod unio secundum rem intelligitur facta in persona, & non natura uerbi. Non eratur igitur ad modos significandi recurrendum pro ratione, quare unio est facta in persona uerbi, & non in illius natura.

Ad hoc dicitur, quod Auator altissimam reddit rationem, quare unio est in persona, & non in natura: est adeo profunda ac formalis, ut non solum comprehendat quare unio est in persona uerbi, & non illius natura, sed etiam comprehendat quare unio est in persona Dei, & non in Dei natura: ita quod dato quod Deus non esset trinitas, sed deitas ipsa, per se ipsam persona esset (ut philosophi intelligunt Deum subsistere) responsio ista inuenitur factis factiua argumenti, cui non satisfacit responsiones recurrentium ad distinctionem inter essentiam diuinam & formale constitutum persona & alia humilmodi dicentium, ut patet. Merito autem Auator hoc fecit: quia argumentum ex identitate naturam Dei, cum Dei persona procedit quocumque modo persona in Deo ponatur siue secundum Philosophos, siue secundu ueritatem reuelatam. Stat igitur responsio in hoc, quod quia natura diuina habet rationem in natura, & persona diuina habet naturam subsistentem in natura, & hanc differentiam manifestat diuersus modus significandi, & unio naturam humanam in mysterio incarnationis non addit aliquid rationi naturam: sed bene addit aliquid rationi persona, quia addit subsistere in natura humana: & ideo unio facta est non in natura, sed in persona, Et quod non adiunctum fuerit aliquid ad naturam

naturam Dei, probatur in litera, quia nec per appositionem, nec transmutationem. Quod verò adiunctum fuerit aliquid personae Dei, probatur: quia humana natura vnitur personae Dei ut persona Dei in natura humana subsistat. ex eo enim quod persona, ut distinguitur contra naturam, est subsistere in natura, sequitur manifeste quod apponendo personam, quod in aliqua alia natura subsistat, vnio fit in persona vnde patet quod passionem nominum secundum modos significandi non pro ratione, sed pro manifestatione differentiae inter naturam & personam Dei in ratione, allatae sunt. Et ratio realis altissima ad realem cognitionem allata est, manifestas, quod etiam cum omnimoda identitate for mali naturae, & personae diuinae, fiat vnio est facta in persona & non in natura Dei.

In ratione ad hunc dubium occurrit: circa similitudinem in litera assignatam inter sensuum in homine & bruto & humana naturam in propria & aliena persona, nam falsum assumit, quod sensuum in bruto est forma completiua: est. n. velut forma generica tam in homine quam in bruto, vt patet. Et propterea non est mirum si est nobilior in homine, ad quem trahitur per nobilissimam differentiam sui generis, scilicet rationale.

Ad hoc dicitur, quod similitudo literae optima est, & optime declarat propositum, sed supponit inter animam intellectiuam & animas aliorum animalium tantam esse differentiam, quae sit in genere formarum materialium: Ac per hoc sensuum ad formas brutorum se habet, vt ad res infra latitudinem sui generis: ad animam vero intellectiuam, quae est hominis forma, & ex qua radicaliter sumitur propria hominis differentia, se habet vt ad formam nobilioris ordinis. Hoc enim supposito, quod constat esse verum, patet quod sensuum in bruto, quia per propria sui generis formam est, habet infra sui generis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. In homine vero, quia non per propria sui ordinis formam est, non habet infra sui ordinis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. Et similiter natura humana in ceteris hominibus habet infra propriae speciei latitudinem dignitatem proprie personalitatis, in Christo vero non habet propriae personalitatis dignitatem. Sed sicut sensuum dignus est hunc esse specificum completiuum per formam nobilioris ordinis, sic per animam intellectiuam, ita natura humana in Christo maiori donata est dignitate ex hoc, quod ad personalitatem diuinam assumpta est. Ex quibus clare patet sensus literae & similitudinis sine vlla dissonantia.

In responsione ad tertium nota se separatim, apponit siquidem Auctor ly separatim, vt sciant nouit discernere inter se existere, & per se separatim existere: cuiuslibet namque substantiae siue completae, siue incompletae conuenit per se existere, nam per hoc distinguitur contra accidens, cui conuenit non per se, sed in subiecto existere, accidens enim esse est inesse, substantia autem est ens per se. Sed per se separatim existere, nulli substantiae, quae est pars alterius, conuenit: quia non existit separatim a suo toto. Et similiter non conuenit humanitati Christi, quia non sit pars, quia non existit separatim a uerbo Dei, sed in uerbo Dei: sed si separaretur a uerbo Dei, per se separatim existeret: sicut si pars aliqua separaretur a suo toto, per se separatim existeret.

Occurrit hoc in loco, ubi primo distinguimus vnionem in persona ab vnione in natura, transiundo cum eodem cursu doctorum, quod vnio incarnationis aue est in natura, aut in persona seu hypostasi, ut patet in 3. Sententiarum. occurrit inquam quod non falsis

de sufficientia distinctionis dicta, sicut in natura, aut in persona, & consequenter de processu huius articuli & aliorum. Est autem ratio dubij, quia aliter in eodem loquendo de natura & supposito, & aliter in speciali loquendo in diuinis secundum fidei reuelationem inuenimus: nam in eodem loquendo substantia non dicitur nisi de duobus, scilicet natura & habente naturam, hoc est prima substantia, vt patet ex 5. Metaphysicae. & in hoc articulo. In diuinis autem inuenimus tria, scilicet naturam, habentem naturam vt indiuiduum naturae: & habentem naturam, vt hypostasis, ita quod inter Deum & creaturas haec differentia in proposito, quod in creatis substantijs indiuiduum naturae & hypostasis solo nomine distinguuntur, & idem est inueniri aut deesse indiuiduum naturae & hypostasis, vt patet in natura humana assumpta a uerbo Dei. Est. n. ascripta natura haec, scilicet haec humanitas: & quia non est ibi propria hypostasis humanae naturae (nam humanitas illa non habet propriam personalitatem) deficit quodque ibi proprium indiuiduum naturae humanae: nullus enim hic homo ibi inuenitur nisi filius Dei, sicut nulla persona, nulla

hypostasis ibi inuenitur, nisi filij Dei. Solo igitur nomine distinguuntur hic homo & hypostasis, suppositum seu persona humana, puta Sorites, & propria in creaturis duo tamen inueniuntur, natura scilicet & suppositum. In Deo autem magna inuenitur differentia inter indiuiduum naturae diuinae, hoc est hunc Deum, & hypostasis, nam hic Deus cois est rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & consequenter non significat hypostasis, de cuius ratione constat esse incommunicabilitatem, tam Pater, autem, quod Filius, quod Spiritus sanctus personam seu hypostasis diuinam significat. Et propria tria cum inueniantur in Deo, scilicet haec deitas hic Deus, & persona, puta uerbum Dei, in sufficientia primo arguitur distinctio facta, aut vnio est facta in natura, aut in persona nam potest dici, quod est facta nec in natura nec in persona, sed in indiuiduo naturae diuinae, in hoc Deo Ruit quoque processus literae, quod si vnio uerbi incarnati non est facta in persona, nullo modo natura humana vnitur ei. Ruit & illa maxima, Omne quod inest alicui personae, siue pertineat ad naturam eius, siue non, vnitur ei in persona, quoniam si natura humana assumpta esset ab hoc Deo, non vniretur in persona, sed in indiuiduo naturae, & tamen in esset personae uerbi, quia uerbum est hic Deus.

Ad hoc dubium quadrupliciter respondet. Primo, negando quod inueniat in diuinis propter hypostases indiuiduum naturae, scilicet hic Deus, licet inueniat haec deitas, quia hoc esset ponere quaternitatem in diuinis. Sed haec ratio falsa est, tum quia in diuinis omne abstractum habet suum proprium concretum, nec inuenit differentia ibi inter abstractum & concretum nisi in modo significandi: constat autem quod ibi inuenit non solum deitas, sed deitas haec, igitur non solum inuenitur Deus, sed Deus hic, & quum hoc quod significo, dicendo Deus hic, sit eodem rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sequitur quod propter hypostases inueniat ibi hic Deus significans indiuiduum naturae diuinae cois tribus personis: tum quia in diuinis inuenitur Deus vnus numero, cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. ergo inuenit Deus hic cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Consequenter patet, quod idem addit ly vnus numero supra ly Deus, quod addit ly hic, supra ly Deus. Antecedens patet ex fidei sententia, qua consistitur Patri, & Filio, & Spiritui sancto esse vnus numero Deus, dum dicimus, Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus. & tamen non tres dii, sed vnus est Deus: est. n. pculdubio sermo de unitate numerali. Nec hoc est ponere quaternitatem, sicut nec ponendo hoc concretum Deus, ponit quaternitatem, significat. n. habentem deitatem, sicut hic Deus, utroque siquidem

Tertia S. Thomae: B nomine

Ad tertium dicendum, quod uerbum Dei non assumpsit humanam naturam in uniuersali, sed in atomo, id est in indiuiduo (sicut Damascenus dicit) alioquin oporteret quod cuilibet homini conueniret esse Dei uerbum, sicut conuenit Christo. Sciendum est tamen, quod non quodlibet indiuiduum in genere substantiae est in rationali natura habet rationem personae, sed

Ad secundum dicendum, quod personalitas intantum pertinet ad dignitatem alicuius rei & perfectionem, inquantum ad dignitatem alicuius rei & perfectio-

Ad tertium dicendum, quod uerbum Dei non assumpsit humanam naturam in uniuersali, sed in atomo, id est in indiuiduo (sicut Damascenus dicit) alioquin oporteret quod cuilibet homini conueniret esse Dei uerbum, sicut conuenit Christo. Sciendum est tamen, quod non quodlibet indiuiduum in genere substantiae est in rationali natura habet rationem personae, sed

Ad hoc dubium quadrupliciter respondet. Primo, negando quod inueniat in diuinis propter hypostases indiuiduum naturae, scilicet hic Deus, licet inueniat haec deitas, quia hoc esset ponere quaternitatem in diuinis. Sed haec ratio falsa est, tum quia in diuinis omne abstractum habet suum proprium concretum, nec inuenit differentia ibi inter abstractum & concretum nisi in modo significandi: constat autem quod ibi inuenit non solum deitas, sed deitas haec, igitur non solum inuenitur Deus, sed Deus hic, & quum hoc quod significo, dicendo Deus hic, sit eodem rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sequitur quod propter hypostases inueniat ibi hic Deus significans indiuiduum naturae diuinae cois tribus personis: tum quia in diuinis inuenitur Deus vnus numero, cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. ergo inuenit Deus hic cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Consequenter patet, quod idem addit ly vnus numero supra ly Deus, quod addit ly hic, supra ly Deus. Antecedens patet ex fidei sententia, qua consistitur Patri, & Filio, & Spiritui sancto esse vnus numero Deus, dum dicimus, Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus. & tamen non tres dii, sed vnus est Deus: est. n. pculdubio sermo de unitate numerali. Nec hoc est ponere quaternitatem, sicut nec ponendo hoc concretum Deus, ponit quaternitatem, significat. n. habentem deitatem, sicut hic Deus, utroque siquidem

Tertia S. Thomae: B nomine

Ad tertium dicendum, quod uerbum Dei non assumpsit humanam naturam in uniuersali, sed in atomo, id est in indiuiduo (sicut Damascenus dicit) alioquin oporteret quod cuilibet homini conueniret esse Dei uerbum, sicut conuenit Christo. Sciendum est tamen, quod non quodlibet indiuiduum in genere substantiae est in rationali natura habet rationem personae, sed

Ad hoc dubium quadrupliciter respondet. Primo, negando quod inueniat in diuinis propter hypostases indiuiduum naturae, scilicet hic Deus, licet inueniat haec deitas, quia hoc esset ponere quaternitatem in diuinis. Sed haec ratio falsa est, tum quia in diuinis omne abstractum habet suum proprium concretum, nec inuenit differentia ibi inter abstractum & concretum nisi in modo significandi: constat autem quod ibi inuenit non solum deitas, sed deitas haec, igitur non solum inuenitur Deus, sed Deus hic, & quum hoc quod significo, dicendo Deus hic, sit eodem rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sequitur quod propter hypostases inueniat ibi hic Deus significans indiuiduum naturae diuinae cois tribus personis: tum quia in diuinis inuenitur Deus vnus numero, cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. ergo inuenit Deus hic cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Consequenter patet, quod idem addit ly vnus numero supra ly Deus, quod addit ly hic, supra ly Deus. Antecedens patet ex fidei sententia, qua consistitur Patri, & Filio, & Spiritui sancto esse vnus numero Deus, dum dicimus, Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus. & tamen non tres dii, sed vnus est Deus: est. n. pculdubio sermo de unitate numerali. Nec hoc est ponere quaternitatem, sicut nec ponendo hoc concretum Deus, ponit quaternitatem, significat. n. habentem deitatem, sicut hic Deus, utroque siquidem

Tertia S. Thomae: B nomine

Lib. 3. orth. fid. cap. 11.

In corp. art.

lib. 1. ab. na. aliquo. un. p.

nomine ponitur vnus numero habens deitatem, cōis trib. personis: quamuis ly Deus non explicet vnitatem numeralem, quam explicat ly hic Deus. Secundo rōdetur, q̄ quamuis ponatur in diuinis indiuiduum naturæ, s̄ hic Deus: quia tamen nullus est hic Deus, nisi pater aut filius aut spiritus sanctus, & assumptio oportet q̄ fiat ad hunc Deum determinare. s̄ uel patrem, uel filium uel spiritū sanctū, ideo hic Deus non posset assumere naturā nisi ut esset psona, & ideo vnio aut est in natura aut in psona. Sed hæc rōtio ambigua, uel falsa est, & eius dicta examināda sūt in q. 3 ar. 3. ubi tractabitur, an abstracta per intellectum psonalitate in Deo possit fieri assumptio naturæ humanæ. Tertio rōdetur distinguendo ly vnio, dicendo q̄ æquiuocā de vnione: qm̄ alterius rōnis est vnio uerbi incarnati, ab vnione, quæ hic De⁹ esset incarnatus. In hoc aut articulo q̄ est de vnione uerbi incarnati, ut patet, i illi⁹ titulo, ita q̄ supponitur hic vnio uerbi incarnati, & q̄ rit qualitas vnionis, supponitur, personā filij Dei, quam uerbum significat, esse incarnatā, esse unitā carni, & querit modus, quæ est facta hæc vnio, an. s̄ in psona. Vbi autem hic

solum illud quod per se existit, non aut quod existit in alio pfectiori. unde manus Sortis quæ sit quoddam indiuiduum, non tñ est persona, quia non p se existit: sed in quodā pfectiori. s̄ in suo toto. Et hoc etiā pōt significari in hoc, q̄ persona dicitur substantia indiuidua non enim manus est substantia, sed pars substantiæ. Licet ergo hæc humana natura sit quoddā indiuiduum in genere substantiæ, quia tamen non per se separatim existit, sed in quodā pfectiori, s̄ in persona Dei uerbi, consequens est q̄ non habeat personalitatem propriam. Et ideo facta est vnio in persona.

ARTICVLVS III.

Utrum vnio uerbi incarnati facta sit in supposito uel hypostasi.

AD TERTIVM sic proceditur. Vt q̄ vnio uerbi incarnati non sit facta in supposito, siue in hypostasi. Dicit enim Augu. in Enchi. † Diuina substantia & humana, & utraque est vnus Dei filius: sed aliud propter uerbū, & aliud propter hominē. Leo Papa etiam dicit in epistola ad Flavianum: * unum horū conriscat miraculis, aliud succum-

Deus incarnatus esset, non supponeretur uerbum incarnatum: sed supponeretur hunc Deum incarnatum, & quereretur modus vnionis, an in natura, an in persona, an in solo indiuiduo naturæ. Patet aut vniones has esse diuersarum rationū ex eo, q̄ vnio uerbi incarnati est ad incommunicabilem terminum. uerbum n. incommunicabile est cuique supposito, vnio autem huius Dei incarnati si esset, ad communicabilem esset terminum. est. n. hic Deus cōis omnib. personis diuinis. Sed hæc responsio licet ueritatem dicat quod ad id, quod de facto inuenitur in vnione uerbi incarnati: quia s̄ ueritatem vnio terminatur ad incommunicabilem terminum ut sic, non satisficit tamen difficultati motæ formaliter, qm̄ in hoc artic. est supponitur uerbum incarnatum, non tamen supponitur, vnionem hanc esse in persona, ac per hoc non supponitur vnionē esse ad terminum incommunicabilem, immo cum uerbum incarnatum sit s̄ se, & naturæ diuinæ, & subsistens in natura diuina, & persona (est enim ipsa deitas & Deus, & est hic Deus, & est uerbum) sicut in primo articulo quæsitum est, an vnio uerbi incarnati sit facta in natura, ita deinde debebat inquiri, an sit facta in indiuiduo naturæ, & demū q̄ri an sit facta in psona, ut sic discussus esset omnis modus vnionis, quo uerbū incarnatū unitum intelligi pōt carni. etenim sicut si uerbū incarnatum unitū esset carni in natura, unitum diceretur ip̄ sum uerbū carni, ita si uerbum incarnatū unitū esset carni, quatenus est indiuiduū naturæ, quatenus est hic Deus, diceretur uerbum incarnatū unitū carni. Unde quarto rōdetur distinguendo ly persona, q̄ persona sumitur dupliciter, primo s̄m copleram rationem personæ seu hypostasis, & sic significat singulare habens naturam substantialem incommunicabilem, ita q̄ incommunicabilitatem denotaueit Boetius in definitione personæ per ly indiuidua substantia. qm̄ æquiualeat ad ly substantia prima, quæ alio nomine dicitur hypostasis. Alio modo sumitur s̄m rōnem quidem personæ, sed imperfectam, & sic significat singulare habens substantialem naturam, ita q̄ sola incommunicabilitas illi deest ad perfectā rōnem personæ. Et hæc distinctione itane

F dicit, q̄ nomen personæ seu hypostasis aut suppositi pōt sumi dupliciter, primo simpliciter, & sic appellatione personæ in diuinis non uenit hic Deus, quia non habet cōpletā rōnem personæ: sed solū patet aut filius uel spiritus sanctus: alio modo ut psona distinguat contra naturā, ita q̄ ex vno extremo ponatur natura ut sic

& ex alio extremo ponatur persona, sicut cū distinguimus naturā, contra habentem naturam: & sic appellatione psonæ uenit non solū persona complete, sed persona incomplete: uenit non solum p̄, aut filius aut spiritus sanctus, sed et hic Deus. Et q̄ in hoc articulo sermo est de psona, ut distinguat contra naturā ut sic, ut patet in processu articuli ex cōib. Deo & reliquis substantijs, ideo psona hic sumitur ut comprehendat etiam hunc Deum, & propterea opt̄ mē dictum est, q̄ si non ueniret in persona, nullo modo ueniret. Et reliqua dicta solida sunt. Patet aut hanc esse intentionē Auctoris, ex eo q̄ in litera in corpore articuli, pro eodem h̄f indiuiduū subsistens in natura, & suppositū: constat aut hunc Deum esse indiuiduū subsistens in natura diuina, & non h̄re completam rationem suppositi. Et rursus dicitur in corpore articuli loquendo de Deo q̄ natura diuina d̄ suppositum s̄m quod est subsistens. Quid clarus? Constat enim h̄c Deum significare naturam diuinam, s̄m q̄ est subsistens: est enim hic Deus subsistens in natura diuina, ut patet ex modo significandi. Communiter igitur suppositi seu personæ ratio hic sumitur, ut scilicet significat hoc subsistens in natura. Et ideo hæc quæta responsio amplectenda est, ut pote literæ cōsona, & omnem ambiguitatem tollens.

¶ 2 Præ. Hypostasis nihil aliud est, quam substantia particularis, ut Boet. dicit in lib. de Duana. † Manifestum est autem, q̄ in Christo est quædam alia substantia particularis præter hypostasis uerbi. s̄ corpus & anima & compositum ex eis. ergo in ipso est alia hypostasis præter hypostasis uerbi. ¶ 3 Præ. Hypostasis uerbi non continetur in aliquo genere, neque sub specie, ut patet ex his, q̄ in prima parte dicta sunt: * sed Christus, s̄m q̄ est fact⁹ homo, continetur sub specie humana, dicit enim Dionys. l. c. de Diuino. † Intra naturę nostrę terminos uenit, qui omnem totius naturę ordinem supereminenter excedit. Non autem continetur sub specie humana, nisi sicut hypostasis quædam humanę speciē. ergo in Ch̄ro est alia hypostasis præter hypostasis uerbi Dei: & sic idem quod prius.

¶ SED CONTRA est, quod Damasc. dicit in 3. lib. In Domino Iesu Ch̄ro duas naturas cognoscimus, unam autē hypostasis.

I natura diuina d̄ suppositum s̄m quod est subsistens. Quid clarus? Constat enim h̄c Deum significare naturam diuinam, s̄m q̄ est subsistens: est enim hic Deus subsistens in natura diuina, ut patet ex modo significandi. Communiter igitur suppositi seu personæ ratio hic sumitur, ut scilicet significat hoc subsistens in natura. Et ideo hæc quæta responsio amplectenda est, ut pote literæ cōsona, & omnem ambiguitatem tollens.

Subiecti questionis secunda Articulus tertius.

IN titulo articuli tertij duo declaranda sunt, quæ tamen in corpore articuli habentur. Primo declaranda sunt termini. s̄ suppositum & hypostasis. secundo declaranda est ratio questionis. Suppositum, ut in litera dicitur ea ratione uocatum est, quia supponitur ueritatis, quæ in aliquo sunt, siue sint substantialia, siue accidentalia: supponitur autem per hoc, q̄ illorum prædicationem recipit. Unde suppositum hominis est hic homo, puta Sortes, quia hic homo est, de quo prædicatur tam est se hominem, quam esse album, quantum, filium, locutum, agens, &c. Et quia suppositum est nomen secundæ intentionis sicut genus, ideo suppositum significat propriam denominationē primæ: substantia pura huius hominis seu Sortis: & propterea non inuenitur suppositum in alijs radicamentis: sed in solo prædicamento substantiæ. Hypostasis autem Græcum est uocabulum & idem significat quod apud nos substantia, loquendo de substantia, quæ proprie principaliter & maxime dicitur, ut h̄f in prædicamentis, hoc est significat primam substantiam, s̄ huius quōnis non habet ortum a re, sed ab opinione: qm̄ s̄m rem in questione præcedens articuli de vnione in persona, tractatur est de vnione in hypostasi seu supposito, qm̄ in natura rōnali seu intellectuāli loquendo, synonyma sunt persona, hypostasis & suppositum. quodlibet enim horum nihil aliud importat, quam primam substantiam in natura rationali: sed ignorantia (ut in litera dicitur) quorundam propriam uocem ignorantiam distinguendo inter se h̄c, & dicendo quod vnio est facta in persona, & non hypostasi

3. dist. 6. q. 1. ar. 1. & dist. 7. q. 1. ar. 1. c. & dist. 10. q. 3. ar. 2. q. 3. & 4. con. c. 34. 38. & 39. Et vnio. art. 1. 2. & 3. ad 4. & 5. ad 9. Et quoti. 4. ar. 8. & quoti. 9. q. 2. ar. 1. & 3. eo. & opus. 1. c. 2. 3. & 22. & opus. 3. cap. 217. 218. 219. & 220. Ca. 36. a medio to. 3. Et epist. 10. 64. Paulo a principio.

Aliquam in a principio lib. 1. 3. pagina in a p. In Co. est ratio. Cap. 1. in multum in medium. Lib. 1. in fin. cap. 3. & 5. Infr. art. & q. 16. ar. 1. c.

postasi, obrinuit, vt post articulum de vnione in persona, iquireretur de vnione in hypostasi.

In corpore articuli non opus est distinctione, sed annotatione, quod in determinatione huius articuli patet, tam primam, quam tertiam opinionem e latam a magistro scilicet in 6. distin. tertij sentent. esse haresim olim ab ecclesia damnatam. Nam prima ponit duas in Christo hypostasies: tertia autem non solum duas ponit hypostasies, sed etiam negat vnionem in persona, proprie loquendo, vt patet ibi.

In eodem articulo in responsione ad secundum sunt illa verba de humanitate Christi notanda, scilicet, quia tamen venit in vnione cuiusdam completi, scilicet totius Christi, prout est Deus & homo &c. Ingerunt siquidem haec verba difficultatem de compositione Christi, de qua quia sequens tractat articulus, transeamus.

fm qd a quibusdam dicitur, qd persona est hypostasis proprietate distincta, ad dignitatem pertinente. Si ergo facta sit vnio in persona, & non in hypostasi, consequens erit qd non facta sit vnio, nisi fm dignitate quandam. Et hoc est approbante synodo Ephe sina, damnaui a Cyrillo sub his verbis: Si quis in vno Christo diuidit substantias post adunationem sola copulans eas coniunctione, qm dignitatem quandam, vel auctoritate est vel secundum potentiam, & non magis conuulsa secundum adunationem naturalem, anathema sit. Tertio, quia tm hypostasis est cui attribuuntur operationes & proprietates naturae, & ea est quae ad naturae rationem pertinet in cetero: dicimus enim qd hic homo ratiocinat, & est risibilis, & est animal rationale. Et hac ratione hic homo dicitur esse suppositum: quia i. supponitur his, qd ad hominem pertinent, eorum predicationem recipiens. Si ergo sit alia hypostasis in Christo praeter hypostasis uerbi, sequitur qd de aliquo alio qd de uerbo uerificetur ea, quae sunt hominis, puta esse natum de Virgine, passum, crucifixum, & sepultum. Et hoc etiam damnatum est approbante concilio Ephe si. sub his uerbis: Si quis personis duabus, uel substantijs eas, quae sunt in Euangelicis & apostolicis scripturis, impartitur uoces, aut de Christo a Sanctis dictas, aut ab ipso de se, & quaedam quidem uelut homini praeter illud ex Deo uerbu specialiter intellecto applicat, quasdam uero uelut Deo decibiles, solum ex Deo patre uerbo, anathema sit. Sic ergo patet esse haresim olim ab ecclesia damnatam, dicere quod in Christo sunt duae hypostasies, uel duo supposita, siue quod unio non sit facta in hypostasi uel supposito. Vnde in eadem sy-

RESPON. Dicendum, qd quidam ignorantibus habitu dicitur hypostasis ad personam, licet concederet in Christo unam solam personam, posuerunt in alia hypostasis Dei, & aliam hois, ac si unio sit facta in persona, non in hypostasi.

Quod quidem apparet erroneum, tripliciter. Primo, ex hoc, qd persona sup hypostasis non additum determinatam naturam. scilicet rationale, fm qd Boet. dicit in libr. de Dua. na. qd persona est rationalis naturae indiuidua substantia, & ideo id est attribue re propria hypostasi humanae naturae in Christo, & propriae personae. Quod intelligentes sancti Patres, utrunque in concilio quinto apud Constantinopolim celebrato danauerunt, dicentes: Si quis introducere conetur in mysterio Christi duas substantias, seu duas personas, anathema sit: nec. n. abiectionem personae uel substantiae suscepit sancta Trinitas, incarnato uno de sancta Trinitate Deo uerbo. Substantia autem id est quod res subsistens, quod est proprium hypostasis, ut patet p Boet. in libr. de Dua. na. Secundo, quia si dicitur, qd persona aliquid addat su per hypostasis, in quo possit unio fieri, hoc nihil aliud est qd proprietates ad dignitatem pertinetes, fm qd a quibusdam dicitur, qd persona est hypostasis proprietate distincta, ad dignitatem pertinente. Si ergo facta sit vnio in persona, & non in hypostasi, consequens erit qd non facta sit vnio, nisi fm dignitate quandam. Et hoc est approbante synodo Ephe sina, damnaui a Cyrillo sub his uerbis: Si quis in vno Christo diuidit substantias post adunationem sola copulans eas coniunctione, qm dignitatem quandam, vel auctoritate est vel secundum potentiam, & non magis conuulsa secundum adunationem naturalem, anathema sit. Tertio, quia tm hypostasis est cui attribuuntur operationes & proprietates naturae, & ea est quae ad naturae rationem pertinet in cetero: dicimus enim qd hic homo ratiocinat, & est risibilis, & est animal rationale. Et hac ratione hic homo dicitur esse suppositum: quia i. supponitur his, qd ad hominem pertinent, eorum predicationem recipiens. Si ergo sit alia hypostasis in Christo praeter hypostasis uerbi, sequitur qd de aliquo alio qd de uerbo uerificetur ea, quae sunt hominis, puta esse natum de Virgine, passum, crucifixum, & sepultum. Et hoc etiam damnatum est approbante concilio Ephe si. sub his uerbis: Si quis personis duabus, uel substantijs eas, quae sunt in Euangelicis & apostolicis scripturis, impartitur uoces, aut de Christo a Sanctis dictas, aut ab ipso de se, & quaedam quidem uelut homini praeter illud ex Deo uerbu specialiter intellecto applicat, quasdam uero uelut Deo decibiles, solum ex Deo patre uerbo, anathema sit. Sic ergo patet esse haresim olim ab ecclesia damnatam, dicere quod in Christo sunt duae hypostasies, uel duo supposita, siue quod unio non sit facta in hypostasi uel supposito. Vnde in eadem sy-

modo legitur. Si quis non confitetur carni secundum substantiam unum ex Deo patre uerbu, unumque esse Christum cum sua carne, eundem, scilicet Deum & hominem, anathema sit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut accidentaliter differentia facit alterum, ita differentia essentialiter facit aliud. Manifestum est autem quod alteritas, quae prouenit ex differentia accidentali, potest ad eandem hypostasis uel suppositum pertinere in rebus creatis, eo quod idem numero potest diuersis accidentibus subesse, non autem contingit in rebus creatis, quod idem numero subsistere possit diuersis essentijs uel naturis, sed unus & idem Christus subsistit in duabus naturis. Vnde sicut quod dicitur alterum & alterum in creaturis, non significat diuersitatem suppositi, sed solum diuersitatem formarum accidentalium, ita quod dicitur Christus aliud & aliud, non importat diuersitatem suppositi uel hypostasis, sed diuersitatem naturarum. Vnde Greg. Nazanzenus dicit in epistola ad Didymum, Aliud & aliud sunt ea, ex quibus Saluator est, non autem alius & alius, dico uero aliud & aliud e contrario, quam in Trinitate habet: ibi enim, Alius & alius dicimus, ut non substantias confundamus, non autem Aliud & aliud.

AD SECUNDUM dicendum, qd hypostasis significat substantiam particularem, non quocumq; modo, sed prout est in suo complemento. Secundum uero quod uenit in unionem aliquid magis completi, non dicitur hypostasis, sicut manus uel pes. Et similiter humana natura in Christo quamuis sit substantia particularis: quia tamen uenit in unionem cuiusdam completi. scilicet totius Christi, prout est Deus & homo, non potest dici hypostasis uel suppositum. Sed illud, completum ad quod concurrat, dicitur esse hypostasis uel suppositum.

AD TERTIUM dicendum, quod in rebus creatis res aliqua singularis non ponitur in genere, uel in specie ratione eius, quod pertinet ad eius indiuiduitatem, sed ratione naturae, quae secundum formam determinatur, cum indiuiduatio magis sit secundum materias in rebus compositis. Sic ergo dicendum est, quod Christus est in specie humana ratione naturae assumpte, non ratione ipsius hypostasis.

ARTICVLVS IIII. Vtrum persona uel hypostasis Christi post incarnationem sit composita.

AD QVARTVM sic procedit. Vt qd persona Christi non sit composita. Persona enim Christi non est aliud quam persona uel hypostasis Verbi, ut ex dictis patet: sed in Verbo non est aliud persona & natura, ut patet ex dictis i Prima parte. Cu ergo natura Verbi sit simplex (ut i primo consensu est, impossibile est qd persona Christi sit composita.

¶ 2. Praet. Omnis compositio uel esse ex partibus: sed diuina natura non potest habere rationem partis: quia omnis pars habet rationem imperfecti. Ergo impossibile est, qd persona Christi sit composita ex duabus naturis. Tertia S. Thomae.

cano. 2. Ephe. 1. Synodi qd fuit vna ex 4. principalib.

In episto. 1. ad Celidonium inter principia & media in capite Honorandissimo.

Super Quaestiois, secunda. Articulum quartum.

In titulo 4. articuli difficillimi hoc lo...

Ar. 2.

p. n. q. 3. ar. 7. & per totam quest.

Infr. ar. 6. c. & q. 6. artic. 1. c.

In 3. pagina a prin. libri.

In concil. 2. Constant. ad est 5. generale. can. 1. to. 1. concil.

D. 706.

In 3. pagina a prin. libri.

In Ephe sine synodi. can. 4. to. 1. concil.

In Ephe sine synodi. can. 4. to. 1. concil.

rationem hypostasis. Prima conclusio est, Persona Christi fm illud quod in se est, est omnino simplex. Probatur, quia natura verbi Dei est omnino simplex. Secunda conclusio est, Persona Christi fm rationem hypostasis est composita. Probat, Persona Christi fm rationem personae seu hypostasis subsistit in duabus naturis, ergo est ibi vnu subsistens, & duae rationes subsistendi, ergo sic persona est composita. Antecedens probatur: quia ratio hypostasis consistit in hoc, quod est subsistens in aliqua natura, ex hoc n. manifeste h. quod verbum Dei fm personae seu hypostasis ratione subsistit in duabus naturis. Prima vero consequentia quod ad primam partem evidens est ex dictis: quod ad secundam, ex vi antecedentis aperte sequitur, quod si subsistit in duabus naturis, oportet quod qualibet natura esse ratione subsistendi in illa; secunda vero sequela probatur, quia vnu duobus subsistit, ex hoc namque quod duae subsistendi rationes sic coeunt in vnam personam, ut vnum duobus subsistat, consequens est quod persona sic, hoc est secundum rationem hypostasis est composita.

artic. 3. lib. 3. or. 1. c. 3. et 5.

¶ 3. Praet. Quod componitur ex aliquibus, ut esse homogeneum eis, sicut ex corporibus, non componitur nisi corpus. Si ergo ex duabus naturis aliquid sit in Christo compositum, consequens erit, quod illud non erit persona, sed natura, & sic Christo erit facta unio in natura, quod est contra praedicta. *
 ¶ SED CONTRA est, quod Damasc. dicit 3. lib. In Domino Iesu Christo duas naturas cognovimus, unam autem hypostasis ex utraque compositam.

¶ RESPON. Dicendum, quod persona sive hypostasis Christi dupliciter potest considerari, uno modo fm illud, quod est in se, & sic est omnino simplex, sicut & natura Verbi: alio modo secundum rationem personae vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura, & secundum hoc persona Christi subsistit in duabus naturis. ¶ Ad primum dubium dicitur, quod distinctionis membra contra se invicem distinguuntur per hoc, quod ly in se est, denotat verbum Dei sedm illud quod convenit sibi ad intra, sub quo constat comprehendere esse Deum, esse filium Dei, esse substantiam, sapientiam, & reliqua, quae conveniunt ei ex natura vel proprietate personali, ita loqui de persona Christi sedm illud quod in se est, est loqui de persona Christi secundum illud quod convenit sibi ad intra: loqui vero de persona Christi secundum rationem hypostasis, est loqui de persona Christi indefinitive secundum illud quod convenit illi ad intra, & secundum illud quod convenit eidem ad extra, nam persona Christi est persona naturae divinae, & est persona naturae humanae, ita quod vbi in primo membro indistincte continentur quaeunque conveniunt verbo Dei ad intra, in secundo membro distincte vnum eorum sumitur, sive personam seu hypostasis. Et quoniam esse hypostasis seu personam est factio comprehendendi indistincte, & esse hypostasis ad intra respectu divinae naturae, & esse hypostasis ad extra respectu humanae naturae, ideo distinctio cum suis membris solida invenitur, nec vnum membrum includit distincte aliud. Et simile est ac si distingueretur divina sapientia dupliciter, secundum quod est in se, & secundum rationem sapientiae: vbi sic, & alia consideratio eius secundum quod in se, vbi est ipsa deitas &c. Et sic est in proposito, quod licet esse personam seu hypostasis conveniat verbo Dei secundum illud quod in se est, alia tamen est consideratio eius, cum in eo consideratur illud quod est ad intra, & alia consideratio eius, quum consideratur in eo ratio hypostasis, quia non solum ad intra, sed ad extra, extendit se. Non est ergo distinctio ista in membra totaliter separata, sed in primo includitur aliquid secundi, & in secundo aliquid primi, ut patet ex dictis, & in exemplis allatis.

¶ Unde ad quatuordecimum obiectio dicitur, dicendum est tertium, scilicet quod in hac distinctione verbum Dei distinguitur contra personalitatem in co, hoc est absolute sumptam, vbi ipsa textus verba sonant, dicendo alio modo secundum rationem personae, vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura. Vbi clare perspicere potes, secundum membrum consistere in ratione hypostasis sine additione vlla. Et cum contra hoc obijciatur primo, quia secundum in litera membrum clauderetur in primo, responderetur quod hoc non est verum simpliciter, hoc est totaliter, sed secundum aliquid, ut patet ex dictis, quod non esse inconueniens monstratum est. Et cum obijciatur secundo, quia hic inferuntur duo contradictoria simul, scilicet quod persona Christi secundum illud quod in se est, non est composita, & est composita: quia quod de facto & in re convenit alicui secundum rationem praedictam superioris, convenit illi secundum illud quod in se est, &c. responderetur quod quasi in equivoce laboramus: aliud siquidem est convenire alicui secundum illud quod in se est, hoc est convenire illi quod in se est Sortes, & aliud est alicui convenire Sorti secundum illud quod in se est, hoc est, esse de numero eorum

¶ Tertium dubium est, an sit simpliciter & formaliter verum, personam Christi esse compositam. Et quidem quod sit formaliter verum, apparet ex eo, quod compositio convenit personae Christi fm ipsam rationem personae, ut in litera haec dicitur: quod autem convenit alicui fm aliquam rationem formalem, convenit illi sub noie illius rationis formaliter. Verbi gratia: quia congregare vitum convenit substantiae fm rationem nigri, si substantia sub nomine nigri significetur, propositio enuntias congregare vitum de illa, erit vera formaliter, quamvis denominative: ut si dicatur, Aethiops est congregatus vitus. Est ergo formaliter vera ista enuntiatio, persona Christi esse composita, ex quo esse compositum attribuitur Christo ratione personae, ut dictum est. Et ex hoc vltius sequitur, quod sit simpliciter vera, re vera identitate subiecti.

¶ Ad primum dubium dicitur, quod distinctionis membra contra se invicem distinguuntur per hoc, quod ly in se est, denotat verbum Dei sedm illud quod convenit sibi ad intra, sub quo constat comprehendere esse Deum, esse filium Dei, esse substantiam, sapientiam, & reliqua, quae conveniunt ei ex natura vel proprietate personali, ita loqui de persona Christi sedm illud quod in se est, est loqui de persona Christi secundum illud quod convenit sibi ad intra: loqui vero de persona Christi secundum rationem hypostasis, est loqui de persona Christi indefinitive secundum illud quod convenit illi ad intra, & secundum illud quod convenit eidem ad extra, nam persona Christi est persona naturae divinae, & est persona naturae humanae, ita quod vbi in primo membro indistincte continentur quaeunque conveniunt verbo Dei ad intra, in secundo membro distincte vnum eorum sumitur, sive personam seu hypostasis. Et quoniam esse hypostasis seu personam est factio comprehendendi indistincte, & esse hypostasis ad intra respectu divinae naturae, & esse hypostasis ad extra respectu humanae naturae, ideo distinctio cum suis membris solida invenitur, nec vnum membrum includit distincte aliud. Et simile est ac si distingueretur divina sapientia dupliciter, secundum quod est in se, & secundum rationem sapientiae: vbi sic, & alia consideratio eius secundum quod in se, vbi est ipsa deitas &c. Et sic est in proposito, quod licet esse personam seu hypostasis conveniat verbo Dei secundum illud quod in se est, alia tamen est consideratio eius, cum in eo consideratur illud quod est ad intra, & alia consideratio eius, quum consideratur in eo ratio hypostasis, quia non solum ad intra, sed ad extra, extendit se. Non est ergo distinctio ista in membra totaliter separata, sed in primo includitur aliquid secundi, & in secundo aliquid primi, ut patet ex dictis, & in exemplis allatis.

¶ Unde ad quatuordecimum obiectio dicitur, dicendum est tertium, scilicet quod in hac distinctione verbum Dei distinguitur contra personalitatem in co, hoc est absolute sumptam, vbi ipsa textus verba sonant, dicendo alio modo secundum rationem personae, vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura. Vbi clare perspicere potes, secundum membrum consistere in ratione hypostasis sine additione vlla. Et cum contra hoc obijciatur primo, quia secundum in litera membrum clauderetur in primo, responderetur quod hoc non est verum simpliciter, hoc est totaliter, sed secundum aliquid, ut patet ex dictis, quod non esse inconueniens monstratum est. Et cum obijciatur secundo, quia hic inferuntur duo contradictoria simul, scilicet quod persona Christi secundum illud quod in se est, non est composita, & est composita: quia quod de facto & in re convenit alicui secundum rationem praedictam superioris, convenit illi secundum illud quod in se est, &c. responderetur quod quasi in equivoce laboramus: aliud siquidem est convenire alicui secundum illud quod in se est, hoc est convenire illi quod in se est Sortes, & aliud est alicui convenire Sorti secundum illud quod in se est, hoc est, esse de numero eorum

¶ Unde ad quatuordecimum obiectio dicitur, dicendum est tertium, scilicet quod in hac distinctione verbum Dei distinguitur contra personalitatem in co, hoc est absolute sumptam, vbi ipsa textus verba sonant, dicendo alio modo secundum rationem personae, vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura. Vbi clare perspicere potes, secundum membrum consistere in ratione hypostasis sine additione vlla. Et cum contra hoc obijciatur primo, quia secundum in litera membrum clauderetur in primo, responderetur quod hoc non est verum simpliciter, hoc est totaliter, sed secundum aliquid, ut patet ex dictis, quod non esse inconueniens monstratum est. Et cum obijciatur secundo, quia hic inferuntur duo contradictoria simul, scilicet quod persona Christi secundum illud quod in se est, non est composita, & est composita: quia quod de facto & in re convenit alicui secundum rationem praedictam superioris, convenit illi secundum illud quod in se est, &c. responderetur quod quasi in equivoce laboramus: aliud siquidem est convenire alicui secundum illud quod in se est, hoc est convenire illi quod in se est Sortes, & aliud est alicui convenire Sorti secundum illud quod in se est, hoc est, esse de numero eorum

¶ Unde ad quatuordecimum obiectio dicitur, dicendum est tertium, scilicet quod in hac distinctione verbum Dei distinguitur contra personalitatem in co, hoc est absolute sumptam, vbi ipsa textus verba sonant, dicendo alio modo secundum rationem personae, vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura. Vbi clare perspicere potes, secundum membrum consistere in ratione hypostasis sine additione vlla. Et cum contra hoc obijciatur primo, quia secundum in litera membrum clauderetur in primo, responderetur quod hoc non est verum simpliciter, hoc est totaliter, sed secundum aliquid, ut patet ex dictis, quod non esse inconueniens monstratum est. Et cum obijciatur secundo, quia hic inferuntur duo contradictoria simul, scilicet quod persona Christi secundum illud quod in se est, non est composita, & est composita: quia quod de facto & in re convenit alicui secundum rationem praedictam superioris, convenit illi secundum illud quod in se est, &c. responderetur quod quasi in equivoce laboramus: aliud siquidem est convenire alicui secundum illud quod in se est, hoc est convenire illi quod in se est Sortes, & aliud est alicui convenire Sorti secundum illud quod in se est, hoc est, esse de numero eorum

eorum que conveniunt Sorti secundum suam substantiam. Cur-
tere enim convenit Sorti secundum illud, quod in se est in pri-
mo sensu, & non convenit Sorti secundum illud quod in se est
in secundo sensu: quia currere convenit illi rei, qua est Sor-
tes, sed non est de numero intrinsecorum Sorti. Simile quid
accidit in proposito

Vndelicet sit ibi unum subsi-
stens, est tamen ibi alia & alia
ratio subsistendi, & sic dicitur
persona composita, inquantum
unum duobus subsistit.

Et per hoc patet responsio
ad primum.

Ad secundum dicendum, quod illa
compositio personae ex naturis,

Et non convenit ver-
bo Dei secundum illud, quod in se est in secundo sensu, hoc est non
est de numero eorum, que conveniunt verbo Dei ad intra, ut
patet, iuxta hunc nunc sensum convenit verbo Dei secundum
id quod in se est, esse personam ad intra, scilicet in divina natura. Illa
ergo maior assumpta si in primo sensu sumatur, vera est, sed
ut patet, non obstat huic doctrinae, quia in litera verbum Dei
secundum quod in se est, sumitur in secundo sensu. Nec inferre
contradictoria, sed inferre verbum Dei esse secundum id quod
in se est, hoc est illam rem, qua est verbum Dei esse & omni-
no simpliciter & esse compositum, quod secundum diversam esse
verum, ut in litera patet: si vero sumatur in primo sensu, fal-
sa est, ut patet in exemplis de currere & moveri.

Ad secundum dubium, dicitur, distinguendo simpliciter vel
in tali natura. Vbi nota quod licet proprie loquendo non possit
fieri distinctio ista nisi in naturis pluralibus, considerando na-
turalem ordinem uniuersae, quia non inuenitur vna hypostasis
subsistens in pluribus naturis simpliciter, sed solum in pluribus
naturis partialibus, ut Sortes subsistit in natura animae ratio-
nalis & in natura carnis: quia singularissimum tamen est in car-
nari Verbi mysterium, distinctione dicta opus est: verbum si-
quidem Dei subsistit simpliciter & in natura divina & in na-
tura humana, sed subsistere simpliciter & in natura divina, ex
vno & eodem habet, scilicet ex hoc quod est esse verbi Dei
nam ex hoc dicitur & subsistens in divina natura, & dicitur
sine additione aliqua, subsistens. Subsistere autem in humana
natura aliunde habet, nam hoc convenit ei ex tempore, & non
consequitur ipsum in subsistere simpliciter: quia praesupponit ip-
sum subsistere. Si loquamur ergo de subsistere simpliciter, vna
est ratio subsistendi in persona Christi: quia vnum est ibi subsi-
stere simpliciter, sicut vnicam subsistentiam, & vnicum subsistes.
Sed si sit sermo de subsistere in tali natura, duae sunt in perso-
na Christi rationes subsistendi tam in fieri, quam in facto esse,
altera subsistendi in natura divina, altera subsistendi in natu-
ra humana. Et ratio quidem subsistendi in natura divina est
in fieri generatio aeterna, in facto esse autem esse Deum, ratio
vero subsistendi in natura humana in fieri est assumptio huma-
nae naturae, in facto esse autem, esse hominem: ex hoc enim
quod Verbum factum est caro, hoc est homo, ita quod vere
est homo, subsistit verbum in humana natura, in qua prius non
subsistebat. Sunt ergo in persona Christi duae rationes subsiste-
ndi in duabus naturis, diuina scilicet & humana, licet sit ibi v-
num subsistens simpliciter, & vna ratio subsistendi simpliciter.
Et similiter vnum subsistit duobus ut rationibus subsisten-
di in duobus scilicet in esse diuino & esse humano. Et per haec
patet quo pacto non dissonent a se inuicem diuersa dicta Au-
ctoris: quoniam dicta hic vera sunt de subsistere in tali natura,
dicta alibi vera sunt de subsistere simpliciter. Et si inferretur, quod
auctor hic ponit duas rationes subsistendi sine additione ali-
qua, & non dicit quod est alia & alia ratio subsistendi in tali
& tali natura, respondetur, quod quia iam praemisit ibidem
pro fundamento, ad hypostasim spectare subsistere in aliqua
natura, ideo absque repetitione subintelligi voluit, quod de
ratione subsistendi in aliqua natura sermo latus est.

Ad tertium dubium habita ratione eorum, quae Auctor in
3. sentent. dist. 6. dicit (quamuis non tam alta sint ut haec) re-
spondere quod quia apud nos compositio absque imperfectione
componentium intelligi non potest, salua sua ratione for-
malis, ideo non simpliciter, neque formaliter admittenda ut
in persona Christi, sed cum determinatione aliqua tollente im-
perfectionem vnius componentis admitti potest, & admissa est
simpliciter & formaliter ab antiquis & ab Auctore. Ad cuius
aliqualem cognitionem (quoniam, ut Dion. dixit, est ineffabi-
lis) considerandum est multos esse compositionis modos, ut in
q. 3. prime par. habitum est: compositio namque, alia est ex par-

lib. quantitatiuis, alia ex materia & forma, alia ex natura & sup-
posito, alia ex essentia & esse, alia ex genere & materia, alia ex
subiecto & accidente, & oes important imperfectionem vtrius-
que componentis ut patet dicendo Sed si ab vna istarum, hoc
est a compositione ex natura & supposito, auferat quod est im-
perfectionis ex parte
suppositi, saluari pot-
est in persona Christi
compositio ex natu-
ra humana & suppo-
sitis, & secundum hoc per-
sona Christi esset co-
posita. Et quia iste mo-
dus compositionis con-
uenit personae Christi
secundum rationem personae
seu hypostasis in qua-
tum, scilicet persona Chri-
sti

nō dē esse rōne partium, sed po-
tius ratione numeri: sicut omne
illud, in quo duo conueniūt,
potest dici ex eis compositum.

Ad tertium dicendum,
quod non in omni compositione
hoc uerificatur, quod illud quod com-
ponitur, sit homogeneous com-
ponentibus, sed solum in partibus

subsistit in natura humana, ideo hoc modo persona Christi po-
test dici composita. Et in quantum inuenitur huiusmodi compo-
sicio in persona Christi, ut dicitur Auctor in lib. 4. contra Gen-
c. 49. in solutione sextae objectionis, quod natura humana est sim-
plicior, quam Verbum in quantum verbum est hic homo. Et pos-
tea in solutione decimae objectionis declarat quid significat,
& supponitur per ly hic homo dicens, id quod in natura hu-
mana subsistit, est hic homo, & hoc quo ad significationem. Vn
ipsum Verbum supponitur, cum dicitur hic homo, & hoc quo ad
suppositionem. Et in quaestione de vniōe Verbi incarnati art. 1.
ad 1. dicitur, quod natura humana est simplicior, & formalior illo
homine, qui est Verbum caro factum, & non verbum secundum se.
Sed quoniam talis compositio est compositio vnius cum alio
seu alijs, & vnius ex alio seu alijs (& in littera solum tractari
ut compositio ex his, quoniam tractatur compositio personae
Christi, quasi subsistat ex duabus naturis, ut patet in huius
processu) ideo utroque compositionis modo persona Christi
in personae rationem composita inuenitur. Compositio
ex his, in quantum in duobus esse, diuino. scilicet & humano ex
duabus subsistit naturis (de diuina quidem natura patet, quod ex
illa subsistit, de humana autem in simbolo Arianis habetur,
dum dicitur, Perfectus homo ex anima rationali & humana
carne subsistens, ubi expresse Christus ut perfectus homo dicitur
subsistens ex anima rationali & humana carne, & non solum
in anima rationali & humana carne, magister quoque
Sent. in 3. dist. 6. & 7. pluries affirmat Christi personam ex
duabus subsistere naturis, exponendo secundam opinionem, quae
est determinatio, quam hic docemur, quam omnes catholici
amplectuntur in professione quoque Episcoporum, quam ordi-
nantur, dicitur, Credis unicum & vnum filium Dei in duabus &
ex duabus naturis? & ridentur, & redo, ut patet in Pontificali ec-
clesiae Romanae) & compositio cum his in quantum persona
Verbi coniungitur cum hoc, quod est esse hunc hominem, non
quod assumerit hunc hominem, sed quia facta est hic homo
assumendo hanc humanitatem. Sed quomodo hoc fit, excedit
humanam mentem: fat sit non bis nosse, quia est, dum reuelatum est,
quod Verbum est ille homo, qui vocatur Christus: quo homi-
ne, ut sic, natura humana ideo simplicior dicitur, quia ad hunc ho-
minem spectant & principia indiuiduantia & accidentia, quae
habet, quae vniuntur illi non in natura, sed in persona, quae non
clauduntur in natura humana. Ad quaeritum ergo dicitur, quod duo
obstant compositioni personae Christi simpliciter & formaliter
enuntiandae, alterum est ratio compositionis, quae quia im-
perfectionem componentium formaliter importat, non potest
formaliter & simpliciter attribui personae Christi: alterum est
generalis regula seruanda in attributis Christo, si sunt commu-
nia naturae & personae, & oppositum convenit personae, ut in-
ferius patebit de hoc, quod est esse creaturam, & incipere esse,
ne denotetur quod persona Christi in se sit composita, sit creatu-
ra, incipit esse, & huiusmodi. Vnde ad primam objectionem
dicitur, quod defectus praedicationis formalis hic est ex parte praedi-
cati: quod formaliter sumptum non convenit personae. Defectus
autem praedicationis simpliciter est ex parte conantis praedicari
respectu talis subiecti, scilicet personae Christi vendicantis
sibi in se oppositum, scilicet omnimodam simplicitatem & p-
pterea merito Auctor illas duas condidit rationes, quae arguendo
ad alteram partem tanguntur, appossuisse vtriusque doctores poste-
riores non vniuntur compositionis nomine in mysterio incar-
nationis: quo tamen utendum puto cum alio quo adiectio, pu-
ta quod est compositio ineffabilis, quod sine quacunque imperfectione
ne alterius componentis vel aliquo huiusmodi. Et de hoc ad
denotandum, quod coniunctio illa intima est substantialis, quia
in veritate est talis, quavis supra intellectum nunc. Propter hoc
enim antiqui doctores Dion. Aug. Damas. & Auctor cum sexta
Tertia S. Thomae.

C

D

E

Synodo (vt in corpore articuli sexti inferius recitatur) cōpositio nis nomine vsi sunt: quamuis explicare eā non poterunt. ¶ In responsione ad eū eisdem quarti articulo, aduerte quod Auctor non dicit, q̄ cōpositio personæ Christi ex natura est ratione numeri, vt p̄na facie apparet, sed comparatum dicit, quod potius est ratione numeri, quam ratione partium. Quod est dicere, quod naturæ illæ potius habent rationem duorum convenientium in vnum, quam partium conuenientium in vnum. Hoc autem constat esse verissimū, quia ratio partis repugnat diuinitati & quodammodo humanitati: ratio autē duorum convenientium in vnum non repugnat eisdem. Cum quo tamē stat quod cōpositio ista longe maior sit, quam duorum conuenientium in vnam personam, vt patet ex dictis & dicendis, specialiter in hac quaestione secunda.

ARTICVLVS V.
Vtrum sit facta aliqua vnio animæ & corporis in Christo.

AD QUINTVM sic procedit. ¶ Vt q̄ in Christo nō fuerit vnio aīæ & corporis. Ex vnione. n. aīæ & corporis in nobis causat persona, uel hypostasis hoīs. Si ergo aīa & corpus fuerint in Chrō unita, sequitur q̄ fuerit vnio eorū aliqua hypostasis cōstitutā: nō autē hypostasis uerbi Dei, q̄ est eterna. Ergo in Chrō erit aliqua p̄sona uel hypostasis p̄ter hypostasim uerbi, qd̄ est contra prædicta. ¶ 2. Præter. Ex vnione animæ & corporis cōstituitur natura humanae speciei. Dam. autem dicit in 3. lib. * q̄ in Dño Iesu Christo non est communem speciem accipere. Ergo in eo non est facta animæ & corporis vnio. ¶ 3. Præter. Aīa non cōiungit corpori, nisi ut uiuificet ipsum: sed corpus Chrī poterat uiuificari ab ipso uerbo dei, qd̄ est fons & principiu uitæ. Ergo in Christo non fuit vnio aīæ & corporis.

SED CONTRA est, q̄ corp⁹ nō dī animatū, nisi ex vnione aīæ: sed corpus Christi dī animatū, s̄m illud, qd̄ Ecclesia * cantat, Aīatū corpus sumens, de Virgine nati dignat⁹ est. Ergo in Chrō fuit vnio animæ & corporis.

RESPON. Dicendū, q̄ Chrs dī homo uniuoce cū alijs hominib. utpote eiusdē speciei existens, s̄m illud Apostoli Phil. 2. In similitudinē hominū fact⁹. Pertinet autē ad rōnē speciei humanae, q̄ aīa corpori uniat. non enim forma constituit speciem, nisi p̄ hoc, q̄ sit actus materiae, & hoc est, ad qd̄ generatio terminatur, p̄ quā natura speciem intendit. Vnde necesse est dicere, q̄ in Christo fuerit anima corpori unita, & contrariū est hereticum, utpote derogans ueritati humanitatis Christi.

AD PRIMUM ergo dicendū, q̄ ex hac ratione moti uident illi, qui negauerunt unionē animæ & corporis in Christo: ne per hoc. s. cogere personam nouā uel hypostasim in Christo inducere: quia uidebant, q̄ in puris hoīb. ex vnione aīæ ad

ctus. Secundō: quia hoc, scilicet animam esse in corpore, est terminus generationis ordinatæ à natura ad speciem. ex hoc nanque quod natura per generationem tendit ad speciem, & terminatur ad vnionem animæ & corporis, manifeste patet, quod species constituitur ex coniunctione animæ & corporis.

Et sic patet antecedens. Consequenter uero probatur: quia Christus dicitur homo uniuoce cum alijs hominibus. Probatur: quia est eiusdem speciei. Probatur: quia est in similitudinem hominum factus. Et est proculdubio sermo de similitudine substantiali: quia est sermo de similitudine hominum nō de similitudine hominum quantum, aut qualium, aut quomodo: liber aliter se habentium; homo enim substantiæ speciei humanae, & non q̄ antitatis aut qualitatis nomen est. Ex hoc namq; quod eiusdem est speciei Christus, quatenus homo, cum alijs hominibus, sequitur manifeste q̄ si species humanae naturæ in alijs constituitur ex vnione animæ & corporis, in Christo quoque talis vnio exigatur. Corollarium est, q̄ cōtrariū dicere est hereticum. Probatur: quia derogat ueritati humanitatis Christi, vt patet ex dictis.

AD SECUNDVM dicendū, q̄ uerbu Damasc. * pōt intelligi duplīter. Vno modo, ut referat ad humanā naturā, q̄ quidem nō habet rōnē cōis speciei, s̄m q̄ est in uno solo indiuiduo, sed s̄m q̄ est abstracta ab oī indiuiduo, prout in nuda cōtēplatione consideratur, uel s̄m q̄ est i oīb. indiuiduis. Filius autē Dei nō assumpsit humanā naturā, prout est in sola cōsideratione intell̄s: quia sic nō assumpsisset ipsam rē humanæ naturæ, nisi forte diceret, q̄ humana natura est quedā idea separata sicut Platonici * posuerūt hoīem sine materia: sed tunc filius Dei nō assumpsisset carnē, contra illud quod dī Luc. ult. Spiritus carnis & ossa nō habet, sicut me uidetis hīc. Similiter etiam nō pōt dici, q̄ filius Dei assumpsit humanā naturam, prout est in omnib. indiuiduis eiusdē speciei: quia sic oēs homines assumpsisset. Relinquit ergo, ut Damasc. * postea dicit in eodem lib. q̄ assumpsit naturā humanā in atomo. i. in indiuiduo, no quidē in alio indiuiduo, qd̄ sit suppositū uel hypostasis illius naturæ, quam in persona filij Dei. Alio modo potest intelligi dictum Damasc. * ut nō referat ad naturam humanam, quasi ex vnione aīæ & corporis non resultet una cōis natura, quæ est

¶ In responsione ad primum eiusdem articuli, dicitur hinc op̄m̄m ac clarum loquendi modum in hoc mysterio, scilicet quod ex vnione animæ & corporis in Christo non constituitur noua persona: sed ad præexistentem personam Lei, composita natura singularis ex anima & corpore adiuncta est. Cōpropter ergo ex hac anima & hoc corpore vnitis aut constituitur nouam personā humanam, aut antiquā personam constituit in hoc, quod sit persona humana. Et hoc secundum uerificatur in Christo hypostasis enim uerbi Dei in quantum est hic homo, per naturam humanam hanc constituitur, vt Auctor in quarto contra Genes. capit. 49. in 10.

In q. 16. art. 1. c. & 3. dist. 6. q. 3. art. 1. & 4. cōt. gē. 37. & 41. & 49. c. 215. Artic. 2. & 3. preced. Lib. 3. orth. fid. c. 1. circa medium.

¶ Super Questionis secunde Articulum quintum.

Titulus articuli. 5. clarus est in se. Et oritur, questio hec, tum ex difficultate rei in se, quia i Christo non est propria hypostasis, quæ consergere deberet ex vnione animæ & corporis, tum ex erroribus eorum, qui negauerunt in Christo talem vnionem.

In festo circuncid. domini in laudib.

3. dist. 2. q. 1. art. 3. q. 3. ex dist. 7. q. 1. art. 1. cir. princ.

¶ In corpore 5. articuli vnica est conclusio responsiua questionis affirmatiue, cum suo corollario. Conclusio est ista: Necesse est dicere, q̄ in Christo fuerit anima vnita corpori. Probatur: Ad rationem speciei humanae pertinet, q̄ anima corpori uniat. ergo necesse est quod in Christo anima fuerit vnita corpori. Antecedens probatur dupliciter. Primo: quia forma non constituit speciem, nisi per hoc quod est actus materiae: ex hoc enim patet quod non est speciei humana nisi anima sit actus corporis, quod est esse vnium corpori. actus enim est vnitus materiae, cuius est a-

¶ It. 1. medi.

¶ It. 1. 10. 3.

Art. 1. huius quaest. ad 1.

Citatum in arg.

Vt patet in Arist. 1. metaph. tex. 6. & 5. per multos tex.

Lib. 3. c. 11.

Lib. 3. c. 11.

In solutione septem obiectionis dicit. Quod est dicere personam. Verbi confitui in hoc qd est esse personam humanam p hac naturam humanam: hic n. homo personam humanam significat.

In responsione ad secundum eiusdem articuli aduerte, quod Damasceni uerbum tam tritum. f. uerbum assumptum naturam humanam in atomo, dupliciter exponitur. Primo, quod ly in atomo, importet ly in indiuiduo, & sic exponitur in litera presentis. Et quia proprie loquendo, natura humana in indiuiduo est idem quod natura humana in hoc homine, nam hic homo est in indiuiduo nature humane, & hic homo est hypostasis nature humane, & consequenter hac uerba insinuant, qd Verbum assumptum naturam humanam iam in hoc homine, iam in hypostasi, iam personata, quia quod assumitur, praesupponitur assumptioni secundum naturam ordinem, id Auctor ad excludendum talem sensum addidit. Non in alio indiuiduo, quod sit suppositum hypostasis illius nature, quam in persona filii Dei. Iuxta quem modum exponuntur similes loquutiones in 6. & 7. di. 3. sent. ut patet ibi. Secundo exponitur facilius, ita qd ly in atomo, importet ly singularem: & sic clarus sensus est, quod Verbum assumptum naturam humanam singularem, quia assumptum naturam humanam hac. Et iuxta hunc sensum est ualde tritum, nec eget glossa.

In eadem responsione ad secundam circa uerba. Neque n. generatus est, neque unquam generabitur alius Christus, ex deitate & humanitate, in deitate & humanitate Deus perfectus, idem & homo perfectus.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est principium uitae corporalis. Vnum quidem est factiuum, & hoc modo uerbum Dei est principium omnis uitae. Alio modo est aliqd principium uita formaliter: cum n. uiuere, uiuentib. fit esse (ut dicit Philosophus 2. de anima) sicut unum quodque formaliter est per formam suam: ita corpus uiuit per animam. & hoc modo non ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

In corpore articuli tres sunt principales partes, in prima narrantur duae haereses extremae circa quae situm. In secunda ad alteram earum reducuntur duae opiniones extremae posita a Magistro. In 6. dist. 3. sent. In tertia ponitur sententia fidei.

Quo ad primum, clare constat, allatas haereses esse extremas, dum Euthicetis error coniunctione in Christo instanti substantiali esse dicit, quod ex substantijs duabus coposita est natura: Nestorij autem error coniunctione ista in tantum accidentalem posuit, qd separauit personam filij Dei a persona filij hominis. Ille confundit naturas, & unam tam naturam, qd persona posuit esse in Christo: iste separauit & naturas & personas: coniunxit autem eas accidentali unione penes quinque, ut in litera clare habet. Haec de primo.

Quo ad secundum, potest ratiocinari, quod si in Christo diuersas hypostases, ita qd alia est hypostasis filij Dei, & alia hypostasis filij hominis, ac per hoc utriq. separat in Christo & naturas & hypostases seu supposita. Et accidentale proinde unione ponit humanam naturam ad personam filij Dei, quamuis diuersimode: quia primi ponunt sub nomine personae, dicendo hypostases duas uniri in persona: quod monstratum est non esse intelligibile, nisi personae nomen accidens significet. Alij uero ponunt uniri per modum uestis, constat namque qd esse uestitum, accidentale tamen esse ponit in persona, quae uestita est. Et omnia clare patent in litera.

Quo ad tertium, primo ponitur sententia fidei, quae uere est media, scilicet unio est secundum substantiam, ut supra importatur per personam, hypostasim, uel suppositum, & hoc contra Nestorij & posteriores magistros, & qd non est secundum substantiam, ut substantia importatur per essentiam, naturam seu quidditatem, & hoc contra Euthicetum & Dioscorum. Probaturq. auctoritate sextae Synodi, ubi patet, unione carnis ad uerbum Dei secundum compositionem, quae est secundum substantiam, confessam esse. Secundo modum loquendi docet circa recitatas sententias tres a Magistro sent. in 6. dist. tertij, qd nulla earum uocanda est opinio, sed secunda dicenda est sententia doctrinae fidei, tam prima autem qd tertia haeresis a concilio danata appellata est. Vbi scito qd licet tempore Magistri sent. & illorum magistrorum, quorum hic Auctor meminit, iam essent danatae ambae istae haereses: quia tunc oculum erat comprehendi positiones istas sub illis damnatis, & putabatur istas ab illis tunc distare, ut separatae essent ab illis, ideo excusati fuerunt & auctores & sequaces earum, & qui tunc opinioniones illas habuerunt. Sed ex quo tanta concessa est posterioribus perspicacitas, ut uiderent & discernent inter illas, & unicuique locum suum darent, non iam plus excusarent qui hmoi positiones, ut opinioniones astruerent.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

In responsione ad primum & ad secundum aduerte primo, qd coe est utriq. habitui & accidet uniri & accidentaliter. Sorti nam indumentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte: esse, n. uestitum accidentale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte: differentia autem inter ipsa est, qd indumentum est in se substantia quada, puta panis laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo & est in se accidens, & accidentaliter coniungitur Sorti. Indumentum autem est in se substantia, sed accidentale tantum esse confert Sorti, f. esse uestitum. Et quia natura humana est in se substantia, & aduenit uerbo Dei post eius esse completum, ideo accidentaliter coniuncta uerbo Dei assumata est: quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter iungitur Sorti.

1. n. 17. q. 1. c. Et 3. dist. 6. q. 3. art. 1. Et 4. con. ca. 37. 41. & 49. Ex unio. art. 1. cor. & ad 3. Et opu. 3. ca. 217. Et Phil. 2. col. 5.

*It. 3. c. 3. in medio.

11. 2. 1081. 37. 10. 3.

hinc ad 2.

inter 1. me. 1. tex. 5. per 5. tex.

c. 11.

Sed affirmationem hanc esse falsam non solum manifestatur ex antedictis, quia scilicet unio velletis ad Sortem, non est in per se, quia alia est hypostasis velletis, & alia hypostasis Sortis, ut dicitur: sed etiam quia talis unio ut terminatur ad Sortem, est factum esse accidentale, quoniam non ponit in Sorte nisi esse vestitum, quod constat esse de genere accidentis.

* Ar. 1. huius quast.

* li. 9. ort. 5. dei c. 15. post medium.

¶ 3 Præ. Quicquid non pertinet ad naturam seu essentiam alicuius rei, est accidens eius, quia omne quod est, aut est substantia, aut accidens: sed humana natura non pertinet ad essentiam, vel naturam diuinam filij Dei: quia non est facta unio in natura, ut supra dictum est. Ergo oportet quod natura humana accidentaliter filio Dei aduenierit.

¶ 4 Præ. Instrumentum accidentaliter aduenit: sed humana natura in Christo fuit diuinitatis instrumentum. Dicit enim Damascus. * in tertio libro, quod caro Christi instrumentum diuinitatis existit. Ergo uidetur, quod humana natura fuerit filio Dei vnita accidentaliter.

SE D C O N T R A est, quod illud, quod accidentaliter predicatur, non predicat quid, sed quantum vel quale, vel aliquo alio modo se habens. Si ergo humana natura accidentaliter adueniret, cum dicitur, Christus est homo, non predicaretur quid: sed quale, aut quantum, aut aliquo alio modo se habens, quod est contra decretalem Ale. Papæ dicentis, Cum Christus sit perfectus Deus & perfectus homo, quatenus merito audent quidam dicere, quod Christus secundum quod est homo, non est quid?

R E S P O N S. Dicendum, quod ad huius questionis euidentiam scien-

tiæ, quod est distingui supposititaliter secundum ueritatem: quauis secundum apparentiam unum appareat suppositus arboris, habet enim se arbor suscipiens in se in se quod terra, alimentum ex se prestans ramo insitito: quod inter ramum insitum & plantatum differentia consistit in primo alimento. Nam ramus plantatus in terra inde primum habet alimentum impurum, & digerit illud: ramus uero insitus ex arbore habet primum alimentum iam depuratum in trunco arboris habile ad sui nutritionem, augmentationem & fructificationem. Unde ramus insitus ponit quasi radices in arbore, unde nutritur, sicut plantatus ponit radices in terra unde alitur. & propter ea non cuiuscunque naturæ ramus potest cuiuslibet arbori inseri, sed oportet proportionem esse inter alimentum decoctum pro arbore, & alimentum rami talis naturæ. At si quisquam dixerit maximam positam esse similitudinem insitionis ad incarnationem, quando ramus insitus est eiusdem speciei cum trunco, quia tunc fit unum suppositum utriusque, quia continuatur ramus insitus arbori, aduertat hac dicens, quod iam exiit ab vnione insitionis, quatenus insitio est: quoniam insitio ad ramos alterius speciei extenditur, & declinat ad insitionem talem, scilicet per unitatem conunitatis. Quod, formaliter loquendo, nihil aliud est dicere, quam dicere, unitatem aduenientis partis alicui toti continuo, maxime esse similem unioni incarnationis: quod est ridiculum. Reueratur ergo antiquos doctores, & dicat cum Auctore in quarto contra Gent. c. 41. nihil in omnibus creatis inueniri huic vnioni tam simile, sicut est unio animæ intellectiue ad corpus: quod etiam hic confirmatur, dum similitudo ista afferretur, & explatur, ubi aduertit, quod similitudo ista quantum ad unum non tenet, quantum scilicet ad hoc, quod anima unitur corpori, ut forma materię, ac per hoc ut pars compartii unius humanæ nature

informatio, non nisi accidentaliter unio remanet. Non ergo simile unum exemplum hoc, sed abluces ab unione substantiali inter uerbum & naturam humanam. Quod autem quidam dicunt, huic unioni maxime similem esse insitionem, eo quod ramus insitus cum ramo naturali arboris unitur in unitatem suppositi, quia eadē utriusque rami arbor est, & non unitur ei in unitatem nature, quando ramus insitus alterius nature est (nec obstat quod insitio fiat per contrarium, seu continuationem, quoniam quod facit in corporibus fitus, hoc facit in spiritualibus ordo secundum Aug. consonat autē hæc similitudo doctrinæ sacre Scripturæ a po. quinto, uicileo de tribu Iuda radix David, & decimo secundo, ego radix Dauid, per hæc enim patet filium Dei se habere ad Dauid, hoc est ad naturam suam ex Dauid, ut radix) hoc inquam magis ad metaphoricam, quam ad propriam theologiam spectat. nam falsum est quod ramus naturalis, & ramus insitus sint unum in uno supposito secundum ueritatem. Quod ex 5. Meta. patet, cum dicitur, quod quæcunque sunt unum numero, sunt unum specie, quamuis non e contra: constat autē ad sensum, quod ramus insitus & ramus naturalis distinguuntur specie, ut patet ex fructibus, sunt igitur distincti numero in genere substantiæ, quod est distingui supposititaliter secundum ueritatem: quauis secundum apparentiam unum appareat suppositus arboris, habet enim se arbor suscipiens in se in se quod terra, alimentum ex se prestans ramo insitito: quod inter ramum insitum & plantatum differentia consistit in primo alimento. Nam ramus plantatus in terra inde primum habet alimentum impurum, & digerit illud: ramus uero insitus ex arbore habet primum alimentum iam depuratum in trunco arboris habile ad sui nutritionem, augmentationem & fructificationem. Unde ramus insitus ponit quasi radices in arbore, unde nutritur, sicut plantatus ponit radices in terra unde alitur. & propter ea non cuiuscunque naturæ ramus potest cuiuslibet arbori inseri, sed oportet proportionem esse inter alimentum decoctum pro arbore, & alimentum rami talis naturæ. At si quisquam dixerit maximam positam esse similitudinem insitionis ad incarnationem, quando ramus insitus est eiusdem speciei cum trunco, quia tunc fit unum suppositum utriusque, quia continuatur ramus insitus arbori, aduertat hac dicens, quod iam exiit ab vnione insitionis, quatenus insitio est: quoniam insitio ad ramos alterius speciei extenditur, & declinat ad insitionem talem, scilicet per unitatem conunitatis. Quod, formaliter loquendo, nihil aliud est dicere, quam dicere, unitatem aduenientis partis alicui toti continuo, maxime esse similem unioni incarnationis: quod est ridiculum. Reueratur ergo antiquos doctores, & dicat cum Auctore in quarto contra Gent. c. 41. nihil in omnibus creatis inueniri huic vnioni tam simile, sicut est unio animæ intellectiue ad corpus: quod etiam hic confirmatur, dum similitudo ista afferretur, & explatur, ubi aduertit, quod similitudo ista quantum ad unum non tenet, quantum scilicet ad hoc, quod anima unitur corpori, ut forma materię, ac per hoc ut pars compartii unius humanæ nature

¶ 3 Præ. Quicquid non pertinet ad naturam seu essentiam alicuius rei, est accidens eius, quia omne quod est, aut est substantia, aut accidens: sed humana natura non pertinet ad essentiam, vel naturam diuinam filij Dei: quia non est facta unio in natura, ut supra dictum est. Ergo oportet quod natura humana accidentaliter filio Dei aduenierit.

SE D C O N T R A est, quod illud, quod accidentaliter predicatur, non predicat quid, sed quantum vel quale, vel aliquo alio modo se habens. Si ergo humana natura accidentaliter adueniret, cum dicitur, Christus est homo, non predicaretur quid: sed quale, aut quantum, aut aliquo alio modo se habens, quod est contra decretalem Ale. Papæ dicentis, Cum Christus sit perfectus Deus & perfectus homo, quatenus merito audent quidam dicere, quod Christus secundum quod est homo, non est quid?

R E S P O N S. Dicendum, quod ad huius questionis euidentiam scien-

ex eis composita, ut tam hic quam ibi expresse dicitur sub altis tamen verbis. sed tenet quantum ad hoc, quod anima vnitur corpori vt instrumento coniuncto, vt ibi dicitur: vel, & in idē redit, quantum ad hoc, quod corpus assumitur a esse propriū animæ prout est personæ seu subsistentis. Et de vnione quidē per modum instru-

menti in loco proprio, hoc est in responsione ad quartum, erit sermo: hic autem declaranda, ut unque est vnio ad esse, vt est personæ. Ad cuius aliquam semper perceptionem fingamus anima rationalem per se subsistere ante corpus, sicut de facto ita est in animabus defunctorum ante resurrectionem: subsistant, n. interim per seipsas absque corpore aliquo: hoc stante considera, quod anima per se subsistens aduenienti sibi duo communicat corpori, i. esse & subsistere, vel dupliciter communicat suum esse corpori. Primo per modum naturæ, & hoc facit informans corpus: hoc enim quod informat ipsum, dat ei esse specificum, quod natura significat. Secundum per modum personæ, & hoc facit communicando suum subsistere corpori, ita quod non solum ipsa anima per suum subsistere subsistat, sed corpus subsistat per illum: subsistere: subsistit enim corpus adueniens non per nouum subsistere, sed per antiquam animæ subsistentiam. Quocirca si in vnione rationalis animæ & corporis consideretur secundum tantum modum abstractendo à primo, habebitur exemplum in rerum natura inter reliqua simillimum, quomodo vnio est humane naturæ ad Verbum secundum esse substantiale ipsius Verbinon vt est natura, sed vt est personæ, vt in littera dicit. Nam sicut anima rationalis corpus sibi vnium in resurrectione trahit seclusa informatione ad esse suum, prout est personæ, hoc est prout est subsistere, & non trahit ad esse suum prout est natura, hoc est, prout est conferens esse specificū: ita verbū Dei naturam humanam sibi vniam trahit ad esse suum, vt est personæ, hoc est vt est subsistere, quia natura humana in Christo non per se separatim existit, sed in verbo Dei, ac per

hoc subsistere Verbi est subsistere humane naturæ: ille, n. homo qui uocatur Iesus Christus, vere est subsistens, & non alia subsistentia quam increata & æterna subsistentia filii Dei, & non trahit ad esse suum, vt est natura, hoc est vt conferat naturam deitatis, non n. humana natura in Christo ad naturam deitatis: transit aut aliquam aliam naturam ex illa acquisiuit, sicut corpus ex vnione ad esse anime vt est nature nouam ex illa naturam ac specie acquirat. Et hæc non solum pro exempli similitudine, sed pro expositione responsionis ad sem sufficiant pro nunc. In responsione ad tertium caute & precipue consideranda, quod proprie seu propriissime loquendo, vniri alicui in hypostasi, communis est, quam vniri illi secundum hypostasim, nam quicquid perinet ad hypostasim, esse substantiale, siue accidentale sit, vniri Sorti in hypostasi seu personæ, vt in art. 2. huius q. Auctor dicit: non omne tale vnitur Sorti secundum hypostasim. Et hoc modo sumendo ly in, vt tenet: solum in esse personæ, & ly secundum, vt ad idem modum coniunctionis inter personam, & illud quod vnium est illi secundum personam, i. p modum subsistentis, Est. n. videre in Sorte esse album, & esse capitatum & vtrumque est vnium Sorti in persona: quia vt patet in 5. Metaph. cap. de vno, quæcunque sunt in aliquo in diuisa, sunt vnium in illo. Sortes autem & sua albedo non sunt diuisi subiecto seu hypostasi: quoniam vna & eadem est substantia prima que est Sortes, & alba, & similiter que est Sortes & que est capitata. Sed esse album non est vnium Sorti secundum hypostasim: quia nec Sortes subsistit ex albedine aut in albedine nec esse album, subsistit per subsistere Sortis. hoc n. album, quod est i Sortis, non subsistit, quia natura accidens, neq; p seipsam, neq; per aliud nata est subsistere. Sed esse capitatum est vnium Sorti secundum hypostasim, quia partialiter, quia caput pars est Sortis: quia & Sortes subsistit secundum esse capitatum, utpote substantiale: & esse capitatum subsistit p Sortem: quia hoc capitatum subsistit Sortis subsistentia. Quia igitur natura humana

stasim. Vnde in sexta Synodo dicitur, Cum multis modis vnitas intelligatur, qui iniquitate Apollinarij & Eutichetis sequitur, interemptionem corū, qui conuenerunt colentes, id est interimentes vtramque naturam, vnionem secundum confusionem dicit: Theodori autem & Nestorij sequaces, diuisione gaudentes, affectualem vnitatem introducunt: sancta vero Dei Ecclesia, vtriusque perfidia impietate reijciens, vnionem verbi Dei ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Sic ergo patet, quod secundarium opinionum, quas Magister ponit, que afferit vniam hypostasim Dei & hominis, non est dicenda opinio, sed sententia catholica: fidei: similiter etiam prima opinio, que ponit duas hypostasim, & tertia que ponit vnionem accidentalem, non sunt dicenda opinioniones, sed hereses in concilijs ab Ecclesia damnata.

AD PRIMVM ergo dicendum; quod sicut Damascenus dicit in 3. li. non necesse est omnifariam & indefectiue assimilari exemplum: quod enim est in omnibus simile, idem vtique erit, & non exemplum, & maxime in diuinis: impossibile n. est simile exemplum inuenire in omnibus, & in Theologia, id est in deitate personarum & in dispensatione, id est in mysterio incarnationis. Humana ergo natura in Christo assimilatur habiq; id est vestimento, non quidem quantum ad accidentalem vnionem: sed quantum ad hoc quod Verbum videtur per humanam naturam, sicut homo per vestimentum. Et etiam quantum ad hoc, quod vestimentum mutatur: quia, si formatur secundum figuram eius, qui induit ipsum qui a sua forma non mutatur propter vestimentum. Et similiter humana natura assumpta a verbo Dei est meliorata, ipsum autem verbum Dei non est mutatum, vt Aug. exponit in lib. 83. questio.

AD IT. dicendum, quod illud quod aduenit post esse completum, accidit aliter aduenit, nisi trahatur

* habetur in concil. 3. Cōstantiani. 4.

Lib. 3. scilicet dist. 6.

D. 350.

* lib. 3. orth. 83. c. 26. in fine.

* li. 83. quæstio. 83. nō loquens a. 10. q.

* dist. 6. 2. lib. 3. sent.

In lit. d. r. D. 706.

Art. 3. huius quæstio.

* habetur in Syno. 2. Constantiani. can. 4.

mana vnita est filio Dei, non solum in fili, & predicetur de illo (sicut esse album inest filio Dei, & predicatur de eo, dum dicitur, Christus seu filius Dei est albus) sed vt filius Dei subsistat ex humana natura, & in humana natura, quamuis diuerfimo de, vt praedecelatum est: qm subsistere ex humana natura intelligitur, in-

D. 12.

quantum est persona: subsistere vero in humana natura absolute admittitur de verbo Dei. Et similiter humana natura constituit verbum Dei in hoc, qd est esse personam humanam in hoc, quod est esse hypostasim humanam naturam: in hoc, quod est esse hunc hominem. Et sic natura humana loco propria subsistentiae sortitur subsistentiam propriam filii Dei, & per illam subsistit, non per se ipsam. Quia in qua per modum subsistentiae vnio est inter personam filii Dei & naturam humanam, ideo licet quod est vnio secundum hypostasim: & dicitur in litera hac, quod vnio secundum hypostasim sufficit ad hoc, qd non fit vnio accidentaliter. Vbi clare videte potes qd diximus. nam si vnio secundum hypostasim excludit vnionem esse accidentalem, consequens clare est, vnio secundum hypostasim, non est tantum coniungi hypostasi per inesse hypostasi, qm coniungi hypostasi per inesse tantum, non excludit vnionem esse accidentalem, ut patet de albedine coniuncta hypostasi Sortis per inesse tantum. Plus ergo exigit vnio secundum hypostasim. Et cum propriam hypostasim sit subsistere in natura, consequens est quod vnio secundum hypostasim, exigit communionem secundum subsistere, qua in proposito inueniri declaratum est. In responsione ad quartum eiusdem articuli, aduerte duo, primum veritatem rei, deinde processum Auctoris. Quod ad primum: quia instrumentum est nomen causa, vniri alicui, ut instrumentum, non transcendit vnionem comprehensam infra genus seu latitudinem causarum, & ideo est talis vnio in causa do. Et quia vnio humanae naturae ad Verbum (de qua est sermo) non est in causando, sed in essendo secundum esse substantiale subsistentiae: ideo Cyrillus in litera allatus reprobatur Christum tamquam instrumenti officio assumptum. Si enim prima seu summa vnio humanae naturae ad Verbum esset vnio instrumenti, iam non esset vnio in persona, nec secundum personam, nec in essendo, sed in causando, qd maximi erroris est. Inter verba siquidem Dei & naturam humanam vnio est hypostatica, & non secundum aliquid genus vel modum causae, sed in aliquid genus seu modum entis per se, quod est substantia, quia est secundum subsistentiam, qd non dicitur esse calitatem, sed substantiam. Patet autem hoc nouitatis ex hoc, qd vnio filii Dei cum natura humana propria est filio, ita qd nec Patri nec Spiritui sancto conuenit: omnis autem causalitas filii Dei respectu naturae assumptae cois est toti trinitati: qm indiuisa sunt trinitatis opera ad extra. non est ergo definienda vnio naturae humanae ad Verbum per vnio-

li 5. meta. ca. 15. 40. g.

15. 3.

in communionem illius esse completi: sicut in resurrectione corpus adueniet animae praexistenti: non tamen accidentaliter, quia ad idem esse assumetur ut scilicet corpus habeat esse vitale per animam. non est autem sic de albedine: quia aliud est esse albi, & aliud est esse hominis, cui aduenit albedo. Verbum autem Dei ab aeterno esse completum habuit secundum hypostasim, siue personam: ex tempore autem aduenit ei natura humana non quasi sumpta ad unum esse, prout est natura, sicut corpus assumitur ad esse animae: sed ad unum esse, prout est hypostasis uel persone. Et ideo humana natura non unitur accidentaliter filio Dei.

AD TERTIUM dicendum, qd accidens diuiditur contra substantiam. Substantia autem (ut patet 5. Met. *) dupliciter dicitur. Vno modo pro essentia siue naturalis modo pro supposito siue hypostasi. Vnde sufficit ad hoc, qd non fit vnio accidentalis, quod sit facta vnio secundum hypostasim, licet non sit facta vnio secundum naturam.

AD QVARTUM dicendum, quod omne quod assumitur ut instrumentum, pertinet ad hypostasim assumptis, sicut patet de securi, & gladio: nihil tamen prohibet, illud quod assumitur ad unitatem hypostasis, se habere ut instrumentum: sicut corpus hominis uel membra eius. Nestorius ergo posuit, quod natura humana est assumpta a Ver-

bum instrumenti: si tamen non firmetur sententia super rationem instrumenti ut sic, sed super ratione instrumentalis, hoc est coniuncti, hoc est spectantis ad hypostasim, iam ab ordine causando ad ordinem essendi, & ab vnione in causando ad vnionem in essendo uenitur: & ad iam dictam vnionem secundum

substantiam recursum, & resolutio fit: & patet quod prima & maxima ratio vnionis non ponitur in vnione instrumenti, sed in vnione coniunctionis, qua instrumentum ipeccat ad hypostasim. Quocirca licet sententia ista de vnione per modum instrumenti coniuncti sit uera, minus tamen formalis est: quia non attenditur ratio instrumenti ut sic, sed coniunctionis personalis, in qua pendet lex & prophetae. haec quod ad ueritatem. In processu uero Auctoris uideo ipsum seipso aliorum, nam in quarto contra Gent. ca. 41. vnionem Verbi incarnati declarauit secundum vnionem instrumenti coniuncti, & hoc fecit: quasi a posterioribus & notioribus nobis, art. 1. q. 2. di. 7. q. 2. 1. c. & 4. c. 6. 39. & 41.

ARTICVLVS VII.

Vtrum vnio naturae diuinae & humanae sit aliquid creatum.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod vnio naturae diuinae & humanae, non sit aliquid creatum. Nil enim creatum in Deo, potest esse: quia quid est in Deo, Deus est: sed vnio est in Deo: quia ipse Deus est humanae naturae unitus. Ergo uidetur, quod vnio non sit aliquid creatum.

¶ 2. Praeterea. Finis est potissimum in unoquoque: sed finis vnionis est diuina hypostasis, siue persona, ad quam terminata est vnio. ergo uidetur quod huiusmodi vnio maxime debeat iudicari secundum conditionem diuinae hypostasis, quae non est aliquid creatum. Ergo nec ipsa vnio est aliquid creatum.

cessit siquidem hic non a posterioribus, sed a priori vnione hypostatica, saluans vnionem instrumenti talis, dum ex hoc quod instrumentum aliquid pertinet ad esse hypostasis, saluat naturam humanam, posse dici unitam Verbo, ut instrumentum coniunctum. Tu ergo utriusque profice, hinc resolutio nem, inde manu ductionem lumen.

Super Quaestione secunda articulum septimum.

¶ Titulus art. 7. eiusdem 2. quaestio. in corpore articuli statim declaratur.

In corpore articuli duo facit, primum declarat quid sit vnio, de qua est quaestio: secundum respondet quaestio conclusionem affirmatiua. Quod ad primum dicit, quod vnio de qua est quaestio, est relatio quaedam inter duas naturas coniunctas in una persona filii Dei: quae tria de vnione dicit, primum quod quod est, dicendo, quod est relatio quaedam: secundo extrema dicta relationis, dicendo inter diuinam naturam & humanam: tertio fundamentum dictae relationis dicendo secundum quod conueniunt in una persona filii Dei. Vbi nota quod est hic quaestio de vnione, quantum ad relationem, quam significat, & non de vnione quantum ad fundamentum, ad quod consequitur, quod est coniunctio naturarum in persona filii Dei, quam conclusionem

Poste. 5. non lon. sine.

lib. 1. on. fidei. ca. 7. medio.

P. p. q. art. 7. D. 109.

In factu. 8. dist. 2. q. 1. art. 2. q. 3. ad 2. & di. 9. q. 2. art. 1. q. 2. di. 7. q. 2. 1. c. & 4. c. 6. 39. & 41.

sum esse vnionem substantialem, & non secundum esse re-

laciuum. Et sic patet titulus articuli. Quo ad secundum conclusio est, Vnio pro relatione est ali-

quid creatum. Probatur. Omnis relatio inter Deum, & creaturam est realiter creatura, & non in Deo. ergo ista vnionis relatio non est in Deo realiter, sed in natura humana est realiter.

¶ 3. Præte. Propter quod vnumquodque, & illud magis, vt dicit Phil. sed homo dicitur esse creator, propter vnionem. Ergo multo magis ipsa vnio non est aliquid creatum, sed creator.

SED CONTRA, Omne quod incipit esse ex tempore, est creatum: sed vnio illa ab æterno non fuit, sed incepit esse ex tempore. Ergo vnio est aliquid creatum.

RESPON. Dicendum, qd vnio, de qua loquimur, est relatio quedam, quæ consideratur inter diuinam naturam, & humanam, secundum quod conueniunt in una persona filij Dei. Sicut autem in prima parte dictum est, omnis relatio, quæ consideratur inter Deum, & creaturam realiter quidem est in creatura (per cuius mutationem talis relatio innascitur) non autem est realiter in Deo, sed secundum rationem

principij, Homo dicitur, & est Deus propter vnionem. in quantum terminatur ad hypostasim diuinam: tum quia falsum est, quod vnum extremum vnionis sit reliquum, quia vnio terminatur ad reliquum extremum, non enim corpus est anima, propterea, quia vnio corporis terminatur ad animam. (vnde male dicitur, quod homo est Deus propter vnionem, quia vnio terminatur ad hypostasim diuinam) tum quia dato, quod esset verum, sequeretur quod homo non esset Deus substantia-

liter, sed relatiue, quod iam reprobatur est. Et tenet sequela, quia esse aliquid propter terminum relationis non est esse illud substantia-

liter, sed relatiue, vt patet. Et si ad hæc dicitur, quod Auctor loquitur de vnione quantum ad fundamentum, non quantum ad relationem, contra hanc responsionem litera clamat, aperte subdens, non tamen sequitur, quod ipsa vnio sit creator, vel Deus: quia quod aliquid dicitur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quam rationem. Constat enim hæc verba de vnione quantum ad relationem dici, de qua in responsione ad secundum dixit, quod rationem habet ex termino, esse verò habet ex subiecto, sicut motus.

¶ Ad hoc dicitur, quod secundum rem homo est Deus propter vnionem secundum vnitatem personalem, quam importat, ad quam consequitur relatio vnionis, & hoc non est vertendum in dubium. Sed quoniam in idem redit dicere, homo est Deus propter veritatem personalem duarum naturarum, quam consequitur vnionis relatio, & dicere, homo est Deus, propter vnionem, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam: ideo verba Auctoris calumnianda non sunt. Manifestatur autem, quod dicimus aduertendo, quod relatio vnionis est non solum inter naturas duas, diuinam scilicet, & humanam, sed etiam est inter naturam humanam, & hypostasim diuinam, nam & vna natura vnita est alteri, & humana natura vnita personæ diuinæ, & econtra diuina persona vnita est humana nature. Seruatur autem differentia in loquendo, dum de vnione inter naturas, aut inter personam, & humanam naturam est sermo, quia quædo de vnione inter naturas est sermo exprimimus naturas pro terminis vnionis & vnitatem personalem vniuersque nature ponimus non pro termino, sed causa seu fundamento relationis vnionis, ut clare videre potes in principio corporis huius articuli, vbi declarando titulum dicitur quod vnio de qua loquimur, est relatio quedam, quæ consideratur inter diuinam naturam, & humanam, secundum quod conueniunt in vna persona filij Dei. Quæ vnio loquimur de eadem relatione vnionis inter naturam humanam, & personam filij Dei, ponimus ex parte termini vnitatem personalem filij Dei in vtraque natura: quæ relatio ista vnionis non est quæcumque vnionis relatio, nec ad hypostasim diuinam quomodolibet, sed ad hypostasim filij vniam personali-

ter. In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

lem corporis, & animæ, fundatur relatio vnionis inter animam & corpus. Est igitur, vt vnico verbo dicatur, vnio naturarum in Christo relatio creata quedam, hoc est, consequens earundem vnitatem personalem increatam. Et quia argumenta auctore ad Capreolo allata in s. distin. tenent q. r. procedunt contra dicentes non esse aliã vnionem, quã relatiuam inter humanam naturam in Christo, & Deum (quod longe est à doctrina Auctoris, expresse ponentis, vnionem, quo ad relationem, consequi vnionem secundum vnitatem personalem, ita qd vnio significat relationem non qualemcumque, sed consequentem naturarum vnitatem personalem, ideo non censui ipsa aliter asserenda, & soluenda, vtpote non contra doctrinam Auctoris in veritate, & quæ ex hac vnica dicta responsione confutatur.

tantum: quia non innascitur secundum mutationem Dei. Sic ergo dicendum est, quod hæc vnio, de qua loquimur non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum: in humana autem natura, quæ creatura quedam est, realiter est, & ideo oportet dicere, quod sit quiddam creatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd hæc vnio non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum: dicit enim Deus vnitus creaturæ ex hoc, quod creatura est vnita Deo absque eius mutatione.

AD SECVDVM dicendum, qd ratio relationis, sicut & motus dependet ex fine, vel termino: sed esse eius dependet à subiecto. Et quia vnio talis non habet esse reale nisi in natura creata (ut dictum est. *) consequens est, quod habeat esse creatum.

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

Poste. tex. 5. non longe à fine. io. i.

P. p. q. 13. art. 7. Diob.

D. 1190.

In corp. art.

naliter in vtraque natura. Sicut enim vnionis relatio inter corpus, & animam non est ad animam quomodolibet se habentē, sed ad animam communicantem substantiale suum esse corpori, ita relatio vnionis humane nature ad hypostasim diuinam, non est ad hypostasim filij Dei qualitercumque se habentem, sed ad filij Dei hypostasim vnam personaliter secum, hoc est cum humana natura. Et quia Auditor in hac responsione ad tertium loquitur de relatione vnionis inter naturam humanam, & personam filij Dei, vt clare sonat verba literarū, dicentis, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ideo coniunctionem personale, seu, quod idem est, vnitatem personalem ex parte termini relationis vnionis posuit. Et perinde valet, ac si dixisset, Homo est Deus propter vnionem, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam. Et si expositionem ad verbum desideras, dicis, Homo est Deus propter vnionem, hoc est relationem vnionis, non simpliciter, sed cum ista conditione explanante quomodo apponimus ly propter, ad relationem vnionis, scilicet in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ita quod ly in quantum terminatur ad hypostasim, dimittit causalitatem relationis immo adimit causalitatem a relatione, & transfert causalitatem illam ad terminum. Sicut enim cum dicimus, quod generationis motus, in quantum terminatur ad substantiam, est in genere substantie, intendimus quod generatio ratione termini fortitur, & dat esse substantiale: ita dum dicitur, quod relatio vnionis in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, hoc est ratione hypostasis diuine, ad quam terminatur, dat quod homo est Deus. Et est sermo de hypostasi diuina, non qualitercumque se habente, sed terminante in rerum natura relationem vnionis nature humane ad ipsam: hypostasis siquidem diuina terminans relationem realem vnionis ad ipsam, est hypostasis diuina (vt dictum est) non qualitercumque se habens, sed vna personaliter cum humana natura. Constat autem euidentissime, quod ratione talis termini homo est Deus ac per hoc admitti potuit, quod relatio vnionis ratione talis termini dat, quod homo est Deus, & consequenter dici vere potuit, quod Deus est homo propter vnionem, in quantum terminatur ad diuinam hypostasim.

A D TERTIVM dicendum, quod homo dicitur creator, & est Deus propter vnionē in quantum terminatur ad hypostasim diuinam: non tamen sequitur, quod ipsa vnio sit creator, vel Deus: quia quod aliquid dicitur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quam rationem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum vnio Verbi incarnati sit idem, quod assumptio.

3. di. q. 15. ar. 3. q. 3.

A D OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod idem sit vnio, quod assumptio. Relationes enim sicut, & motus specificantur in terminum: sed idem est terminus assumptionis, & vnionis, scilicet diuina hypostasis. Ergo videtur, quod non differat vnio, & assumptio.

in illa inuenitur secundum rem vnitas personalis diuine hypostasis cum humana natura. Et si expositionem ad verbum desideras, dicis, Homo est Deus propter vnionem, hoc est relationem vnionis, non simpliciter, sed cum ista conditione explanante quomodo apponimus ly propter, ad relationem vnionis, scilicet in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ita quod ly in quantum terminatur ad hypostasim, dimittit causalitatem relationis immo adimit causalitatem a relatione, & transfert causalitatem illam ad terminum. Sicut enim cum dicimus, quod generationis motus, in quantum terminatur ad substantiam, est in genere substantie, intendimus quod generatio ratione termini fortitur, & dat esse substantiale: ita dum dicitur, quod relatio vnionis in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, hoc est ratione hypostasis diuine, ad quam terminatur, dat quod homo est Deus. Et est sermo de hypostasi diuina, non qualitercumque se habente, sed terminante in rerum natura relationem vnionis nature humane ad ipsam: hypostasis siquidem diuina terminans relationem realem vnionis ad ipsam, est hypostasis diuina (vt dictum est) non qualitercumque se habens, sed vna personaliter cum humana natura. Constat autem euidentissime, quod ratione talis termini homo est Deus ac per hoc admitti potuit, quod relatio vnionis ratione talis termini dat, quod homo est Deus, & consequenter dici vere potuit, quod Deus est homo propter vnionem, in quantum terminatur ad diuinam hypostasim.

Ad primam igitur obiectionem dicitur, quod falsum supponit: quod, si ideo homo propter vnionem sit Deus, quia verum est in cōi loquendo, quod vnum extremū vnionis est reliquū, quia vnio terminatur ad reliquum, hanc enim vniuersalem nec somnauimus: sed vt declaratum est, fundatur veritas dicti in litera super hoc, quia hoc extremum vnionis huius est tale, scilicet hypostasis diuina vna personaliter cum natura humana.

Ad secundam quoque dicitur, quod homo est Deus secundum substantiam: esse namque Deum, quod communicatur homini, non est esse relatiuum, sed in genere seu ordine substantie. Et quamuis esse aliquid in communi loquendo propter terminum relationis precise, sit esse relatiuum, esse tamen aliquid ratione talis termini, si persone diuine, vnus personaliter cum natura humana, non est esse relatiuum, sed esse diuinum. Et sic patet, quod non extorquendo literam, sed de vnione quo ad relationem loquendo, vera est litera.

Super Questionis 2. Articulum octauum.

In titulo artic. 8. sunt tres termini Vnio, assumptio, & Idem, Et primus quidem terminus declaratus est in precedenti art.

Secundus in corpore declarabitur, tertius aut absolute sumendus est, sicut iacet. In calce autem articuli soluendo exprimitur qua diuersitate seu differentia sunt non idem, puta reali, vel rationis, vel vtraque.

In corpore articuli respondetur quæsto vnica conclusione.

¶ 2. Præterea. In mysterio incarnationis idem videtur esse vnions, & assumens, unitum, & assumptum: sed vnio, & assumptio videntur sequi actionem, & passionem vnionis, & uniti, vel assumptis, & assumpti. Ergo videtur idem esse vnio, quod assumptio.

¶ 3. Præter. Damascenus * dicit in 3. lib. Aliud est vnio, aliud incarnatio: nam vnio solam demonstrat copulationem, ad quem aut facta est non adhuc: humanatio autem, & incarnatio determinant, ad quem facta sit copulatio. Sed similiter assumptio non determinat, ad quem facta sit copulatio. Ergo videtur vnio idem esse quod assumptio.

¶ 4. Sed contra est, quod diuina natura dicitur unita, non autem assumpta. Respondendum. Dicendum, quod si vnio significat relationem vnionis, & actionem, & passionem, qui omnis relatio recipiens esse reale ex tempore, causatur ex aliqua mutatione, mutatio autem in actione, & passione consistit. Relatio igitur vnionis inter naturam humanam, & diuinam in Christo, cum incepit esse secundum rem in natura humana ex tempore, oportet quod ex aliqua causata sit mutatione, quæ in aliquo patiente ex aliqua actione fit. Duobus igitur inuenitur in hoc mysterio, scilicet relatione vnionis, & actione, & passione, cum vnio significet relationem, consequens est quod assumptio significet actionem vel passionem. Et manifestatur consequentia: quia assumptio ne aliquis dicitur assumens tanquam agens, & aliquid dicitur assumptum tanquam patiens.

¶ 5. Secunda autem differentia est: quia assumptio dicitur sicut in fieri, vnio autem sicut in facto esse. Probat ex signo seu effectu: quia vnions dicitur esse vnium, assumens autem non dicitur esse assumptum, hoc est, vnium prædicatur de vniente, dicendo, hoc est illud assumptum autem non sic prædicatur de assumente. Et quod hoc deriuatur ex dicta differentia, manifestatur, quia inter ly homo, & ly natura humana, hæc est differentia in mysterio incarnationis, quod homo significat naturam humanam, vt in termino assumptionis, constat autem terminum assumptionis spectare ad incarnationem, vt in facto esse, natura vero humana significat naturam humanam, vt quæ assumitur, quod constat spectare ad incarnationem, vt in fieri. Dicimus autem quod vnions scilicet filius Dei, est homo, & non dicimus, quod idem assumens est natura assumpta.

¶ 6. Tertia vero differentia est, quod assumptio determinat terminum a quo, & ad quem, vnio autem nihil horum determinat. Huius differentia primo redditur ratio ex prima: quia relatio æquiparantia non magis se habet ad vnum extremum, quam ad aliud: actio autem, & passio diuersimode se habet ad agens, & patiens, & ad diuersos terminos. Ex hoc enim sequitur, quod cum vnio sit relatio æquiparantia, nullum extremum determinet, assumptio autem, quia est actio, vel passio, determinare potest sibi terminos a quo, & ad quem. Secunda manifestatur de assumptione, & etymologia nominis. Tertia manifestatur ex signo, scilicet quod indifferentes vnium extremum dicitur vnium alteri, non autem assumptum, vt patet in litera clare.

¶ 7. Circa hæc dubium primo occurrit de prima differentia. Nam non solum assumptio, sed etiam vnio significat actionem, quod etiam ex litera probatur, dum dicitur, quod vnions dicitur esse vnium, & filius est vnions sibi naturam humanam, & in responsione ad secundum, quod Persona Patris vnuit naturam humanam Filio. Certum est enim, quod vnire est agere, &

¶ 8. Circa hæc dubium primo occurrit de prima differentia. Nam non solum assumptio, sed etiam vnio significat actionem, quod etiam ex litera probatur, dum dicitur, quod vnions dicitur esse vnium, & filius est vnions sibi naturam humanam, & in responsione ad secundum, quod Persona Patris vnuit naturam humanam Filio. Certum est enim, quod vnire est agere, &

ideo commune est Patri, & Filio, & Spiritu sancto, & similiter quod uiuens est agens. Ruit igitur differentia prima.

¶ Dubium secundo occurrit de secunda differentia: quia aut intelligitur quo ad rem significatam, aut quo ad modum significandi. Non quo ad modum significandi: quia tam vnire, quam assumere significat per modum verbi: omne autem verbum significat per modum fluxus, & fieri. Nec quo ad rem significatam: quia natura humana, de qua verificatur, quod est vnita, non praedicatur de quocumque uiuente: quia nec Deus, nec Filius est natura humana.

¶ Dubium tertio occurrit de eo, quod in tertia differentia dicitur, vnionem hanc esse relationem aequiparantiam, quia constat ex praecedenti articulo esse relationem in, & ex altero tantum extremo: quoniam in sola natura humana habet esse: ratio autem aequiparantiam, ut ipsum nomen sonat, aequae habet ad utrumque extremum.

¶ Dubium quarto occurrit, qualis sit differentia inter vnionem, & assumptionem, an rationis tantum, an etiam realis. Et est ratio dubij: quia in litera in calce responsionis ad tertium concluditur, quod assumptio differt ratione ab vnione, & incarnatione, clarumque videtur, quod assumptio non differt realiter, sed ratione tantum ab incarnatione, cum ergo simul contemplantur assumptioni, sola rationis differentia apparet. In oppositum autem tenet, quia actio & passio distinguuntur realiter a ratione consequente coniunctum, quod per actionem, & passionem fit: sed assumptio, & vnio sic se habent, ergo.

¶ Dubium quinto est de termino assumptionis, ad quid scilicet terminatur, ac quis est proprius terminus assumptionis, an absolutum aliquid, vel relatum. Et est ratio dubij ex parte rei: quia per istam actionem nullum absolutum fit in persona diuina, & similiter nullum absolutum ponitur in natura humana, sed nec etiam in persona diuina realis relatio acquiritur, sed in sola natura humana fit de nouo solummodo relatio realis vnionis ad personam Filij: constat autem, quod terminus actionis proprius est illud ens, quod fit per actionem illam. sola igitur relatio realis vnionis huius naturae humanae ad personam Filij, est terminus proprius actionis, & passionis, assumptionis nomine importatur.

¶ Ratio vero dubij ex parte nostra est, quia doctores aliqui hoc dicunt. Scotus enim in 3. sententiae dist. 1. quaest. 1. tenet huiusmodi assumptionem terminari ad relationem vnionis: quia nullum est ibi absolutum nouum tam in natura, quam in persona, ponens hanc relationem non spectare ad genus relationis, sed esse de genere respectuum extrinsecus aduenientium, qui scilicet non necessario sequuntur fundamentum etiam posito termino, quales dicit esse vnionis respectus inter animam, & corpus, si praesentia seorsum vniuntur de nouo, & panis, & quantitas Sacramenti vniuntur, nullum enim absolutum in huiusmodi vnionibus acquireretur, fundans vnionem relationem, sed ad solam vnionem relationem terminaretur actio vnitiua.

¶ Durandus quoque in 3. sententiae dist. 5. quaest. 2. tenet actionem, quae assumptionis nomine significatur, proprie loquendo, terminum intrinsecum esse respectum vnionis, quem dicit esse, non relationis genericae, sed modum quandam realem, sicut inherere est modus realis consequens naturam accidentis. Ad huiusmodi namque respectus dicit posse esse motum, & actionem naturalem: quamuis ad vnionem naturae humanae in persona diuina, sola diuina actio poterit terminari.

cut dictum est, vnio importat relationem quandam diuinae naturae, & humanae secundum, quod conueniunt in vna persona. Omnis autem relatio, quae incipit esse ex tempore, ex aliqua mutatione causatur: mutatio autem consistit in actione, & passione.

Sic ergo dicendum est, quod prima, & principalis differentia inter assumptionem, & vnionem est, quod vnio importat ipsam relationem, assumptio autem actionem, secundum quam dicitur aliquis assumens, vel passionem, secundum quam dicitur aliquid assumptum. Ex hac autem differentia, accipitur secundo alia differentia, nam assumptio dicitur sicut in fieri, vnio autem sicut in facto esse, & ideo vnionem dicitur esse vnium, assumens autem non dicitur esse assumptum. Natura enim humana significatur, ut in termino as-

sumptionis ad hypostasim diuinam, per hoc, quod dicitur homo. unde uere dicimus, quod filius Dei qui est unicus sibi humanam naturam, est homo. Sed humana natura in se considerata, id est in abstracto, significatur vt assumpta, non autem dicimus quod filius Dei sit humana natura. Ex eadem etiam sequitur tertia differentia, quod relatio praecipue aequiparantiae non magis se habet ad unum extremum, quam ad aliud: actio autem, & passio diuersimode se habent ad agens & patiens, & ad diuersos terminos. Et ideo assumptio determinat terminum a quo, & ad quem: dicitur enim assumptio quasi ab alio ad se sumptio: vnio autem nihil horum determinat. unde indifferenter dicitur, quod humana natura est unita diuinae, & e converso. Non autem dicitur diuina natura assumpta ab humana, sed

fundamento si supponas, quod ly vnio, est & uerbum, dum dicitur, vnio, vnus, vniti, vnium, & quod idem formaliter significat, vt nomen, & vt uerbum, sicut similitudo, & assimilare, uidebis, quod quia nomen vnionis formaliter significat relationem, etiam uerbum vnionis significat relationem: significat enim vnire, vnionem facere, sicut assimilare, similitudinem facere. Si namque diligentius ad positum fundamentum reuolueris significatum hoc, scilicet facere vnionem, clare perspicias, quod quum ly facere, illam supponat actionem quam assumptio significat, inter vnionem, & assumptionem hanc primo inuenies differentiam, quod assumptio actionem, & passionem formaliter explicat quae in incarnatione inuenitur: vnio uero, & vnire inde deriuatum, formaliter relationem explicat, quamuis vnire per modum actionis significet illam relationem. Conceditur ergo, quod in communi vnio uerbum significat actionem, hoc est vnionem facere: sed quia in proposito ly facere non dicit actionem propriam ipsius relationis distinctam contra actionem significatam per ly assumere, ideo & uera est differentia prima assignata in proposita materia, quod vnio significat formaliter relationem, assumptio actionem, vel passionem, & uerum simul est, quod vnire significat actionem eandem, vt terminatur ad relationem, significat enim vnionem facere, & propterea tot Trinitati attribuitur. Vnire, & esse vnientem, vt in litera dicitur.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad primum dubium dicitur, quod prima differentia optima est, quantum ad formale significatum. Ad cuius euidenciam considerandum est fundamentum in litera positum, scilicet quod in mysterio incarnationis quantum ad propositum spectat, duo tantum inueniuntur, scilicet actio, & passio, & relatio vnionis, & quod relatio vnionis non sit alia actione, & passione ab illa actione, & passione, quam significat assumptio: sed illa actio, quae est assumere, factio est vnionis, non curado prout nunc de modo, quo fit vnionis relatio per actionem illam: hoc enim ad quantum dubium spectat. Huic enim fundamento si supponas, quod ly vnio, est & uerbum, dum dicitur, vnio, vnus, vniti, vnium, & quod idem formaliter significat, vt nomen, & vt uerbum, sicut similitudo, & assimilare, uidebis, quod quia nomen vnionis formaliter significat relationem, etiam uerbum vnionis significat relationem: significat enim vnire, vnionem facere, sicut assimilare, similitudinem facere. Si namque diligentius ad positum fundamentum reuolueris significatum hoc, scilicet facere vnionem, clare perspicias, quod quum ly facere, illam supponat actionem quam assumptio significat, inter vnionem, & assumptionem hanc primo inuenies differentiam, quod assumptio actionem, & passionem formaliter explicat quae in incarnatione inuenitur: vnio uero, & vnire inde deriuatum, formaliter relationem explicat, quamuis vnire per modum actionis significet illam relationem. Conceditur ergo, quod in communi vnio uerbum significat actionem, hoc est vnionem facere: sed quia in proposito ly facere non dicit actionem propriam ipsius relationis distinctam contra actionem significatam per ly assumere, ideo & uera est differentia prima assignata in proposita materia, quod vnio significat formaliter relationem, assumptio actionem, vel passionem, & uerum simul est, quod vnire significat actionem eandem, vt terminatur ad relationem, significat enim vnionem facere, & propterea tot Trinitati attribuitur. Vnire, & esse vnientem, vt in litera dicitur.

¶ Ad tertium dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

In oppositum autem est, quod Auctor hic dicit in calce corporis articuli, quod assumptio determinat pro termino ad quem personalitatem diuinam, ut scilicet persona diuina in humana natura subsistat. Constat autem hoc non esse respectum, sed esse absolutum, utpote de genere seu ordine substantiae. ergo.

¶ Ad primum dubium dicitur, quod prima differentia optima est, quantum ad formale significatum. Ad cuius euidenciam considerandum est fundamentum in litera positum, scilicet quod in mysterio incarnationis quantum ad propositum spectat, duo tantum inueniuntur, scilicet actio, & passio, & relatio vnionis, & quod relatio vnionis non sit alia actione, & passione ab illa actione, & passione, quam significat assumptio: sed illa actio, quae est assumere, factio est vnionis, non curado prout nunc de modo, quo fit vnionis relatio per actionem illam: hoc enim ad quantum dubium spectat. Huic enim fundamento si supponas, quod ly vnio, est & uerbum, dum dicitur, vnio, vnus, vniti, vnium, & quod idem formaliter significat, vt nomen, & vt uerbum, sicut similitudo, & assimilare, uidebis, quod quia nomen vnionis formaliter significat relationem, etiam uerbum vnionis significat relationem: significat enim vnire, vnionem facere, sicut assimilare, similitudinem facere. Si namque diligentius ad positum fundamentum reuolueris significatum hoc, scilicet facere vnionem, clare perspicias, quod quum ly facere, illam supponat actionem quam assumptio significat, inter vnionem, & assumptionem hanc primo inuenies differentiam, quod assumptio actionem, & passionem formaliter explicat quae in incarnatione inuenitur: vnio uero, & vnire inde deriuatum, formaliter relationem explicat, quamuis vnire per modum actionis significet illam relationem. Conceditur ergo, quod in communi vnio uerbum significat actionem, hoc est vnionem facere: sed quia in proposito ly facere non dicit actionem propriam ipsius relationis distinctam contra actionem significatam per ly assumere, ideo & uera est differentia prima assignata in proposita materia, quod vnio significat formaliter relationem, assumptio actionem, vel passionem, & uerum simul est, quod vnire significat actionem eandem, vt terminatur ad relationem, significat enim vnionem facere, & propterea tot Trinitati attribuitur. Vnire, & esse vnientem, vt in litera dicitur.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad tertium dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad quartum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad quintum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad sextum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad septimum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad octauum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

¶ Ad nonum dubium dicitur, quod differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem vnionis, non est nisi, vt in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis. intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quam consurgat assumpti relatio vnionis, quoniam non vnire nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quam consurgat vnio albedinis cum subiecto: quia igitur assumere, vt assumere est efficax sicut uia, & assumere, vt est facere vnionem, efficax, non nisi in termino inuenitur, ideo ex parte rei differentia secunda posita est, quod assumere dicitur, vt in fieri vnire autem, vt in facto esse. Nec effectus allatus hic in litera, intelligendus est uniuersaliter, vt obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quod vnionem est vnium. Parer enim est vnionem & non esse vnium, quia non est homo. Sed est intelligendus permixtus, hoc est, quod hinc prouenit, quod permittitur ali-quod vnionem esse vnium, si tamen significatur, vt in facto esse, vt in termino, & propterea in litera caute dicitur. Vnde uere dicimus,

Ar. praeced.

ib. 30. id est.

dicimus, quod filius Dei; quia est vnicens sibi naturam humanam, est homo. Assumens autem nec vniversaliter, nec particulariter est assumptum: quodiam assumptum oportet ordine naturae praexistere nulla autem persona diuina aut natura, est id, quod praexistit assumptioni, quod per naturam in abstracto significatur.

Ad tertium dubium dicitur, quod relatio vnionis dupliciter considerari potest, scilicet realiter, & formaliter. Et si consideretur secundum esse formale, hoc est, secundum suam rationem formalem, sic proculdubio est relatio aequiparantiae, sicut similitudo, & equalitas, & identitas. Si vero consideretur secundum esse reale, sic non est relatio aequiparantiae, vt obiectio probat. Vnde de secundum diuersas considerationes, diuersimode contingit loqui de huiusmodi relationibus inter creaturam, & Deum: quia quandoque negantur esse relationes aequiparantiae, & verum est realiter. & quandoque affirmantur, & verum est formaliter. Sane igitur ac dilcrete intellige diuersa, quae contraria apparent dicta, vt non sint contraria.

Ad quartum dubium dicitur, quod assumptio differt, & re, & ratione ab vnione, & vnire, quamuis sola ratione differt ab incarnatione, & humanatione. Et quidem, quod distinguatur realiter ab vnione, patet ex hoc, quod tam actio, quam passio significata assumptionis nomine distinguitur realiter a relatione vnionis consequente. Et ne ambiguitas aliqua resisteret de assumptione passiuam, probatur: quia assumptio passiuam importat relationem causalitatis passiuam, & donat, vt ita dixerim, hominem Deum fieri, vt ab hoc, ita quod relatio importata per assumptionem passiuam est ly ab hoc, quoniam secundum re, est relatio, qua natura humana a tota Trinitate eleuata est ad esse diuinum. Relatio autem vnionis est natura humana ad filium Dei primo, & ad naturam diuinam consequenter, & non est relatio causalitatis passiuam, alioquin communiter esset ad totam Trinitatem. Quod vero distinguatur realiter ab vnire, ideo dixi, & verificatur non secundum ipsas actiones, sed secundum terminos, quoniam proprius terminus eius actionis, qui est assumere realiter, differt a proprio termino actionis, quae est facere relationem vnionis, vt sic, vt in sequenti patebit dubio; quamuis vnus, & idem sit facere quod per assumere, & vnire importatur (vt praedictum est) quod per se primo terminatur ad proprium terminum assumptionis, & ex consequenti ad vnionis relationem, vt nunc nunc patebit. Quod vera sola ratione differt ab humanatione, & incarnatione, patet quia eadem est actio, id est terminus diuersimode, vt in littera de explicatur. Ex hoc aut, quod in littera dicitur, quod vnio differt ratione ab assumptione, aut econuerso, non habetur, quod differant sola ratione sicut reliqua, quibus connumeratur. Ad veritatem siquidem litterae sufficit, quod differant ratione, & non exigitur, quod sola.

Ad quintum dubium dicitur, quod assumptio habet pro termino suo, propriissime loquendo, ens absolutum, super quod fundatur relatio vnionis: est autem illud ens absolutum non persona filij Dei sola, non haec natura humana sola, sed filium Dei esse hominem: quoniam nec persona diuina, nec haec natura humana sic per assumptionem, quamuis fuerit simul facta cum assumptione. Sed filium Dei esse hominem sic per assumptionem, & ita fit quod est primum esse quod per assumptionem fit, & ad quod assumptio primo tendit: acquisiuit enim filius Dei per assumptionem esse hominem quod est esse in genere substantiae, & non in genere relationis aut cuiusvis respectus. Et ad hoc esse per se primo incarnationem ordinari, patet ex Symbolo fidei, dum dicitur de filio Dei, Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Hinc enim clare patet, quod tam actio, quam passio, quae in incarnatione interuenit, ad hoc per se primo ordinata, & terminata est, quod filius Dei factus est homo proculdubio non relative, sed substantialiter, alioquin non esset homo: non enim est vere homo, qui non est substantialiter homo, cum esse hominem sit esse substantiam animatam sensibilem rationalem, & non sit relative tantum se habere ad substantiam animatam sensibilem rationalem. Et quia constat praesupposito hoc esse absolute, relatione vnio-

In cor. art.

nis fundari super hoc esse, ideo dicendum est, quod ad relationem vnionis in hoc mysterio, nulla actio aut passio, nulla mutatio per se primo terminatur, vt Auctor expresse dicit in 3. sent. dist. 2. q. 2. art. 2. q. 3. sed est vera relatio, more aliarum relationum, non producta per seipsam, iuxta doctrinam 5. Physic.

tem econuerso. Nam persona Patris vnuit naturam humanam Filio, non autem sibi: & ideo dicitur vnicens, non assumens, quasi ad se sumens. Persona autem filij, quae sibi humanam naturam vnuit, est vnicens, & assumens. Et similiter non est idem unitum, & assumptum: nam diuina natura dicitur unita, & non assumpta.

Ad tertium dicendum, quod assumptio determinat, cui facta substantialiter, cum Nestorio autem consentiret in rem, quod Deus est homo accidentaliter, & non esse relatum. Est & amplecti, secundum verba Decretalem damnantem dicentes, Chritum, sim quod homo, non esse aliquid, & refutare eam secundum rem: quia si solum esse relatum sit de nouo in mysterio incarnationis, filius Dei secundum, quod homo, non aliquid, sed ad aliquid est.

Ut autem negantium vnionis relationem habere nouum esse absolutum factum per incarnationem pro fundamentum, & similiter assumptionem terminari ad nouum esse absolutum substantiam, scilicet filium Dei esse hominem, error conuenitur, ex fundamentis eorum in philosophia monstratur. Manifestum siquidem est, quod si albedo, & substantiam seorsum praeculerent, & similiter panis, & quantitas, & similiter materia, & corpus, & postea vnirentur, relatio vnionis inter ea fieri nouum esse absolute contingeret, cuius oppositum ad aduerbium assumitur ad propositum. Nec hoc, quod dicimus, eget probatione, sed manifestatione, constat enim quod substantiam in primo exemplo acquireret de nouo esse album, & in secundo esse quantum, & in tertio esse viuum, nec potest inficiari quin quodlibet horum esse sit & esse absolutum, & de nouo per actionem vnitiua factum. Patet igitur, quod relatio vnionis est vere relatio de genere relationis, conueniens cum illis in modo essendi, & sciendi. Ex his patet solutio omnium obiectionum.

Et si contra praedictam sententiam afferantur, duae rationes Scoti ibidem contra absolutum fundans relationem vnionis primo, quia illud absolutum necessario esset vnium verbo fit est nulla enim videtur talis entitas in creatura: secundo, quia talis entitas aut esset substantialis aut accidentaliter non accidentalis, vt patet, nec substantialis, quia esset eadem materia aut forma aut composita substantia: sed quicquid est idem alicui substantia, manet manente illa. Natura igitur assumpta, si dimitteretur a verbo, retineret illud, ac per hoc esset fundamentum vnionis absolute vnione: respondendum ex dictis est, quod vt dicitur 7. Meta. non fit sphaera, non fit as, sed fit sphaera aenea, & similiter in proposito non fit filius Dei, non fit humana natura, sed fit filius Dei homo. Et similiter sicut si albedo, & Sortes vnirentur acquireret de nouo Sortes esse albus, & si postea separarentur, tam Sortes, quam albedo seorsum conseruatis, amitteret Sortes esse album: ita quod licet non corrumpatur albedo, corrumpatur tamen esse album, sicut in vnione non generatur albedo, sed esse album. Esse enim album significat esse absolutum in compositione consistens, quod generatur, & corrumpitur per vnionem, & separationem. Et similiter si corpus, & anima separatim existentia vnirentur, acquireret corpus esse viuum, & si postea separarentur, utroque seorsum conseruato, amitteret corpus esse viuum, quod est esse substantiale in compositione consistens. Ita in proposito quia filius Dei acquisiuit per assumptionem, esse hominem proportionatiter loquendo, si separaretur natura humana a Filio, amitteret filius Dei esse hominem, quod acquisierat, quod constat esse absolutum ens substantiale in compositione consistens. Et loquitur non de compositione animae, & corporis, quam esse, & supponit, sed de compositione naturae, & supponit, in qua consistit esse hominem. oportet enim aliquem hominem esse hominem, & impossibile est etiam fingere esse hominem in rerum natura, nisi aliquem hominem. Ita igitur, quantum ad propositum spectat, se habet esse hominem ad filium Dei, qui vere est homo, sicut se habet esse viuum

3. dist. art. 1. q. 2.

4. cor. art. 2.

I

K

num ad corpus seu esse album ad subiectum, & similiter ita se habet natura humana ad eundem Dei filium, sicut anima ad corpus, & albedo ad subiectum. Et propterea, ut iam dictum est, quoad modum generatur ex vnione, & corrumpitur ex separatione non albedo, nec subiectum, sed esse album, & similiter, non anima nec corpus, sed esse animatum, & esse viuum, ita ex vi assumptionis non fit filius Dei, non fit natura humana, sed fit esse hominem non in communi, sed hunc, & similiter, si separaretur natura humana, corrumpetur non natura humana, sed esse hominem hunc. Nam si sibi relinquere- tur natura humana, non esset idem homo, sed alius homo fieret, qui in natura illa subsisteret: non enim Christus subsisteret in illa natura, sed alius homo. Unde si verbaliter etiam desideras respondere habes, quod esse hominem, est illa entitas absoluta, quae fundat relationem vnionis in mysterio incarnationis, & quod ista entitas si est, necessario est vnus Verbo. Impossibile est siquidem inueniri idem esse hominem separatum a Verbo: quia nisi posset inueniri eadem natura humana separata a verbo quoniam esse hominem, numeratur ad numerationem indiuiduorum hominis. Si enim natura humana separaretur a Verbo, eo ipso quod fieret, & esset alius homo, esset aliud numero esse hominem, quod ille alius esset homo; & aliud quo nunc verbum Dei est homo: quoniam ut iam dictum est, esse hominem in compositione naturae, & suppositi consistit, ac per hoc variato supposito, variabitur numeraliter. Sicut si albedo migraret de subiecto in subiectum, esset aliud, & aliud numero esse album, iuxta numerum subiectorum: & similiter si anima migraret de corpore in corpus, esset aliud, & aliud numero esse viuum, iuxta numerationem corporum eadem ratione, quia in compositione haec omnia consistunt. & diuersitas numeralis, diuersitatem subiectorum, seu suppositorum comitatur. Et sic patet, quod est aliqua entitas absoluta, quae quodammodo est in natura creata, scilicet humana natura Christi, scilicet esse hominem, quae si est eadem numero, necessario est vnica personae diuinae.

est copulatio ex parte assumptis, inquantum assumptio dicitur quasi ad se sumptio: sed incarnatio, & humanatio ex parte assumpti, quod est caro, vel natura humana. Et ideo assumptio differt ratione, & ab vnione, & ab incarnatione seu humanatione.

ARTICVLVS IX.

Vtrum vnio duarum naturarum in Christo sit maxima vnionum.

AD NONVM sic proceditur. **V**t, quod vnio duarum naturarum in Christo non sit maxima vnionum. Vnitum enim deficit in ratione vnitatis ab eo, quod est vnum, eo quod vnium dicitur per participationem, vnium autem per essentiam: sed in rebus creatis aliquid dicitur simpliciter esse vnium, sicut scilicet patet de vnitate ipsa, quae est principium numeri. ergo homini vnio, de qua loquimur, non importat maximam vnitatem. **¶** 2. Praet. Quatio ea, quae vniantur, magis distat, tanto minor est vnio sed ea, quae sunt in hanc vnionem vniantur, maxime distant. Natura diuina, & humana: distant enim in infinitum. ergo huius-

3. dist. 5. q. 1. art. 1. q. 1. & 4. c. 6. c. 41.

num ad corpus seu esse album ad subiectum, & similiter ita se habet natura humana ad eundem Dei filium, sicut anima ad corpus, & albedo ad subiectum. Et propterea, ut iam dictum est, quoad modum generatur ex vnione, & corrumpitur ex separatione non albedo, nec subiectum, sed esse album, & similiter, non anima nec corpus, sed esse animatum, & esse viuum, ita ex vi assumptionis non fit filius Dei, non fit natura humana, sed fit esse hominem non in communi, sed hunc, & similiter, si separaretur natura humana, corrumpetur non natura humana, sed esse hominem hunc. Nam si sibi relinquere- tur natura humana, non esset idem homo, sed alius homo fieret, qui in natura illa subsisteret: non enim Christus subsisteret in illa natura, sed alius homo. Unde si verbaliter etiam desideras respondere habes, quod esse hominem, est illa entitas absoluta, quae fundat relationem vnionis in mysterio incarnationis, & quod ista entitas si est, necessario est vnus Verbo. Impossibile est siquidem inueniri idem esse hominem separatum a Verbo: quia nisi posset inueniri eadem natura humana separata a verbo quoniam esse hominem, numeratur ad numerationem indiuiduorum hominis. Si enim natura humana separaretur a Verbo, eo ipso quod fieret, & esset alius homo, esset aliud numero esse hominem, quod ille alius esset homo; & aliud quo nunc verbum Dei est homo: quoniam ut iam dictum est, esse hominem in compositione naturae, & suppositi consistit, ac per hoc variato supposito, variabitur numeraliter. Sicut si albedo migraret de subiecto in subiectum, esset aliud, & aliud numero esse album, iuxta numerum subiectorum: & similiter si anima migraret de corpore in corpus, esset aliud, & aliud numero esse viuum, iuxta numerationem corporum eadem ratione, quia in compositione haec omnia consistunt. & diuersitas numeralis, diuersitatem subiectorum, seu suppositorum comitatur. Et sic patet, quod est aliqua entitas absoluta, quae quodammodo est in natura creata, scilicet humana natura Christi, scilicet esse hominem, quae si est eadem numero, necessario est vnica personae diuinae.

¶ Ad secundam autem obiectionem dicitur, quod ista entitas est substantialis, & identificantur substantiae compositae, hoc est, huic homini non autem huic naturae humanae. Et ideo si haec natura assumpta dimitteretur, non remaneret relatio vnionis: quia nec remaneret hic homo idem numero. Et sicut stat, quod remaneret haec eadem numero natura humana, & non remaneret idem homo, sed esset alius numero homo, alia numero substantia composita, de prima substantia, non de quidditate loquendo, ita stat, quod natura assumpta potest dimitti non remanente eodem hoc homine. immo implicat contradictoria remanere, eundem hunc hominem, & naturam assumptam dimitti: quia tunc in natura dimissa subsisteret alius homo, & non Christus, & subsisteret Christus, & non alius homo. Et error processus Scotiei est ex eo, quod substantia composita est duplex, scilicet natura, & indiuiduum, scilicet haec humanitas, & hic homo. Nec oportet illud quod est idem substantiae compositae, hoc est, huic homini, esse idem huic humanitati: & ideo non oportet remanere humanitate hac, si dimitteretur, remanere idem, quod est idem

A huic homini, quale est esse hominem inuentum in hoc homine, qui est Christus. Et haec dicta sunt, loquendo de termino assumpti primum secundum rem, hoc est, actionis, & passionis intellectae per nomen assumptionis: nam loquendo de termino assumptionis, ut importatur in vocabulo assumendi, remitto te ad litteram, quod natura humana est, ut terminus a quo, & persona diuina est, ut terminus ad quem. Quae ideo pro nouitatis dixerim ut non putent doctores nam datam a verbis Auctoris dispare: sed attendant, quod secundum varias considerationes varie assignari potest terminus. Nos autem ad rem spectauimus, ut actioni reali, & esse etui tam excellenti suo proprio, ac terminum in re reale assignaremus. Et licet non manifestauerimus, quomodo quod dictum est, sit manifestauimus tamen ex se dei doctrina, quod ita est. Et hoc sufficere debet in tanto mysterio: quod, ut Aug. dicit si ratione haberet non esset admirabile, & si exemplum haberet non esset singulare. Et ideo caute exempla accipienda sunt, ut scilicet, ut cumque perspicimus mysterii altitudinem, nec mediatur, illud viribus ingenio humani.

modi est minima vnio. **¶** 3. Praet. Per vnionem fit aliquid unum: sed ex vnione animae, & corporis in nobis fit aliquid unum in persona, & natura: ex vnione autem diuinae, & humanae naturae fit aliquid unum solum in persona. ergo maior est vnio animae ad corpus, quam diuinae naturae ad humanam: & sic vnio de qua loquimur, non importat maximam unitatem. **B** SED CONTRA est, quod Augustinus dicit. Trinitas quod homo potius est in Filio Dei, quam Filius in Patre: Filius autem est in Patre per unitatem essentiae, homo vero est in Filio per vnionem incarnationis. ergo maior est vnio incarnationis, quam vnitas diuinae essentiae, quae tamen est maxima vnionum: & sic per consequens vnio incarnationis importat maximam unitatem.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit. Trinitas quod homo potius est in Filio Dei, quam Filius in Patre: Filius autem est in Patre per unitatem essentiae, homo vero est in Filio per vnionem incarnationis. ergo maior est vnio incarnationis, quam vnitas diuinae essentiae, quae tamen est maxima vnionum: & sic per consequens vnio incarnationis importat maximam unitatem.

RESPON. Dicendum, quod vnio importat coniunctionem aliquorum in aliquo uno. Potest ergo vnio incarnationis dupliciter accipi, uno modo, ex parte eorum quae coniunguntur: alio modo, ex parte eius, in quo coniunguntur, & ex hac parte, homini vnio

Super Quaestione 2. Articulum nonum.

IN articulo 9. aduerte primo, quod cum iam distinctum sit de vnione vel pro relatione vnionis, vel pro coniunctione, ad qua consequitur relatio vnionis, hoc in loco non sumitur vnio pro relatione, sed pro coniunctione ipsa, ut patet in principio corporis articuli, & ex conditione, quae de ipsa inquiritur, scilicet de excellentia eius respectu reliquarum coniunctionum. Ridiculum enim hoc est, querere de relatione, nisi ratione fundamenti, nam seclusa ratione fundamenti, nulla vnionis relatio est maior altera: sed ideo vnio materiae, & formae est maior vnione substantiae, & accidentis, quia fundamentum est magis indiuisum, ut patet.

Aduerte secundo quod non queritur explicite de vnione naturae, & personae vtrum sit maxima: sed de vnione naturarum in persona, verumtamen, & hoc in responsione ad vltimum tractabit. **I**n corpore articuli duo sunt, primo ponitur distinctio b. mebris deinde responderetur quaestio cuius distinctio iuxta membra proposita distinctio. Est autem distinctio ista. Vnio incarnationis dupliciter consideratur, vel ex parte naturarum coniunctarum, vel ex parte eius in quo coniunguntur. Probatur distinctio, quia vnio claudit in se duo, primo, extrema, quae iunguntur: secundo, vnium in quo coniunguntur: est enim vnio coniunctio aliquorum in aliquo vno. Principalis conclusio responsiva quaestio est, Vnio naturarum in Christo ex parte eius, in quo vniantur, est maxima. Probatur, quia vnitas diuinae personae, in qua vniantur, est maxima. Secundaria conclusio est. Huiusmodi vnio ex parte naturarum, quae coniunguntur, non est maxima, nec aliter probatur.

Circa distinctionem in littera assignatam, dubium non dissimulandum occurrit: quoniam videtur deficiens, quia coniunctio aliquorum in aliquo vno, potest accipi non solum ex parte eorum, quae coniunguntur, vel ex parte eius, in quo coniunguntur:

tur: sed etiam ex parte coniunctionis extremorum in illo vno. Verbi gratia, coniunctio corporis, & animae in Sorte, potest accipi ex parte animae, & corporis, vel ex parte Sortis, vel ex parte coniunctionis illius in Sorte. Et in litera hoc tertium membrum deficit, & tamen hoc est principalis membrum in proposito considerandum:

quoniam, non dicitur proprie loquendo, vnio maior ex parte extremorum, nec ex parte termini, sed ex parte coniunctionis extremorum in termino. Contingit siquidem in Sorte coniungi multa accidentia quae licet ex parte eius in quo coniunguntur, scilicet persona Sortis, habeant maximam vnitatem: non tamen propterea sunt maxime vnum, quia coniunctio ipsa in Sorte non est maxima, sed minima.

¶ Dubium secundo oritur hinc circa conclusionem principalem, quoniam non nisi abusive saluatur,

ex illa vnione incarnationis esse maximam post vnionem trinitatis diuinae, quod est & Auctor saluare nititur in litera, & Bernardus in lib. de consideratione, asserit. Et probatur seque: quoniam non nisi abusive diceretur, quod vnio creaturarum vniuersi est maxima, quia ex parte eius, in quo vniuntur, est maxima: quia vnitas Dei in quo vniuntur est maxima vnitas, ita n. dicitur in litera, quod diuinae humanaeque naturae vnio in Christo est maxima ex parte eius, in quo vniuntur, quia vnitas diuinae personae, in qua vniuntur, est maxima. Et similiter non solum vnitas naturarum diuinae, & humanae esset maxima, sed etiam vnio accidentium Christi, puta, visus, & auditus, esse albi & cri spii, esset maxima ex parte eius, in quo vniuntur, quia vnitas in persona diuina, cuius vnitas est maxima: hoc enim non est saluare vnionem incarnationis esse maximam nisi abusive, vt patet. Et multiplicatur dubium ex Durando io 5 dist. 3. sent. q. r. dicente vnionem incarnationis esse maximam, quantum ad dignitatem, & non quantum ad intrinsecam rationem vnionis. Et hoc enim probat, quia illa vnio est, quantum ad rationem vnionis maxima, cuius extrema magis, & intimius efficiunt, vel efficiuntur vnum: sed extrema multarum vnionum, & non incarnationis sunt talia ergo. Maior probatur, quia vnione, in qua aliqua sunt vnum: ratio aut vnus est ratio indiuisi. Minor vero, quia materia, & forma constituunt vnum per essentiam, & vnum est inseparabile ab alio manente consistentia: non sic autem constat esse extrema incarnationis. Vnde glossa Durandus Bernardum, quod intelligitur de maxima vnione quantum ad dignitatem.

¶ Ad hanc quaestionem respondetur, quod distinctio male intelligitur: nam, neutrum distinctionis membrum accipiendum est secundum se, ita quod cum distinguitur, coniunctionem posse accipi ex parte extremorum vel ex parte termini, non intelligitur ex parte extremorum secundum se, & similiter non intelligitur ex parte termini secundum se: sed quemadmodum primum membrum intelligitur ex parte extremorum inter se, ita secundum intelligitur ex parte termini vt coniungentis. Et sic non deficit tertium membrum: sed tertium membrum est id quod distinguitur in primum, & secundum. Nam coniunctio ipsa duorum in aliquo vno, distinguitur, quia accipi potest ex parte extremorum inter se, vel ex parte eius, in quo coniunguntur, vt sic v.g. Coniunctio animae, & corporis in homine potest dupliciter accipi, primo, ex parte animae, & corporis, non formaliter (sic enim valde distans) sed inter se, quia inter se iunguntur, vt actus substantialis, & potentia: alio modo, ex parte eius, in quo iunguntur, in quantum iunguntur in illo, puta, in quantum sunt in vna natura composita, puta, humanitate, vel in quantum sunt in vna persona, puta, Sorte. Et hic est verus sensus distinctionis literae: obiectiones autem procedunt contra alium sensum, quo sumuntur extrema, quae iunguntur secundum se, & id in quo iunguntur secundum se. Et ideo non est mirum si deficit, si deducitur:

habet praeminentiam inter alias vniones: nam vnitas per sonae diuinae, in qua vniuntur duae naturae, est maxima. Non autem habet praeminentiam ex parte eorum, quae coniunguntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod vnitas diuinae personae est maior, quam vnitas numeralis, quae scilicet est principium numeri. Nam vnitas diuinae personae, est vnitas increata, per se subsistens, non recepta in aliquo per participationem: est etiam in se completa, habens in se quicquid pertinet ad rationem vnitatis: & ideo non competit sibi ratio partis, sicut vnitati numerali, quae est pars numeri, & quae participatur in rebus numerata.

¶ Et ad inconuenientiam, & si non saluatur intentum nisi abusive: ¶ Ex his patet solutio secundum dubium, nam sensus literae est, quod naturae diuinae, & humanae, quae in mysterio incarnationis vniuntur, coniunctio dupliciter potest accipi, vel ex parte naturarum inter se (& sic per se nota relinquatur pars negatiua, sicut vere est per se nota, quia inter se non vniuntur, nisi sicut causa, & instrumentum causae, vbi constat non esse maximam vnionem) vel ex parte eius, in quo vniuntur, hoc est ex parte personae coniuentionis, quae obinet in vna persona diuina: hoc enim idem est ac dicere, ex parte personae diuinae, in qua coniunguntur, vt sic, ac dicere ex parte personae diuinae in quantum est persona, vniuersumque naturae: hoc enim est accipere coniunctionem ex parte eius, in quo iunguntur, vt sic, hoc est, formaliter loquendo. Quocirca quia,

Et ideo quantum ad hoc, vnio incarnationis praeminet vnitati numerali, ratione. I. vnitatis diuinae personae, non autem ratione naturae humanae, quae non est ipsa vnitas diuinae personae, sed est ei vnitas.

AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa procedit ex parte coniuentionis, non autem ex parte personae, in qua facta est vnio.

AD TERTIUM dicendum, quod vnitas diuinae personae est maior vnitas, quam vnitas, & personae, & naturae in nobis. Et ideo vnio incarnationis est maior, quam vnio animae & corporis in nobis. Quia vero illud, quod in contrarium obijcitur, falsum supponit. I. quod

vt patet ex prius dictis, vniuntur in persona diuina substantialiter, & non accidentaliter, vt accidentia Christi, & vniuntur substantialiter, non vt partes (vt manus, & caput) sed vt totum, vt natura ipsa, vt haec humanitas vniuntur Sorti, & vniuntur non solum substantialiter absque partium imperfectione, sed sic substantialiter vniuntur in vna simplicissima, & indiuisibilissima ac incomponibili vnitate substantiali personali communi vtriusque naturae, vt superet merito omnem aliam vnionem quoruncunque in alio, vt sic, ita quod licet anima, & corpus Sortis vniantur substantialiter, & in vna natura humanitatis, & in vna persona Sortis non tamen magis, sed pluribus modis vniuntur, quam natura diuina & humana in Christo: quia vniuntur, & in natura, & in persona, istae autem vniuntur tantum vno modo, scilicet, in persona: sed vnio haec in isto vno modo, est maior, quam sit illa in vtroque: quia in mysterio incarnationis vnitas communis extremis, secundum quam propriissime, & formaliter quantificatur coniunctio, in tertio est vnitas personalis simplicissima, & incomponibilis, & indiuisibilissima ad quam constat, quod nec vnitas personalis Sortis, nec vnitas essentialis humanitatis, nec ambae simul ascendunt, vt patet.otanter autem dixi, vnionem in alio, dixi enim hoc ad preferendam doctrinam hanc ab vnione aliorum inter se: quoniam vt in litera patet, non ex hac parte, sed solum ex parte vnionis in aliquo vno, vnio naturarum in Christo est maxima. Si tamen vnio haec incarnationis perspicitur, vt est duorum inter se, scilicet personae diuinae, & humanae naturae, sic etiam inuenitur maxima, & excedens omnes alias vniones propter dictam rationem. Et secundum quid excedit vnionem Trinitatis, vt dicitur in responsione ad vltimum ex August. quia homo potius est in filio Dei, quam Filius in Patre, quia scilicet, idem est suppositum hominis, & Filii Dei, non est autem idem suppositum Patris, & Filij appellatur autem secundum quid maior hinc ista vnitas, quia homo imponit vtrumque, naturam scilicet humanam, & suppositum, & non quo ad naturam significatam, sed quo ad suppositum tantum est magis in Filio, quam Filius in Patre: merito autem, quod secundum aliquid sui est magis vnum, & secundum aliquid minus vnum appellatur secundum quid, & non simpliciter magis vnum. Et per haec patet expositio literae totius articuli.

¶ Ad Durandum autem dicitur, quod extorquet Bernardi sententiam, & vtilificat eam: de vnione enim in quantum vnio, secundum ipsam rationem vnionis loquitur Bernardus, proponens vnionem Trinitatis, quae non esset proponenda quo ad dignitatem, quia tota Triplex non est dignior persona filij, formaliter igitur Bernardus, formaliter, & Auctor loquitur, formaliter & nos melius magis, atque saluamus, vnionem incarnationis esse post vnitatem Trinitatis maximam simpliciter. Et cum dicitur, illa sunt magis

magis

magis vnum, quorum extrema magis, & intimius constituunt vnum, dicitur quod addendum est huic propositioni, vel sunt vnum inter se, vel in tertio: alioquin negetur, quia voluntaria est. Nam ex intrinseca ratione vnionis, & vnus nihil aliud habetur, quam quod vnita, aut sunt aut sunt vnum, hoc est indi-

* positam arg. sed contra.

nisi inter se, vel in tertio: personae enim diuinae non sunt, sed sunt vnum in tertio, hoc est in diuina essentia. Et similiter in proposito duarum naturarum sunt vnum in persona diuina, & natura humana est vna personaliter cum persona diuina. Et sic negatur. Minor, scilicet quod materia & forma magis, & intimius sunt vnum in essentia humanitatis: non enim est minus vnum, vnum in persona substantialiter, & simpliciter ma, quam vnum in substantia, & persona composita. Et cum probatur ex inseparabilitate, respondetur, quod etiam hic non potest fieri separatio, salua consistencia omnium extremorum: quoniam si humana natura separaretur a verbo, non esset idem, sed alius homo, & si militer persona diuina amitteret esse hominem Constantem, quod tam esse hominem, est esse substantiale, quam esse alium hominem, est esse aliam substantiam. Et si haec apparent mirabilia, & incomprehensibilia nobis, non propterea sunt reiicienda, sed credenda, & veneranda.

Inf. q. 6. art. 6. & veri. q. 29. art. 2. & 3. di. 13. q. 3. art. 1. * P. sec. q. 110. art. 2. 3. Art. 6. huiusmodi.

ARTICVLVS X.

Utrum vnio duarum naturarum in Christo sit facta per gratiam.

AD DECIMUM sic procedit. Vt, quod vnio incarnationis non sit facta per gratiam. Gratia enim est accidens quoddam, ut in 2. parte habitum est: sed humanae naturae vnio ad diuinam non est facta per accidens, ut supra ostensum est. Ergo vnio incarnationis non sit facta per gratiam.

1. Praet. Gratia subiectum est anima, sed sicut dicitur Colof. 2. in Christo habitauit plenitudo diuinitatis corporaliter. ergo videtur, quod illa vnio non sit facta per gratiam.

2. Praet. Quilibet sanctus Deo vnitur per gratiam. si igitur vnio incarnationis fuit per gratiam, videtur, quod non aliter dicatur Christus esse Deus, quam alii sancti homines.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in lib. 2. de Praedest. sancto- rum, ea gratia fiat ab initio fidei sua homo quicumque Christianus, qua gratia homo ille ab initio suo factus est Christus: sed homo ille factus est Christus per vnionem ad diuinam naturam. ergo vnio illa fuit per gratiam.

RESPON. Dicendum, quod sicut in 2. parte dictum est, gratia dupliciter dicitur, vno modo voluntas Dei gratis aliquid dantis: alio modo ipsum gratuitum donum Dei. Indiget autem humana natura gratuita Dei voluntate ad hoc, quod eleuetur in Deum, cum

cap. 11. ante med. 10. 7.

Super Quaestio. 59. artic. 4. c. 1. m. m.

Titulus articuli 10 clarus est.

In corp. articuli duo sunt. primo ponitur distinctio bi membris de gratia, secundo respondetur quaestio tribus conclusionibus. Distinctio est, Gratia pro voluntate Dei gratuita, vel pro gratuito dono.

* 3. di. 13. q. 3. art. 1. P. s. q. 110. art. 1.

Vbi nota duo, primum est, quod in vtroque membro fit mentio de gratuito: quia voluntas quandoque est debita quaeque gratuita: voluntas enim iustitiam ministrans est voluntas ex debito dantis vnici: quod suum est: voluntas autem non ex debito, nec mercenarie, nec vi, aut metu dantis, sed amore benevolentiae gratuita est: & similiter donum gratuitum est, quod ex tali voluntate

A datur. Secundum est, quod appellatione doni gratuiti non solum venit habitualis gratia, sed et quocumque donum gratis concessum, siue illud sit actuale aliquid auxiliu, siue quicumque alia res. Vnde quia hoc membrum subiudicatur in litera, quamuis non sub forma subdiuisionis, ideo numerus conclusionum excedere videtur et membra diuisionis, cum tamen in veritate iuxta tria membra in litera, posita scilicet gratuita voluntatem Dei, & gratuitum donum habitualis gratiae, gratuitum donum ipsius vnionis, tres sint conclusiones.

hoc sit supra facultatem suae naturae. Eleuatur autem humana natura in Deum dupliciter, vno modo per operationem, quam sancti cognoscunt, & amant Deum: alio modo per esse personale, qui quidem modus est singularis Christo, in quo humana natura assumpta est ad hoc, quod sit persona filij Dei. Manifestum est autem, quod ad perfectionem operationis requiritur, quod potentia sit perfecta per habitum: sed quod natura habeat esse in supposito suo, non fit mediante aliquo habitu.

Sic ergo dicendum est, quod si gratia accipiatur ipsa Dei voluntas gratis aliquid faciens, vel grati seu acceptu aliquo habes vnio incarnationis facta est per gratiam, sicut & vnio sanctorum ad Deum per cognitionem, & amorem: si vero gratia dicatur ipsum gratuitum Dei donu, sic ipsum quod est humanam naturam esse unitam personae diuinae, potest dici quaedam gratia, in quantum nullis praecedentibus meritis hoc est factum, non autem ita quod sit aliqua gratia habitualis, qua mediante talis vnio fiat.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod gratia, quae est accidens, est quaedam similitudo diuinitatis participata in homine. Per incarnationem autem humana natura non dicitur participasse similitudinem aliquam diuinae naturae, sed dicitur esse coniuncta ipsi diuinae naturae in persona filij: maius autem est ipsa res, quam similitudo eius participata.

AD SECUNDUM dicendum, quod gratia habitualis est solum in anima: sed gratia gratuita Dei donum, quod est vniri diuinae personae, pertinet ad totam naturam humanam, quae componitur ex anima, & corpore. Et per hunc modum dicitur plenitudo diuinitatis in Christo corporaliter habitasse: quia est unita diuina natura non solum animae, sed et corpori: quauis et possit dici, quod dicitur habitasse in Christo corporaliter, in umbra, sicut habitauit in sacramenti ueteris legis, de quibus ibidem subditur, quod sunt umbra futurorum,

nam hinc habes, quod ex eo quod formaliter loquendo inter naturam, & propriu suppositu nullus exigit habitus, ideo inter naturam humanam, & personam filij Dei in Christo nullus exigitur habitus fundatur. n. hic processus super illa proportionalitate, vt patet. Nota secundo, quod gratia habitualis in proposito nomine non restrin-

gitur. Nota secundo, quod gratia habitualis in proposito nomine non restrin-

cedere videtur et membra diuisionis, cum tamen in veritate iuxta tria membra in litera, posita scilicet gratuita voluntatem Dei, & gratuitum donum habitualis gratiae, gratuitum donum ipsius vnionis, tres sint conclusiones.

Prima igitur conclusio est, sumendo gratiam pro gratuita Dei voluntate, vnio incarnationis facta est per gratiam, sicut & vnio sanctorum ad Deum per cognitionem, & amorem.

Probat, quia ad hoc, quod natura humana eleuetur in Deum siue per se esse personale, siue per operationem, eget Dei voluntate gratuita quia vtrumque est supra facultatem naturae suae. Secunda conclusio est sumendo gratiam pro gratuita Dei dono, hoc est gratia habituali, vnio incarnationis non est facta per gratiam, vnio vero sanctorum ad Deum fit per gratiam. Probat, quia in coelo loquendo formaliter ad perfectionem operationis requiritur, quod potentia sit perfecta per habitum: ad hoc autem, quod natura sit in suo supposito, non exigitur habitus aliquis. Differentia autem inter has duas vniones in hoc consistit, quod vnio sanctorum ad Deum est per eleuationem ad operationes cognitionis, & amoris: vnio autem Christi est per eleuationem naturae humanae ad esse personale filij Dei: nulla ergo gratia hic mediat, sed ibi.

Vbi nota primo, quod hinc habes apud Augustinum, eodem se habere modo naturam humanam Christi ad personam filij Dei, si cut se haberet ad personam patris, & sicut se habet natura Sortis ad personam Sortis.

8. dist. 4. q. 3. art. 2. & q. 2. & col. 2. l. c. 2. co. 3.

Nota secundo, quod gratia habitualis in proposito nomine non restrin-

Scilicet S. Thomae.

gitur ad gratiam, quae ponitur in essentia animae, ut distinguitur a charitate, & alijs habitibus infusis, sed continetur sumitur, ut comprehendit sub se quemcumque infusum habitum. Et hoc habes in littera ex eo, quod habitus ad perfectionem operationis requisitus, in potentia operatiua ponitur, quod non verificatur de gratia restricta ad habitum ineffentia, ut patet.

Tertia conclusio est, sumendo gratiam pro gratuito Dei dono, quicquid sit illud, vno incarnationis esse gratia. Probarur, quia est donum Dei concessum humanitati Christi nullis praecedentibus meritis.

Vbi nota primo, quod hoc modo loquendo de gratia, ipsa vno appellatur gratia modaliter: quia scilicet gratuite facta est, scilicet absque vno merito, & hinc fit ut in hislo ponatur vltra habitualem gratiam, gratia vno nis, quod est ipsa vno gratuito concessa.

Nota secundo, quod dicitur Auctor locutus, non dixit, quod hoc modo loquendo gratiam vno sit facta per gratiam, sicut dicitur in praecedentibus conclusio nibus, & sicut quaesitum est in titulo articuli: sed dixit quod ipsa vno est gratia. Gratia est: quia ly per, denotat causalem gratiam super vnione: cuiusdem autem ad seipsum non est causalitas.

In responsione ad primum eiusdem articuli, nota ex supradictis in articulo 7 eiusdem quod quod coniunctio humanae naturae cum persona filii Dei (quae nihil aliud est, quam vnumque indiuisio in esse personali ipsius filii Dei) potest dupliciter accipi, scilicet vel secundum illam entitatem personam, quae est illud esse personale istius naturae creatae, vel secundum mutationem, & relationem, qua vnitur, & vnita relatiue dicitur humana natura personae nullum siquidem aliud ens reale appareret intervenisse, aut inueniri in hoc mysterio, vltra extrema. Et si quidem vnionis gratia pro gratuito dono sumatur secundo modo, sic est donum creatum, quoniam tam mutatio personae, qua natura humana elevata est ad esse personale Dei, quam relatio vnionis, inter creatas res est. Si vero vnionis gratia simpliciter pro dono gratuito sumatur primo modo, sic quo ad re datam increatum donum est, quia data est personalitas divina naturae creatae, quo ad substantialem vero compositionem seu coniunctio, nempe personalitatis cum natura, donum creatum est, ut patet. Et quia vnionis gratia, haec omnia concludit, ideo quandoque res increata ponitur, ut in hac littera, dum dicitur, maius autem est ipsa res, quam ipsa similitudo eius participata, & est sermo de re diuinae naturae, & personae, in qua vnionis gratia consistit. Quandoque autem ponitur res creata, cum ex voluntate Dei gratuita facta dicitur in hac littera, & diffuse inferius articulo 12 huiusmet q. & verum est quantum ad communicationem illius esse diuini ad naturam humanam, quae per assumptionem facta est, & ad quam relatio vnionis consequitur.

ARTICVLVS XI.
Verum vnionem verbi incarnati aliter quae merita praecesserint.
AD VNDECIMUM sic proceditur. **U**t, quod vnio incarnationis fuerit aliqua merita subsequuta: quia super illud, Psal. 32. Fiat misericordia tua super nos quemadmodum, & dicitur gl. Hic insinuat desiderium Prophetae de incarnatione, & meritum impletionis, ergo incarnatio cadit sub merito.

Questio 2. **Prat.** Quicumque meretur aliquid, meretur illud, sine quo illud haberi non potest: sed antiqui patres merebantur vitam aeternam, ad quam peruenire non poterant, nisi per incarnationem. dicit enim Greg. * in li. 13. mor. Hi qui ante Christi aduentum in hunc mundum uenerunt, quantumlibet iustitiae virtutem haberent, ex corporibus educti, in signum coelestis patriae statim recipi nullo modo poterant: quia nondum ille uenerat, qui iustorum animas in perpetua sede collocaret. ergo videtur, quod meruerint incarnationem.
Questio 3. **Prat.** * de beata virgine canatur, quod Dñm omnium meruit portare, quod quidem factum est per incarnationem, ergo incarnatione cadit sub merito.
SED CONTRA est, quod Aug. dicit in li. * de Praedest. San. Quisquis in capite nostro praecedentia merita singularis illius generationis inuenit, ipse in nobis praecedentia merita multiplicata regenerationis inquirat: sed nulla merita praecesserunt regenerationem nostram, nisi illud Tim. 3. Non ex operibus iustitiae.

Super Questionis 2. Articulum 11.

In titulo articuli 11. vide, quod in praecedenti, & hoc, atque sequenti articulo quaesitio est de causa vnionis. Et quoniam triplex illius causa assignatur, scilicet gratia, merita, & natura, ideo expedito decimo articulo de gratia in hoc 11. quaeritur de

meritis, an s. vno haec ex meritis fuerit: & demum in 12. quaeritur an sit naturalis Christo, &c. hoc est, a natura.

In corpore articuli tres conclusiones. Prima est Nulla Christi opera fuerunt meritoria vnionis. Probarur: Ille homo, qui est Christus, a principio suae conceptionis fuit filius Dei hypostatice, ergo omnis illius hominis operatio subsequuta est vnionem: ergo nulla eius operatio potuit esse meritorium vnionis. Antecedens declaratur primo, & differentia inter sententiam fidei, & heresim Photini. Et probatur secundo auctoritate angeli Luc. 1. Consequenter autem relinquuntur, ut per se nota, & vere sic est, quod prima pater ex hoc ipso, quod omnis operatio cuiuscumque hominis praesupponit illum hominem: oppositum enim non est intelligibile. Quae autem est deesse, quod omnis operatio Christi praesupponit vnionem, & deesse, quod praesupponit persona illius hominis: quod non nisi per vnionem habetur persona illius hominis: quod est ipsa persona filii Dei. Ex hoc igitur, quod persona illius hominis est persona filii Dei per vnionem naturae humanae ad personam filii Dei, ergo, & ea videntur sequitur, quod omnis operatio illius hominis praesupponit vnionem, quia praesupponit illum hominem. Secunda quod dicitur, quod vnio praecedit factam naturae ordine primum, ut patet.

Dubium hoc in loco nonnullum occurrit: quia licet hinc habeatur, quod omnis operatio ad illius hominis subsequuta est vnionem, non tamen hinc habetur, quod omnis operatio illius naturae humanae subsequuta est vnionem. Et dicitur quod vnio, quod illa natura humana sicut secundum se praesupponitur naturae ordine vnioni (quia assumptio praesupponit quod assumitur) sic secundum aliquod opus eius, puta intelligere, & velle, quae sunt instantaneae, praesupponitur deinde naturae assumptioni: & per illud velle in ordinatum charitate natura illa meruit assumi in eodem instanti temporis, & prius natura.

Ad hoc dubium non oportet aliunde, quam ex littera fundamenti respondere, ita tamen ut non sit sermo de potentia diuina absolute cum dicitur, quod non potuit aliquid operatio praecedere vnionem: sed de potentia quam ordo rerum habet simpliciter, & in mysterio incarnationis. Cum enim natura humana in Christo assumatur ad esse personale Dei, demum est ordo naturae humanae Christi ad personam filii Dei, qui est natura humanae Sortis, ad personam Sortis. Et ideo sicut natura Sortis prius natura personatur per Sortem, quam operetur, tum quia esse personale, ut potest substantiale, est prius, quam operari, tum quia prius terminus, ut quod generationis, est ipse Sortes, & deinde natura ordine consequuntur operationes etiam naturalissimae, ut si uol heret, prius dicitur praesupponitur solis, & deinde luceret, quoniam in eodem instanti: ita prius natura humanitas Christi personatur per uerbum Dei, quam operetur propter vnionem, & tam rationem: quia licet personari spectat ad esse substantiale, contentum enim subsistere, quod prima substantia (solus est) & quia prius terminus generationis Christi, ut quod, fuit persona filii Dei, dicitur Angelo, Quod ex te nascetur sanctum vocabitur proculdubio.

1. 2. q. 98. ar. 4. c. & 3. dist. 4. q. 1. ar. 1. & 2. h. & ideo. 1. h. 4. col. 3. Inuenitur i glo. inter Lib. 2. art. 11.

Lib. 112. circa h.

In off. ill. ad mat. Cap. 15. tom. 7.

proculdubio eū rei veritate filius Dei. Non potest ergo poni, quod anima Christi prius natura, quam vniretur, intelligeret aut amaret.

Secunda conclusio est, Nulla opera cuiuscumque alterius hominis poterunt esse meritoria huius vnionis ex condigno. Probatur tripliciter. Primo, quia vnio ista superat vnionem beatitudinis, quae proprie cadit sub merito. Secundo, quia vnio ista est principium gratiae, quae non potest cadere sub merito. Tertio, quia vnio ista est reformatiua totius humanae naturae, cuius totius bonum, constat non posse à singulari puro homine causari.

Tertia conclusio est, Sancti patres meruerunt incarnationem de congruo desiderando, & petendo. Probatur, quia congruum est Deum exaudire sibi obediētes. Et hoc etiam modo exponi potest, quod beata virgo meruit Christum portare, scilicet merito congruo.

Super Quæstionem 12. Articulus 12.

In titulo articuli duodecimi nota, quod ideo in titulo apponitur ly homini, ut quod non queritur vtrum gratia vnionis sit Christo naturalis, sed an sit naturalis Christo homini, vt denotaretur, quod difficultas huius dubij ex parte eius, quod est esse hominem, se tenet. Non enim est quæstio de Christo secundum quod Deus; sed secundum, quod est homo, an gratia vnionis sit illi naturalis.

In corpore articuli duo sunt primo ponitur vna distinctio de ly naturalis: secundum respondetur quæstio tripliciter. Distinctio est secundum naturale dupliciter, vel quod causatur ex principiis essentialibus rei si-

quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiā saluos nos fecit per lauacrum regenerationis: ergo nec illam Christi generationem aliqua merita præcesserunt.

RESPON. Dicendum, quod quantum ad ipsum Christum, manifestum est ex præmissis, quod nulla eius merita poterunt præcedere vnionem. Non enim ponimus, quod ante fuerit purus homo, & postea per meritū bonæ vitæ obtinuerit esse filius Dei, sicut posuit Photinus: sed ponimus, quod à principio suæ conceptionis, ille homo vere fuerit filius Dei, vt pote nō habens aliā hypostasim, quam filij Dei, sicut illud Luc. 1. Quod ex te nascetur sanctū, vocabitur filius Dei. Et ideo omnis operatio illius hominis subsecuta est vnionē: ergo nulla eius operatio potuit esse meritum vnionis: sed neque opera alterius cuiuscumque hominis poterunt esse meritoria huius vnionis ex condigno. Primo quidem: quia opera meritoria hominis proprie ordinantur ad beatitudinē, quæ est virtutis præmiū, & consistit in plena Dei fruitione. Vnio autē incarnationis, cum sit in esse personali, transcendit vnionē beatitudinis ad Deū, quæ est per actū fruentis: & ideo nō potest cadere sub merito. Secundo, quia gratia non potest cadere sub merito: quia est merendi principium. Vnde multo minus incarnatio cadit sub merito, quod est principium gratiæ sicut illud Io. 1. Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Tertio, quia incarnatio Christi est reformatiua totius humanæ nature: & ideo nō cadit sub merito alicuius hominis singularis: quia bonū alicuius puri hominis non potest esse causa boni totius nature: ex congruo tū meruerunt sancti patres incarnationem, desiderando, & petendo: congruū enim erat, vt Deus exaudiret eos, qui ei obediēbāt.

Et per hoc patet responsio ad primum.

AD SECUNDUM dicendum, quod hoc est falsum, quod sub merito cadit oē illud, sine quo præmiū esse non potest: quædam enim sunt, quæ non solū requiruntur ad præmiū, sed et præxiuntur ad meritum, sicut diuina bonitas, & eius gratia, & ipsa hominis natura. Et similiter incarnationis mysterium est principium merendi: quia de plenitudine Christi oēs accepimus, vt dicit Ioan. 1.

AD TERTIUM dicendum, quod beata virgo dicitur meruisse portare dominum omnium: non quia meruerit ipsum incarnari: sed quia meruit ex gratia sibi data illum puritatis, & sanctitatis gradum, vt congrue posset esse mater Dei.

ARTICULVS XII. Vtrum gratia vnionis fuerit homini Christo naturalis.

AD VODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod gratia vnionis nō fuerit homini Christo naturalis. Vnio enim incarnationis non est facta in natura, sed in persona, vt dictū est: sed vnumquodque denominatur à termino: ergo gratia illa magis debet dici personalis, quam naturalis.

¶ 2. Præter. Gratia diuiditur contra naturam, sicut gratuita, quæ sunt à Deo, distinguuntur contra naturalia, quæ sunt à principio intrinseco: sed eorū, quæ ex opposito diuiduntur, vnum non denominatur ab alio: ergo gratia Christi non est ei naturalis.

¶ 3. Præter. Naturale dicitur, quod est sicut naturam: sed gratia vnionis nō est naturalis Christo sicut naturam diuinam (quia sic conueniret alijs personis) nec est naturalis est ei secundum naturam humanam: quia sic conueniret omnibus hominibus, qui sunt eiusdem nature cum ipso. Igitur vtrum, quod nullo modo gratia vnionis sit Christo naturalis.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in Enchirid. * In humana nature susceptione fit quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, quia nullum possit admittere peccatum.

RESPON. Dicendum, quod sicut Philo. in 5. Metaph. * natura vno modo dicitur ipsa naturi, alio modo essentia rei. Vnde naturale potest aliquid dici dupliciter, vno modo, quod est tū ex principiis essentialibus rei: sicut igni naturale est sursum ferri: alio modo dicitur esse homini naturale, quod ab ipsa naturiuitate habet, sicut illud Eph. 2. Eramus natura filij iræ. Et Sap. 12. Nequam est natio eorum, & naturalis malitia ipsorum. Gratia igitur Christi siue unionis, siue habitualis nō potest dici naturalis, quasi causata ex principiis humane nature: in Christo: quis possit dici naturalis, quasi

Ter. s. Thomæ.

cur passio ex principis subiecti, sicut moueri deorsum ex principis corporis gram, vel quod ab ipsa naturiuitate habetur. Probatur primo distinctio: quia natura dicitur dupliciter 5. Met. s. de essentia, & de naturitate. Probatur secundo secundum membrum, auctoritate duplici sacre scripturæ.

¶ Nota hic, quod secundum membrum f. naturale a naturitate, dupliciter intelligi potest, vno modo, vt denotetur sola coarctas, quia scilicet, incoeperunt simul tempore, sicut de cæco à naturitate dicitur, quia cæcitas simul incoepit cum homine, qui est cæcus: alio modo, vt denotetur non sola conditio, sed etiam causalitas, ita quod ex vi naturitatis habeat illud: sicut dicitur, quod sextus digitus est naturalis ex naturitate in vtero, quia ex vitalis naturitatis abundantia in materia, &c. Iste sortitus est sextum digitum. In proposito intelligitur sicut membrum vtriusque modo: & ad secundum membrum spectat auctoritas Apostoli, Eramus natura filij iræ: quoniam ex vi naturitatis nostre per propagationem ex Adam sumus filij iræ, dum ex vi naturalis nostre in vtero inficimur peccato originali. Ad primum autem modum spectat auctoritas Sapientie: quoniam Chanangi, de quibus loquitur, non ex vi naturitatis contrahebant peccata parentum, sed malitia illorum ita cito incipiebat, vt dicebatur in vtero incoepisse, iuxta consuetum modum loquendi sermone emphatico.

¶ Prima conclusio est. Gratia siue vnionis siue habitualis non est naturalis Christo, vt causata ex principiis humane nature. Secunda conclusio est. Gratia vtriusque potest dici naturalis Christo, quasi pronens ex natura diuina Christi in naturam humanam eiusdem.

Inf. q. 7. arti. 13. ad 2. & q. 34. ar. 3. ad 2. & 3. di. 4. q. 3. arti. 2. ad 2. & 1. & 2. huius quæst.

* ca. 40. post med. to. 3.

* 11. 5. Met. c. 2. 5. tom. 3.

Ar. præced.

eiusdem. Tertia conclusio est: Gratia utraq; est naturalis Christi, sume do naturale a naturate. Probatur in primo sensu, hoc est secundum co[n]iunctam: quia ab initio conceptionis fuit natura humana diuine personae vnita, & hoc quo ad gratiam vnionis: & anima eius fuit munere gratiae repleta, & hoc quo ad gratiam habitua-lem. In secundo autem sensu, hoc est ex vi naturae, probatur in responsione ad tertium ex proprietate naturae Christi: quia sic conceptus est ex Spiritu sancto, vt esset idem naturalis filius Dei, & hominis, testante hanc naturae vim angelo dicente, Spiritu sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, d[omi]n[u]s subdit ideoq; & q[ui] n[ati]uitate[m] ex te sanctu[m] vocabitur filius Dei, Illa enim causalit[er], ideoq; & quod natiuitate[m] ex te, erit filius Dei, manifestat ad hoc esse ordinatam actione[m] Spiritu sancti, vt ex vi talis naturae natum, esset filius Dei, quod in ipsa gratia vnionis consistit. Gratia autem habitualis, vt in proprio tractatu patebit, est in Christo velut proprietate[m], co[n]sequens gratia[m] vnionis, sicut iplendor solem.

¶ Nota hic tria, primo, quod in littera diuinae sunt explanationes, & probationes tertiae conclusionis secundum duos assignatos in secundo membro sensus, quia tria veri sunt, in littera ponuntur, & breuius vniti clarit[er] nominis: ideo ad vnum dicta[m] responsione ad tertium, & iuxta corpori articulo. Secundo, quod Auctor plus dicit, dum quaerit de gratia vnionis, & respondit de gratia vnionis, & habituali. Tertio, quod dum in secunda conclusione dicitur, quod gratia Christi potest dici naturalis ex diuina natura, Auctor caute apponit duo vocabula; primo, potest dici: secundo, quasi proueniens. Est siquidem considerandum, quod ad hoc, vt aliquid dicatur proprie naturale a natura pro essentia, duo concurrunt: primum est causalitas: secundum modus causandi oportet enim, vt causetur a natura, & quod naturali modo non libere causetur a natura: sic enim passio a principis natura, sic ferri sursum a leuitate causatur, sic naturale distinguitur contra liberum. In proposito autem, quia omnis causalitas Dei, ad extra est libera, & nulla est naturalis, ideo gratia in Christo ex diuina natura causata deficit a naturali in modo quo fit, & potest dici naturalis, quo ad primum, quia ex diuina causatur natura. Quo ad secundum vero potest dici naturalis non formaliter, quia in veritate non naturaliter, sed libere causatur, sed quasi virtualiter seu conditionaliter, hoc est, quia si diuina natura competere ad extra, vterque modus causandi, scilicet naturaliter vel libere utraque gratia in Christo naturaliter causaretur: quia gratia vnionis spectat ad esse personale ipsius diuinae naturae, ac per hoc ad causalitatem naturalem pertinet,

si sibi inueniretur: gratia vero habitualis in Christo spectare ad proprietatem humanae naturae iunctae iam secundum esse diuinae naturae. Et propterea Auctor dixit, Dici potest naturalis quasi proueniens, significans per hoc quasi naturalem modum, quo gratia in Christo fieri dici potest, quamuis in veritate non sic modus naturalis, hoc autem singulariter de gratia Christi dici potest: quia reliquis hominibus, & etiam angelis constat, quod non solus dat, sed daret Deus gratia[m] suam prout vult, vt pote non communicans sum esse personale, nec iunctus sibi secundum esse influens.

QVAESTIO III.

Demodo vnionis ex parte personae assumptis, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de vnione ex parte personae assumptis.

¶ Et CIRCA hoc quaeruntur octo.

- ¶ Primo, Vtrum assumere conueniat personae diuinae.
- ¶ Secundo, Vtrum conueniat naturae diuinae.
- ¶ Tertio, Vtrum natura possit assumere abstracta personalitate.
- ¶ Quarto, Vtrum vna persona possit assumere sine alia.
- ¶ Quinto, Vtrum quaelibet persona possit assumere.
- ¶ Sexto, Vtrum plures personae possint assumere vnam numero naturam.
- ¶ Septimo, Vtrum vna persona possit assumere duas numero naturas.
- ¶ Octauo, Vtrum magis fuerit conueniens de persona filij Dei, quod assumpserit humanam naturam, quam de alia persona diuina.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum personae diuinae conueniat assumere naturam creatam.

AD PRIMVM sic proceditur. Vbi, quod personae diuinae non conueniat assumere naturam creatam. Persona enim diuina significat aliquid maxime perfectum: perfectum autem est, cui non potest fieri additio.

Importat haec tria, & haec omnia competunt personae, quia ipsa est principium, & terminus actus talis, vt in antecedente dicitur, consequens manifeste est, quod assumere propriissime competat personae.

¶ Vbi nota tria: primo, quod exponendo assumere quasi ad se sumere, quia ly se est pronomen reciprocum dupliciter: vbi bis denotat illud, pro quo stat concurrere ad actionem illam, vno modo se[m]p[er] semel, vt principium, & semel seu alio modo vt terminum. Et propterea Auctor ex hoc, q[uo]d assumere dicitur quasi ad se sumere, dixit quod importat principium, & terminum actus: nisi enim ly se, vtrumque denotaret, non esset ad se sumere, sed esset sumere ad alium. Secundo, quod in littera in conclusione additur ly propriissime: quia, vt infra patebit, non solum personae conuenit assumere, sed solum personae conuenit propriissime. Tertio, quod hic est sermo de persona diuina vt sic, non curando, vtrum sit vna sola persona diuina, vel plures, vtrum ab soluta, vel relatiua eius siquidem est proprie agere, vt quod agit, & eius est terminare vnionem personalem, vt quod subsistit in vtraque natura.

¶ In responsione ad primum eiusdem primi articuli, aduerte, quod iam mirabilis est haec incarnationis coniunctio, vt cum hoc, quod fatemur Deum vere acquisuisse esse humanum,

de gratia Christi dici potest: quia reliquis hominibus, & etiam angelis constat, quod non solus dat, sed daret Deus gratia[m] suam prout vult, vt pote non communicans sum esse personale, nec iunctus sibi secundum esse influens.

Super Quaestiones. Articulus 1.

Titulus articuli primi Quaestiones tertiae clarus est.

¶ In corpore articuli vnica est conclusio responsiva quaesito. Personae competit propriissime assumere naturam. Probatur: Persona est principium, & terminus assumptionis: ergo sibi conuenit propriissime assumere. Antecedens quo ad primam partem probatur: quia assumere est actio diuina; agere autem propria est personae. Quo ad secundam vero: quia vnio facta est non in natura, sed in persona, vt patet ex supra dictis, & consequentia autem probatur: quia in verbo assumptionis importatur tria, principium, actus, & terminus: quoniam assumere dicitur quasi ad se sumere. Ex hoc namque, quod assumere

q. 29. 1.

Capa.

3. dist. 1. art. 1.